UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Bakalářská práce

2016 **Tomáš Šándor**

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Tomáš Šándor

Trianonská zmluva – večne živá?

Bakalářská práce

Praha 2016

Autor práce: **Tomáš Šándor**
Vedoucí práce: **doc. PhDr. Jan Přemysl Kučera**

Rok obhajoby: **2016**

Bibliografický záznam

ŠÁNDOR, Tomáš. *Trianonská zmluva - večne živá?*. Praha, 2016. 109 s. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí práce Doc. PhDr. Jan Přemysl Kučera.

Abstrakt

Práca sa zaoberá slovensko-maďarskými vzťahmi – v období od pádu komunistického režimu v roku 1989, až po rok 2010 – a odkazom historickej udalosti, Trianonskej zmluvy, vyskytujúcim sa na politickej scéne oboch krajín. Slovensko-maďarské vzťahy sú v práci znázornené na úrovni medzištátnej, a rovnako aj na úrovni vnútroštátnej. Hlavný zreteľ je braný na kontroverzné javy objavujúce sa na politických scénach Slovenska a Maďarska, ktoré znamenali rozsiahle diskrepancie, v niektorých prípadoch doprevádzané revizionistickými hlasmi.

Štruktúra práce je tvorená z piatich chronologicky zoradených nosných kapitol, z ktorých sa každá venuje určitému časovému úseku. Historický základ je stručne podaný kapitolou „Trianonská zmluva“. Nasledujúce štyri kapitoly sa už venujú nedávnym – pre potreby práce – relevantným udalostiam kreujúcim kvalitatívnu úroveň slovensko-maďarských vzťahov v rozpätí rokov 1989 – 2010. V závere práce sa nachádza zhrnutie politického diania na slovensko-maďarskom poli sprevádzané zhodnotením prítomnosti odkazu Trianonskej zmluvy v novodobej ére zmienených štátov.

Abstract

The main aim of this thesis is an analytical view on Slovak-Hungarian relations between 1989 – 2010 with a particular focus on the Treaty of Trianon reminiscence present at the political scene of both countries. The thesis illustrates the Slovak-Hungarian relations on both – interstate and intrastate niveau. In particular, the thesis focuses on controversial issues occurring at Slovakia's and Hungary's political scene that induced immense discrepancies accompanied by revisionist tendencies.

The thesis structure consists of five chronologically – ordered main chapters. Each chapter is dedicated to certain time period analysis. The chapter named „The Treaty of Trianon" provides us with historical keystone. The following chapters are dealing with most recent relevant affairs being resposible for creating the qualitative niveau of Slovak-Hungarian relations between 1989 – 2010. The political processes in the Slovak-Hungarian political field recapitulation alongside with the evaluation of the up-to-date presence the Treaty of Trianon reminiscence are to be handled with in the conclusice chapter of this thesis.

Kľúčové slová

Trianonská zmluva, Slovensko, Maďarsko, národnostná menšina, medzinárodné vzťahy, revizionizmus, štátne hranice, politika, 1989 - 2010

Keywords

The Treaty of Trianon, Slovakia, Hungary, national minority, international relations, revisionism, state borders, politics, 1989 – 2010

Rozsah práce: 187 701 znakov vrátane medzier.

Prehlásenie

1. Prehlasujem, že som predkladanú prácu spracoval samostatne a použil len uvedené prameny a literatúru.
2. Prehlasujem, že práce nebola využitá k získániu iného titulu.
3. Súhlasím s tým, aby práca byla sprístupnená pre študijné a výskumné účely.

V Praze dne 2. 5. 2016 Tomáš Šándor

Poďakovanie

Na tomto mieste by som rád poďakoval vedúcemu svojej práce Doc. PhDr. Janovi Přemyslovi Kučerovi za rady, pripomienky a konzultácie počas písania tejto práce.

Institut politologických studií
Projekt bakalářské práce

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta sociálních věd

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

Trianonská zmluva: večne živá?

Meno: Tomáš Šándor
Predmet: Bakalářský seminář I.
Obor: Politologie a mezinárodní vztahy
Ročník: 2.
Akademický rok: 2014/2015
Dátum odovzdania: 3. 6. 2015

_____
Doc. PhDr. Jan P. Kučera

Voľba témy

Trianonská zmluva predstavuje jeden z najdôležitejších medzníkov v histórii Slovenskej republiky a Maďarska. Táto zmluva, podpísaná v roku 1920, skresala hranice vtedajšieho Maďarského kráľovstva o vyše 70%, čím sa vytvoril priestor pre vznik nových štátnych útvarov, medzi ktorými bolo aj Československo. Samotný podpis tejto zmluvy uzavrel etapu dejín charakterizovanú aj obdobím spolunažívania Slovákov a Maďarov v jednom štátnom útvare, a taktiež so sebou priniesol a neustále prináša určité konsekvencie, ktoré ovplyvnili vzťahy medzi slovenským a maďarským národom minimálne na politickej úrovni. Tieto konsekvencie sú najmä dôsledkom pochopiteľne rozdielnych interpretácií Trianonskej zmluvy ozývajúcich sa z oboch brehov Dunaja. Kým sa z centrálnej časti bývalého Uhorska hovorí v spojitosti s Trianonom ako o historickej krivde, v tzv. „Felvidéku“ sa v súvislosti s týmto dokumentom dozvieme o konci maďarského útlaku. V oboch krajinách je teda slovenská, či maďarská karta vďačnou témou, ktorá má potenciál ovplyvniť politickú situáciu aj po takmer 100 rokoch od podpisu Trianonskej zmluvy.

Práve na základe „vďačnosti“ Trianonskej zmluvy, ktorá sa stala úrodnou pôdou pre rázne politické kroky vykonané počas 20. a 21. storočia sa zdá byť relevantné zamerať sa v tejto práci na príčiny, ktoré viedli k jej podpisu, a vybrané akty, uskutočnené na v posledných a prvých rokoch milénií, za ktorých zodpovednosť nesie aj Trianon

Cieľ práce

Cieľom tejto práce je poukázať na fenomén Trianonskej zmluvy, na zásadný vplyv tohto dokumentu na vybrané javy na politickej scéne súčasnej Slovenskej republiky a Maďarska. Hlavným bodom práce je teda poukázať na vplyv Trianonskej zmluvy na politicku scénu Maďarska a Slovenskej republiky od pádu komunistického režimu, a taktiež na rozdielne interpretácie tejto zmluvy na politických scénach, ktoré majú za následok určité politické kroky.

Metodológia práce

Pre potreby práce bude aplikovaná metóda „case study“ – prípadovej štúdie, v rámci ktorej budú použité faktografické informácie z relevantných zdrojov a intepretácie, pomocou ktorých bude postupované smerom k naplneniu cieľa práce.

Operacionalizácia práce

Práca bude písaná na základe informácií získaných z knižných publikácií venujúcich sa danej téme, teda Trianonskej zmluve - jej príčinám a dôsledkom v Maďarsku a Slovenskej republike od obdobia 90 – tych, cez vstup do Európskej únie až k roku 2010, a taktiež aj z článkov vychádzajúcich v tlači v období podpisu Trianonskej zmluvy a v období od vzniku samostatnej Slovenskej republiky. V práci bude kladený dôraz na dôsledky, teda na odraz Trianonskej zmluvy v slovensko-maďarských vzťahoch, a taktiež na javy vyskytujúce sa na slovenskej a maďarskej politickej scéne od doby vzniku samostatnej Slovenskej republiky, na ktoré má vplyv Trianonská zmluva.

Abstrakt

Práca sa zaoberá slovensko-maďarskými vzťahmi po páde komunistického režimu až do roku 2010 v týchto krajínách vo svetle Trianonskej zmluvy podpísanej po konci 1. svetovej vojny. Hlavný zreteľ je braný na politické javy vyskytujúce sa na na politickej scéne oboch krajín, ktoré citlivo zapôsobili na vzťahy medzi Slovenskou republikou a Maďarskom a prípadne sa dotkli aj otázok súvisiacich so samotnou Trianonskou zmluvou. Zámerom práce je tak poukázať na politický rozmer slovensko-maďarských vzťahov na prelome milénií a nájsť súvislosti s Trianonskou zmluvou.
Práca pozostáva zo siedmich kapitol. Prvá kapitola má historický charakter a pojednáva o udalostiach, ktoré predchádzali podpisu Trianonskej zmluvy, rovnako tak aj o jej výsledkoch. Nasledujúce štyri kapitoly sa zameriavajú na politické javy slovensko-maďarskej politickej scény v postkomunistickom období až do roku 2010.

The thesis is focused on Slovak-Hungarian relations in the time ranging from the fall of communism in Czechoslovakia to the year of 2010 in the ligt of The Treaty of Trianon constituted after WW I. The main aim of the thesis is to define the relevant political phenomena occured in Slovakia and Hungary which might have been mirrored as a repercussion of the Treaty of Trianon. Therefore, the objective of this thesis is to remark

on the relations between Slovakia and Hungary existing at political level at the turn of the millennium and centuries.

The thesis is divided into seven chapters. The first historical chapter handles with historic moments occured in the eve of the Treaty of Trianon, and its implications. The following four chapters target the political phenomena of relevant Slovak and Hungarian policy in postcommunist era ending in 2010.

Predbežná osnova

1. Trianonská zmluva
2. Od pádu režimu k mečiarizmu (1989-1994)
3. Mečiarova vláda (1994-1998)
4. Na ceste do Európskej únie (1998-2004)
5. Nový rozmer vzťahov? (2004-2010)

Zoznam predpokladaných zdrojov

APPONYI, Albert, Jenő HORVÁTH, György LUKÁCS, Olivér EÖTTEVÉNYI, Béla FÖLDES, Gyula WLASSICS, Albert BERZEVICZY, Ferenc FODOR a Emil NAGY. *Justice for Hungary: review and criticism of the effect of the Treaty of Trianon*. London: Longmans, Green, 1928, 376 s.

BENEŠ, Edvard. *Vládní návrh: kterým se předkládá Národnímu shromáždění Československé republiky*. Praha: Senát Národního shromáždění, 1920, 24 s.

DEÁK, Francis. *Hungary at the Paris peace conference: the diplomatic history of the treaty of Trianon*. New York: Morningale Heights, 1942, xxii, 594 s.

DEJMEK, Jindřich, Jan KOUKAL a Marek LOUŽEK. *Trianonská smlouva: devadesát let poté : sborník textů*. Vyd. 1. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010, 193 s. ISBN 978-80-86547-92-3.

GALÁNTAI, József. *Trianon and the protection of minorities*. Boulder, Colo.: Social Science Monographs, 1992, x, 185 s. ISBN 0-88033-249-2.

HANDŽÁRIK, Július. *Trianonská trauma: sprisahanie proti republike?*. 1. vyd. Bratislava: Eko-konzult, 2009, 241 s. ISBN 978-80-8079-110-0.

Hongrie. [Praha: Senát Národního shromáždění], 1922, 1 mapa.

IRMANOVÁ, Eva. *Maďarská menšina na Slovensku a její místo v zahraniční politice Slovenska a Maďarska po roce 1989*. Ústí nad Labem: Albis International, 2005. ISBN 80-86067-67-X.

IRMANOVÁ, Eva. *Maďarsko a versailleský mírový systém*. Ústí nad Labem: Albis, 2002, 409, xxiv s. obr. příl.

KLIMKO, Jozef: Politické a právne dejiny hraníc predmníchovskej republiky (1918~1938), Bratislava, Veda 1986.

KOLLAI, István. *Rozštiepená minulosť: Kapitoly z histórie Slovákov a Maďarov*. Budapešť: Terra Recognita, 2008. ISBN 9789630642378.

KUKLÍK, Jan. Československá delegace na pařížské mírové konferenci ve světle memoárů profesora Jana Krčmáře. *Zrod nové Evropy : Versailles, St-Germain, Trianon a dotváření poválečného mírového systému*. Praha: Historický ústav, 2011, s. 126-138.

MICHELA, Miroslav a László VÖRÖS. *Rozpad Uhorska a Trianonská mierová zmluva*. Bratislava: Historický ústav SAV v Prodama s r.o., 2013. ISBN 978-80-89396-24-5.

Mírová smlouva mezi mocnostmi spojenými a sdruženými a Maďarskem: protokol a deklarace ze dne 4. června 1920 = Traité de paix entre les puissances alliées et associées et la Hongrie : protocole et déclaration du 4 juin 1920. Praha: Senát Národního shromáždění, 1920, 226 s.

ORMOS, Mária. *From Padua to the Trianon 1918-1920*. Budapest: Akadémiai, 1990, 409 s.

ROMICS, Ignác. *Trianonská mierová zmluva*. Bratislava: Kaligram, 2006. ISBN 80-7149-828-9.
HRONSKÝ, Marián. *Trianon: Vznik hraníc Slovenska a problémy jeho bezpečnosti (1918 - 1920)*. Bratislava: VEDA, 2011. ISBN 9788022411837.

SCHMIEDT-SOLLISLAU, Rolf H. *Zur Frage der Staatlosigkeit und mehrfachen Staatszugehörigkeit in Mitteleuropa als Folge der Friedensverträge von St. Germain und vom Trianon*. Prag: Selbstverlag, [po 1924], 52 s.

TÓTH, Andrej. Odjezd maďarské mírové delegace na pařížskou mírovou konferenci 5. ledna 1920 a odraz této události ve vybraných směrodatných maďarských politických listech. *Slovanský přehled*. 91/4 (2005), s. 443-462, s. 443-462.

TÓTH, Andrej. Oficiální pozvání Maďarska na pařížskou mírovou konferenci a stanovisko maďarské vlády (prosinec 1919). *Slovanský přehled*. 91/2 (2005), s. 153-190, s. 153-190.

- štatistické úrady a zbierky zákonov Slovenskej republiky a Maďarska

Obsah

ÚVOD ... 2

1. TRIANONSKÁ ZMLUVA ... 7

2. OD PÁDU REŽIMU K „MEČIARIZMU“ (1989 – 1994) ... 14
2.1 Znovuzrodenie myšlienky starostlivosti o maďarských krajanov žijúcich na Slovensku 14
2.2 Prvé hlasy volajúce po náprave „historickej krivdy“ ... 16
2.3 Krehký začiatok slovenskej samostatnosti ... 17
2.4 Sústava vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros I ... 20
2.5 Na medzinárodnom poli ... 21

3. MEČIAROVA VLÁDA (1994 – 1998) ... 23
3.1 Zmluva o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou ... 23
3.2 Slovenský jazykový zákon 1995 ... 26
3.3 Slovenská reforma územnosprávneho členenia 1996 ... 28
3.4 Konferencia „Maďarsko a Maďari za hranicami“ 1996 ... 31
3.5 Kritika slovenskej a maďarskej menšinovej politiky ... 34
3.6 Sústava vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros II ... 36

4. NA CESTE DO EURÓPSKEJ ÚNIE (1998 – 2004) ... 38
4.1 Boj o maďarský jazyk ... 39
4.2 Novelizácia Ústavy Slovenske republiky 2001 ... 41
4.3 Slovenská územnosprávna reforma 2001 ... 42
4.4 Revizionistické tendencie ... 44
4.5 Maďarský krajanský zákon 2001 ... 47

5. NOVÝ ROZMER VZŤAHOV? (2004 – 2010) ... 51
5.1 Petícia za rozpustenie SMK 2004 ... 51
5.2 Dvojaké občianstvo I ... 52
5.3 Osobné ospravedlnenie a „zima“ života slovenskej pravicovej vlády ... 53
5.4 Maďarské a slovenské parlamentné voľby 2006 a ich vplyv na vzájomné vzťahy ... 55
5.5 „Bohatý“ koniec leta 2006 ... 57
5.6 Maďarská krajná pravica ... 58
5.7 „Kosovo, či Palestína?“ ... 61
5.8 Slovenský jazykový zákon 2009 ... 63
5.9 „Orbánova hra s ohňom“ ... 65

ZÁVER ... 69

SUMMARY ... 75

POUŽITÁ LITERATÚRA ... 76
Knižné zdroje ... 76
Legislatívne dokumenty ... 80
Novinové články ... 86
Internetové zdroje ... 91
Audiovizuálne zdroje ... 94

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK ... 96

Úvod

„Kým sa bude v Maďarsku hovoriť a písať o *Nagymagyarországu*, o obnovení takzvaných tisícročných hraníc a vytýčení maďarskej zástavy na štítoch Tatier (...) dotiaľ nebude predpokladov na taký slovensko-maďarský pomer, aký by mal byť medzi dvoma susediacimi kultúrnymi národmi.“ Týmito slovami sa prezentoval slovenský historik František Hrušovský vo svojej stati s názvom „Náš pomer k Maďarom“, ktorá pochádza ešte z prvej polovice 20. storočia, no napriek tomu sa zdá, že táto téza je relevantná aj v ére samostatnej Slovenskej republiky. Jej južné hranice boli prvýkrát definované Trianonskou zmluvou po prvej svetovej vojne, ktorá je v očiach Maďarov aj takmer po 100 rokoch interpretovaná ako krivda spáchaná na „Veľkom Maďarsku“, ktoré ňou prišlo takmer o 72% územia a 64% populácie. Takmer milión Maďarov sa tým pádom ocitlo na slovenskom území, kde veľká časť z nich zotrvala do dnešných čias. Z týchto dôvodov hrajú slovensko-maďarské vzťahy po páde komunistických režimov a po osamostatnení sa Slovenskej republiky dôležitú úlohu na politickej scéne oboch dotknutých krajín. V novom demokratickom režime Slovenskej republiky sa okrem slovenských strán a hnutí hlásili o slovo aj tie maďarské, čo bolo v komunistickej ére nevýdaným fenoménom. Maďarská politická reprezentácia sa na slovenskej politickej scéne v 90 – tych rokoch – tak ako aj slovenské politické subjekty – udomácňovala a postupne sa etablovala. V prvých rokoch existencie samostatnej Slovenskej republiky sa stali vzťahy s predstaviteľmi maďarskej menšiny na Slovensku, či so samotným Maďarskom vďačnou témou politických ťahov premiéra Vladimíra Mečiara. To sa čiastočne zmenilo v roku 1998 nástupom novej vlády, kedy sa nám naskytol pohľad na priam historickú udalosť bezprecedentného charakteru – novovzniknutá Strana maďarskej koalície sa stala participantkou slovenskej vlády. S týmto faktom sa ťažko zmierili niektoré stranícke subjekty, no na druhej strane SMK – MKP naďalej kritizovala vzťah Slovenska k národnostným menšinám na jeho území, jej predstavitelia boli kriticky najmä voči preambule Ústavy SR, jazykovým zákonom, územnoprávnemu členeniu a taktiež poukazovali na nedodržiavanie medzinárodných noriem v oblasti ochrany práv národnostných menšín. SMK – MKP bola súčasťou vlády aj v období 2002 – 2006, no do novej vlády Róberta Fica sa už neprebojovala a tak hájila záujmy maďarskej menšiny v postavení opozičnej strany. Jej pozícia sa zhoršila

po rozkole vo vnútri strany, kedy sa jej dlhoročný predseda Béla Bugár rozhodol založiť novú stranu – Most – Híd.

Súčasne so situáciou na vnútornej politickej scéne sa vyvíjal aj vzťah so samotným Maďarskom. Ten bol ovplyvnený niekoľkými nešťastnými výrokmi popredných predstaviteľov Maďarska, ale aj Slovenska, ktoré mali značne agresívny charakter. V Maďarsku pôsobili stranícke subjekty, ktoré sa nesnažili hojiť rany z minulosti, no naopak snažili sa otvárať už roky uzatvorené otázky, a jednou z nich, pre Slovensko azda tou najnebezpečnejšou, bol aj trianonský revizionizmus. Slovensko – maďarské vzťahy sa dostali do popredia aj pri „západoeurópskych" integračných procesoch, kde predstavitelia Maďarska poukazovali na neblahý stav maďarskej národnostnej menšiny na Slovensku, čo len napomohlo Slovensku na ceste do izolácie. Vzťahy sa zdanlivo zlepšili nástupom vlády Mikuláša Dzurindu, v ktorej figurovala aj SMK, no z druhého brehu Dunaja prichádzali kontroverzné signáli v podobe zákonov, ktoré sa dotýkali občanov Slovenska – príslušníkov maďarskej národnostnej menšiny, čím sa podľa slovenských vládnych činiteľov Maďari vmiešavali do vnútorných záležitostí Slovenskej republiky.

Vo svojej práci, ktorej hlavným zámerom je poukázať na situáciu slovensko – maďarských vzťahov na politickej scéne po páde komunistického režimu až do roku 2010 a odhaliť prípadné snahy relevantných politických subjektov, ktoré by nekorešpondovali so závermi stanovenými Trianonskou zmluvou – jedná sa teda o revizionistické zámery určitých skupín. Za týmto účelom bude potrebné zamerať sa predovšetkým na kontroverzné javy v slovensko-maďarských vzťahoch - na úrovni vzťahu Slovenska k predstaviteľom maďarskej národnostnej menšiny na Slovensku, a aj k samotnému Maďarsku – ktoré vyvolali konfrontácie medzi zmienenými subjektmi. Ťažiskom práce bude otázka, či a v akej miere je prítomný odkaz Trianonskej zmluvy na politickej scéne v oblasti slovensko – maďarských vzťahov v období rokov 1989 – 2010. Na začiatku práce nám však ako odrazový mostík k spoločensko-politickým javom prebiehajúcim na prelome storočí, a zároveň tisícročí, poslúži – z dôvodu limitovaného rozsahu práce - relatívne stručná kapitola pojednávajúca o Trianonskej zmluve, respektíve, o okolnostiach, ktoré k nej neodmysliteľne patria, jedná sa predovšetkým o samotný priebeh a kroky, ktoré viedli k podpisu tohto legislatívneho dokumentu.

Kapitoly nasledujúce po predložení informácií súvisiacich s Trianonskou zmluvou budú zamerané na udalosti odohrávajúce sa na politickej scéne Slovenska a

Maďarska, ktoré sa zaradili medzi predmety sporov oboch krajín. Tieto udalosti budú zobrazované chronologicky, aj keď vo viacerých prípadoch nie je možné dodržiavať exaktnú chronologickú postupnosť z dôvodu rozsahu a presahu jednotlivých sporných momentov. Každopádne tieto témy budú ohraničené časovými úsekmi, ktoré tvoria základ členenia práce. Prvým časovým úsekom – a teda druhou kapitolou – sú roky 1989 – 1994, teda obdobie od pádu komunistického režimu až po prvé parlamentné voľby konané v samostatnej Slovenskej republike. Druhým sledovaným obdobím po roku 1989 je éra vlády Vladimíra Mečiara v rokoch 1994 – 1998. V poradí štvrtá kapitola je ohraničená slovenskými parlamentnými voľbami konanými v roku 1998 vynášajúcimi SMK – MKP do slovenskej vládnej zostavy, no jej horná hranica je tvorená vstupom Slovenska a Maďarska do Európskej únie 1. mája 2004, ktorý mohol priniesť kvalitatívne nový rozmer do slovensko-maďarských vzťahov. Posledná nosná kapitola s poradovým číslom päť zahŕňa taktiež šesťročné obdobie rokov 2004 – 2010. Jej hranice sú preto tvorené vstupom oboch krajín do Európskej únie a júnovými voľbami do NR SR. Záver práce prináša stručne zhrnuté informácie obsiahnuté vo všetkých predošlých kapitolách tejto práce, a taktiež krátke zhodnotenie role Trianonskej zmluvy v novodobých slovensko-maďarských vzťahoch.

Hodnotenie literatúry:

Pre potreby tejto práce som použil viacero knižných zdrojov zameriavajúcich sa na danú problematiku. Historické súvislosti, priamo súvisiace s Trianonskou zmluvou, boli čerpané predovšetkým z päťzväzkového diela slovenského historika Mariána Hronského nesúceho názov „TRIANON – Vznik hraníc Slovenska a problémy jeho bezpečnosti (1918-1920)“. Táto práca obsahuje široké spektrum informácii viažucich sa k obdobiu podpisu Trianonskej zmluvy. Pojednáva o procesoch – ako napríklad obsadenie Slovenska československou armádou, okupácia Slovenska Maďarmi – ktoré prebiehali paralerne s „diplomatickou realitou“ v Paríži. V knihe je kladený dôraz na detail, čoho dôkazom môžu byť okrem iného aj autentické prepisy telegrafickej pošty kolujúcej v zainteresovaných diplomatických kruhoch, aj preto nebolo najjednoduchšou záležitosťou vyselektovať pre jednu kapitolu bakalárskej práce tie najpodstatnejšie informácie.

Cenné informácie som získal aj prečítaním knihy s názvom „From Padua to the Trianon“ z pera maďarskej historičky Márie Ormos, ktorá, ako názov napovedá,

popisuje politickú situáciu nového Maďarska a jeho hraníc, nielen s Československom, v názve zmienenom období. Dôraz je kladený najmä na diplomatické a vojenské aspekty „predtrianonskej doby“, v práci sa dozvieme aj o argumentácii hlavy maďarskej mierovej delegácie Alberta Apponyiho a jej charaktere, pričom pri jej komplexnom a očividne nestrannom posudzovaní dospela autorka k triezvemu úsudku.

Publikácia „Zrod novej Evropy“ napísaná kolektívom popri Jindřichovi Dejmekovi predstavuje syntézu niekoľkých kratších statí osôv z akademického prostredia, z ktorých sa väčšina zaoberá práve problematikov Trianonskej zmluvy, jej okolnostiam a dôsledkom. Zo všetkých autorov, ktorí prispeli v tejto publikácii, ma najviac zaujali Bohumila Ferenčuhová a Roman Holec, respektíve ich state. Ferenčuhová sa v tej svojej zamerala najmä na problematiku vymedzenia nových hraníc, kým Holec predostrel skôr akýsi „inšpiratívny základ“ pre argumentáciu Alberta Apponyiho.

Zborník textov deviatich autorov „Trianonská smlouva: Devadesát let poté“ obsahuje príspevky akademikov zaoberajúce sa Trianonskou zmluvou, a taktiež aj jej dôsledkami alebo politickými krokmi Maďarska dosahujúcimi na Slovensko na prelome milénia. Publikácia je taktiež obohatená aj o tie najdôležitejšie časti samotnej zmluvy, o ktorej ešte bude nie jedna zmienka v tejto práci.

Výlučne súčasnej dobe, konkrétne obdobiu medzi rokmi 1989 - 2004 sa venuje česká hungaristka Eva Irmanová v publikácii „Maďarská menšina na Slovensku a její místo v zrahraniční politice Slovenska a Maďarska po roce 1989“. V knihe sú, podľa môjho názoru, obsiahlo a veľmi zaujímavo popísané dôležité javy na maďarskej politickej scéne, ktoré sa týkali „maďarstva“ žijúceho na Slovensku, a rovnako tak, je aj vykreslený a zhodnotený postoj jednotlivých slovenských vlád počas daného obdobia, pričom nechýbajú ani programy – a ich zhodnotenia - relevantných politických strán pôsobiacich na oboch brehoch Dunaja. Priestor bol vyhradený aj na prezentáciu tzv. „maďarských“ politických subjektov zastupujúcich svoju menšinu na Slovensku.

Ďalšia kniha, ktorá bola použitá v tejto práci, pochádza o slovenského spisovateľa Zoltána Pástora s príznačným názvom „Slováci a Maďari“. Publikácia sa snaží zachytávať tisícročné spolužitie týchto dvoch národov vo viacerých štátnych celkoch. Mňa, pochopiteľne, zaujalímala najmä časť venujúca sa spolunažívaniu v postkomunistickej ére 1989 - 2010. Zoltán Pástor – podobne ako Eva Irmanová – popisuje tie politické javy, ktoré hrali najväčšiu rolu za jednotlivých vlád na Slovensku a v Maďarsku, pričom narozdiel od vyššie zmienenej publikácie sú dané udalosti

zoradené v chronologickej postupnosti, čo na mňa pôsobí pozitívnym dojmom, kedže rovnako tomu tak bude aj v tejto bakalárskej práci.

Kniha nesúca názov „Neznámy sused“ je výsledkom prác viacerých autorov podávajúcich podstatné informácie o Maďarskej republike z obdobia rokov 1990 – 2010, ktoré sú rozdelené do 10 tématických kapitol. Hlavný prínos pre túto prácu pochopiteľne predstavovali kapitoly „zasvätené“ maďarským politickým procesom disponujúcim minimálne potenciálom presiahnutia na slovenskú politickú scénu.

Charakter úvahy a analýz publicistu Júliusa Handžárika obsiahnutých v publikácii „Trianonská trauma: Sprisahanie proti republike?“ jasne naznačuje jej samotný názov. Táto publikácia sa tak skladá z textov opisujúcich početné množstvo prípadov, za ktorými ich autor vidí – občas snáď až priam paranojicky – revizionistické snahy Maďarska. Množstvo textov je písaných v agresívnom duchu doprevádzanom skreslenými, či nepravdivými informáciami.

„Spolunažívanie Slovákov s Maďarmi“ od niekdajšieho riaditeľa Národného osvetového centra, Viliama Fábryho, je taktiež výberom jeho článkov publikovaných po páde režimu. Obsah článkov je venovaný sporným slovensko-maďarským témam vyskytujúcim sa na prelome milénií, ktoré autor približuje a hodnotí rozhodne objektívnejším a realistickejším spôsobom než je tomu v prípade Júliusa Handžárika.

Rakúsky publicista maďarského pôvodu Paul Lendvai sa rozhodol vysvetliť a zhodnotiť maďarskú politickú scénu za roky 1989 – 2010 knihou „Premrhaná krajina“. V tej približuje charakter maďarského národa, ale aj jeho „vládcov“, teda premiérov vedúcich krajinu v príslušných funkčných obdobiach. Pozornosti autora sa nevyhli ani radikálne politické sily pôsobiace v Maďarsku volajúce po revízii Trianonskej mierovej zmluvy. Publikácia tak zahŕňa množstvo informácií, ktorých spracovanie zanecháva pozitívny dojem z profesionálnej práce.

Pracovníci Fóra inštitútu pre výskum menšín sídliaceho v Šamoríne stoja za prácou „Maďari na Slovensku (1989 – 2004)“, ktorá predstavuje súhrnnú správu o „osude“ maďarskej komunity žijúcej na Slovensku. Publikácia zachytáva azda každú zo sfér nielen politického života maďarskej národnostnej menšiny. Poskytuje tak detailné informácie týkajúce sa slovenských Maďarov, z ktorých pre potreby tejto práce boli najsmerodajnejšie tie, zameriavajúce sa na politických reprezentantov občanov Slovenskej republiky hlásiacich sa k maďarskej národnosti.

1. Trianonská mierová zmluva

Trianonská zmluva, podpísaná 4. júna 1920 zástupcami spojeneckých a pridružených a mocností a zástupcami nového Maďarska, predstavuje zásadný historický medzník v dejinách Európy. Tento dokument jednoznačne vymedzil podmienky, ktoré mali byť smerodajné pre existenciu krajín historicky spätých so štátnym útvarom zvaným Uhorsko. Aj z tohto dôvodu mala daná zmluva pre Československo, najmä pre jeho východnú časť, doslova existenčný význam, navyše v danej zmluve boli po prvýkrát definované hranice Slovenska, ktoré boli zároveň medzinárodne uznané. To, čo bolo pod Tatrami nazvané ako koniec „tisícročnej poroby" slovenského národa v Uhorsku[1] bolo druhou stranou považované za nanútený diktát a bezdôvodnú nespravodlivosť víťazov voči porazeným, a táto udalosť bola tamojším obyvateľstvom porovnávaná so stratami spôsobenými osmanským vpádom v 16. storočí.[2] Tejto maďarskej „traume" nedokázala zabrániť ani propagandistická mašinéria stelesnená Ligou pre ochranu teritoriálnej jednoty Maďarska (TÉVEL – Magyarország Térületi Épsegének Védelmi Ligája)[3], či slová „slovenský a maďarský ľud sú na seba vzájomne odkázané", ktorými sa prezentoval neskorší prezident Maďarskej republiky v októbri 1918.[4]

Proces uzatvorenia zmluvy sa však nerodil jednoducho. Samotná Parížska mierová konferencia započala svoju činnosť 18. januára 1919 v Zrkadlovej sieni Zámku Versailles v Paríži. Vrcholným orgánom tejto konferencie sa stala Najvyššia rada, ktorej zloženie bolo pôvodne 10 – členné a okrem hláv výkonnej moci Francúzska, Japonska,

---

[1] MICHELA, Miroslav. Podoby maďarského revizionismu a ČSR. In: DEJMEK, Jindřich. *Zrod nové Evropy: poválečného mírového systému*. 1.vyd. Praha: 2011, Historický ústav, s. 442.

[2] MARÉS, Antoine. Od nové Evropy k *Versailles, St-Germain, Trianon a dotváření* Evropě diktátorů: Střední Evropa ve dvacátých letech 20. století. In: DEJMEK, Jindřich. *Zrod nové Evropy: Versailles, St-Germain, Trianon a dotváření poválečného mírového systému*. 1.vyd. Praha: 2011, Historický ústav, s. 257.

[3] NĚMEC, Jiří. Trianonská trauma a revizionismus meziválečného Maďarska. In: LOUŽEK, Marek a DEJMEK, Jindřich (eds.). Trianonská smlouva. Devadesát let poté: Sborník textů. 1.vyd. Praha: 2010, CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, s. 58.

[4] KREJČÍ, Oskar. Trianonská smlouva a současnost. In: LOUŽEK, Marek a DEJMEK, Jindřich (eds.). Trianonská smlouva. Devadesát let poté: Sborník textů. 1.vyd. Praha: 2010, CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, s. 109.

Talianska, Spojeného kráľovstva a USA ju tvorili aj ministri zahraničných vecí daných štátov. Tieto štáty disponovali „všeobecnými záujmami“, narozdiel od ostatných štátov, vrátane Československa, ktorému boli prisúdené len záujmy „obmedzené“, čo v praxi znamenalo, že delegáti Československa sa mohli zúčastniť len rokovaní, ktoré sa bezprostredne dotýkali záujmov Československa.[5] Porady Najvyššej rady konferencie, členenej na užšie celky, mali dôveryhodný charakter a rozhodovali o otázkach, pričom taktiež aj zadávali rôzne úpravy podriadeným výborom a komisiám. Najvyššia vojenská rada bola vedená francúzskym maršálom Ferdinandom Fochom a vydávala pre Najvyššiu radu konferencie osvedčenia vojensko-strategickej povahy. Dôležitú úlohu pri riešení maďarskej otázky zohrala aj Najvyššia hospodárska rada konferencie, ktorá sa postarala o blokádu Maďarskej republiky rád. Ďalšiu úroveň orgánov konferencie tvorili výbory a komisie, celkovo až 58, z ktorých najdôležitejšia bola Ústredná teritoriálna komisia pod vedením francúzskeho politika André Tardieua. Táto komisia sa v otázkach hraníc maďarsko-československých obracala na Subkomisiu pre česko-slovenské záležitosti.[6]

Československá delegácia, oficiálne pod vedením premiéra Karla Kramáře, v skutočnosti však vedená ministrom zahraničných vecí Edvardom Benešom, tvorila na mierovej konferencii Samostatný odbor ministerstva zahraničných vecí ČSR. Stanoviská nového štátu po prvýkrát predniesol Beneš na mierovej konferencii 5. februára 1919 pred Najvyššou radou, ktorá súhlasila s tvrdením, že Slovensko je integrálnou súčasťou Československa, a s výhradami bolo schválené aj pripojenie Podkarpatskej Rusi.[7] Na základe Benešom prednesených požiadaviek - ktoré okrem zmienených odsúhlasených záležitostí v sebe skýrvali aj apel na boj proti „teutonickému expanionizmus“ a proti „stredovekej dynastii“, pričom v otázke hraníc s Maďarskom Beneš požadoval hranicu sledujúcu hlavný tok Dunaja až po mesto Vác, odkiaľ sa, prideľujúc Československu uhoľné ložiská v okolí miest Salgótarján a Miskolc, mala tiahnuť až k mestu Sátoraljaújhely[8] - pred Najvyššou radou, sa tento orgán konferencie rozhodol založiť už vyššie zmienenú *Commission des affaires tchéco-slovacques*, ktorá mala nasledujúce personálne zloženie: Francúzsko zastupovali

[5] HRONSKÝ, Marián. *Trianon: vznik hraníc Slovenska a problémy jeho bezpečnosti (1918-1920)*. 1. vyd. Bratislava: Veda, 2011, s. 137-138.
[6] Tamtiež, s. 139-140.
[7] Tamtiež, s. 143-144.
[8] ORMOS, Mária. *From Padua to the Trianon 1918-1920*. Budapest: Akademiai, 1990, s. 156-157.

Jules Cambon – samotný predseda komisie - a Jules Laroche, Briti delegovali Josepha Cooka spoločne s Haroldom Nicolsonom, Taliansko chcelo výsledky jednaní ovplyvniť Giuseppem Salvago-Raggim a Augustom Stranierim a predstavy USA predkladali Charles Seymour a Archibald Cary Coolidge. Táto komisia na svojich prvých zasadnutiach konaných 27. a 28. februára 1919 rozhodla okrem iného aj o spojení českých zemí, Slovenska a Podkarpatskej Rusi do jedného celku. Členovia komisie pre česko-slovenské záležitosti bol ovplyvnení aj 12 memorandami predloženými československou delegáciou, z ktorých sa tri dotýkali otázky Slovenska, konkrétne sa jednalo o memorandum č. 2 „Územné nároky Česko-slovenskej republiky“, memorandum č. 5 „Slovensko. Územné nároky na Slovensku“ a memorandum č. 11 „Česko-slovenská republika a jej právo na reparáciu vojnových škôd“. Komisia na zasadnutí 28. februára svojím rozhodnutím o nemeckej otázke v českých krajinách, ktoré jasne dávalo prednosť strategickým, hospodárskym a geografickým faktorom pred etnografickými vytvorila akýsi precedens v otázke najväčšej národnostnej menšiny na území Slovenska.[9]

V čase od 27. februára do 26. marca 1919 zasadala Komisia pre česko-slovenské záležitosti 11 – krát, pričom jednotlivé zasadnutia sa niesli v znamení predkládania rôznych návrhov týkajúcich sa územnej príslušnosti Žitného ostrova, povodí riek Dunaj, Ipeľ, Váh, Uh, Bodrog, území v okolí rieky Tisy, o príslušnosti strategických železníc (napríklad Sátoráljaújhely – Čop) a vynorila sa aj otázka tzv. juhoslovanského koridoru. Vzhľadom na nezhody delegátov jednotlivých mocností v Komisii pre česko-slovenské záležitosti zasadala aj Hraničná podkomisia na čele s francúzskym generálom Le Rondom, na ktorej zasadnutie uskutočnené 4. marca bol pozvaný aj Edvard Beneš. Minister zahraničných vecí Československa obhajoval pripojenie Žitného strova k Československu, pričom akcentoval najmä ekonomický, ale aj strategický význam tohto územia a jeho okolia.[10] Nezhody veľmocí boli vyriešené na zasadnutí Hraničnej subkomisie 7. marca kompromisom navrhnutým delegátom USA Charlesom Seymourom – železnica Sátoraljaújhely – Čop bude patriť Československu, ale mesto Sátoraljaújhely Maďarsku, Československo získa Žitný ostrov, ale bude zúžené v línii rieky Ipeľ.[11] Kompromis zjednaný v hraničnej subkomisii bol základom pre zasadnutia Komisie pre česko-slovenské záležitosti od 8. marca. O necelý týždeň na to, 14. marca,

[9] HRONSKÝ, Marián. c. d., s. 151-152.
[10] Tamtiež, s. 154-155.
[11] Tamtiež, s. 159.

sa aj vďaka urgenciám budúceho náčelníka československého Hlavného štábu brannej moci – generála Pellého – odsúhlasilo použitie sily Československom voči Maďarsku, a tak sa otvorili dvere pre československú okupáciu Podkarpatskej Rusi. Negatívom pre Edvarda Beneša bol fakt, že Komisia pre česko-slovenské záležitosti zamietla jeho požiadavku na zisk priestoru medzi riekami Ipeľ a Dunaj, a mestá Salgótarján, Miskolc a Sátoraljaújhely mali podľa mienky Komisie taktiež pripadnúť novému Maďarsku.[12] Výsledkom zasadnutí tejto komisie bola Záverečná správa Komisie pre česko-slovenské záležitosti pre Najvyššiu radu spojencov z 26. marca 1919, v ktorej je presne definovaná československo – maďarská hranica, ktorá exaktne nerešpektuje etnické členenie obyvateľstva, čo je zdôvodnené potrebou životaschopnosti Československa. Rozhodovací proces sa snažili Clemenceauovi „uľahčiť" iniciatívni Beneš s Kramářom, ktorí mu zaslali memorandum požadujúce stanovenie demarkačnej čiary s Maďarskom a anexiu Parkarpatskej Rusi (tá započala 27. apríla 1919; pozn. autora) – v prípade nenaplnenia týchto nárokov by bolo Československo údajne len „veľmi ťažko" schopné brániť sa boľševickej vlne.[13] Táto správa bola Najvyššou radou prijatá v nezmenom znení. [14] Táto skutočnosť však neznamenala výhru Československa, kedže v rokovaniach musela Komisia pre česko-slovenské záležitosti pokračovať aj v máji, pričom ponechala otázky Žitného ostrova a iných území otvorené. Pod ťarchou týchto udalostí uzrelo svetlo sveta 15. mája Memorandum Klubu slovenských poslancov obrácajúce sa na Masaryka a Beneša aby sa zasadili o čo najrýchlejšie ustanovenie južných a východných hraníc.[15]

Vzniknutá situácia bola vážneho charakteru – ministerstvo zahraničných vecí Francúzska dokonca 4. apríla vypracovalo memorandum obsahujúce inštruktáž ako zabrániť rozkvetu boľševizmu v strednej Európe, ktorá bola vojenského charakteru a mala prebehnúť aj za účasti vojsk Československa.[16] K oznámeniu konečných hraníc došlo v čase bojov československej armády s maďarskou červenou armádou, ktorá sa zaslúžila o vytvorenie Slovenskej republiky rád trvajúcej od 16. júna do 7. júla 1919 so sídlom vo východoslovenskom Prešove. Na diplomatickom poli Rada štyroch sa na naliehanie československých delegátov rozhodla určiť konečné hranice čoho výsledkom bola Správa o rozhodnutí Najvyššej rady spojencov z dňa 12. júna 1919 o úprave hraníc

[12] ORMOS, Mária. c. d, s. 175-176.
[13] Tamtiež, s. 199 a 237.
[14] HRONSKÝ, Marián. c. d., s. 160-163.
[15] Tamtiež, s. 167-168.
[16] ORMOS, Mária. c. d., s. 229.

medzi Uhorskom a štátom československým, ktorú 14. júna predal generálny sekretár konferencie Stephen Pichon Kramářovi. Hranice sa nelíšili od tzv. „Prvej demarkačnej línie“ – korektúra v prospech Československa bola učinená v prípade okolia Ipľa a Bodrogu.[17] Definitívna úprava hranice sa však nezaobišla bez vojenských zásahov – bratislavská posádka československej armády obsadila pod vedením pplk. J. P. Braua Petržalku, čím bolo splnené prianie Čechoslovákov na zisk bratislavského predmostia a hranice sa už viac aj napriek komplikáciám nemenila.[18]

Týmto aktom neboli hrozby Československa zažehnané, práve naopak, od pádu maďarských komunistov sa vynára ďalší problém – admirál Miklós Horthy a jeho „biela“ armáda. Vojenské zložky vedené známym admirálom obsadili Budapešť 14. novembra za súhlasu *Entente* s podmienkou, že Horthy nezriadi diktátorský režim. V tomto prípade však maďarská historička Mária Ormos tvrdí, že obavy Edvarda Beneša a ďalších popredných predstaviteľov Československa neboli na mieste, kedže sotva sa niekto môže obávať vojenského útoku štátu, ktorý v podstate nedisponuje armádnymi zložkami. Skutočnú hrozbu však mali predstavovať politické zámery Spojeného kráľovstva a Talianska v stredoeurópskom priestore.[19] Druhým problémom bola nejednotná vnútropolitická scéna Československa, kedže zo Slovenska sa ozývali hlasy volajúce po autonómii Slovenska v rámci Československa. Tieto stanoviská zastávala najmä Slovenská ľudová strana na čele s Andrejom Hlinkom, ktorý neváhal svoje názory predniesť priamo v Paríži.

Po viacerých zložitých procesoch nakoniec preda len došlo k pozvaniu maďarskej mierovej delegácie na Parížsku mierovú konferenciu. Do čela maďarskej delegácie sa dostal gróf Albert Apponyi, ktorý vystúpil 16. januára 1920 so svojím ráznym prejavom pred Radou premiérov, v ktorom presadzoval územnú integritu Uhorska podloženú historickým právom a obhajovanú kvalifikovanou organickou jednotou tohto celku, ktorý bol po celých tisíc rokov „bulvárom Európy“.[20] Apponyi, ktorý bol oboznámený s podmienkami návrhu mierovej zmluvy, ktoré boli predané ako maďarskej, tak aj československej delegácii 15. januára, bol inštruovaný dokumentnmi zvanými „Memoáre“ za každú cenu obhajovať územnú integritu Maďarska, prípadne poľaviť na požiadavku plebiscitu na území, ktoré nebolo obývané etnicky maďarským obyvateľstvom. Maďarská delegácia nachádzala inšpiráciu pre svoje argumenty zjavne

[17] HRONSKÝ, Marián. c. d., s. 235-239.
[18] Tamtiež, s. 258.
[19] ORMOS, Mária. c. d., s. 363 a 372.
[20] HRONSKÝ, Marián. c. d., s. 479.

aj v imperialisticky ladených dielach maďarských publicistov, politikov a spisovateľov akým bol napríklad Pál Hoitsy, ktorý v knihe „*Nagymagyarország. A Magyar történet jövő századai*“ tvrdí, že „stálosť (uhorskej) monarchie bude zaručená len vtedy, keď bude jeden národ spravovať celé územie (...) pričom tým jediným národom sú Maďari, ktorí ako jediní majú dostatočný intelektuálny a cnostný kapitál“.[21] Tieto nie príliš „najšťastnejšie dogmy“ považuje aj maďarský odborník Tibor Hajdu za politickú chybu, ktorá úplne izolovala Maďarsko v Európe. [22] Voči týmto maďarským stanoviskám sa zmobilizovali už od hrozby reštaurácie monarchie Jozefom Habsburgom predstavitelia Juhoslávie, Rumunska a Československa.[23] Veľký význam mala hlavne spoločná nóta z 24. februára, ktorá bola odpoveďou na maďarské antecedenčné nóty a reč Apponyiho. Na základe tejto iniciatívy vedenej Štefanom Osuským tak vznikla Malá dohoda.[24]

Otázka hraníc Československa s Maďarskom bola spochybňovaná na Londýnskej konferencii premiérom Spojeného kráľovstva Lloydom Georgeom a premiérom Talianska Francescom Saveirom Nittim. Počas tejto konferencie došlo k ostrým výmenám názorov – Lloyd George argumentoval s pomocou maďarskej „*Carte Rouge*“ a tvrdil, že na maďarskom národe bola spáchaná „zjavná nespravodlivosť, ktorá musí byť napravená“. V zápätí kontroval zástupca Francúzska Philippe Berthelot, ktorý sa vyjadril takto: „Neexistuje žiadny maďarský národ, žiadna maďarská dynastia, iba Koruna a 15 000 šľachticov z Rakúska.“[25] K žiadnej zmene však nedošlo, no problémy sa vyskytli po personálnej zmene na generálnom sekretariáte ministerstva zahraničných vecí Francúzska v marci 1920, kedy sa generálnym sekretárom stal Maurice Paléologue, človek naklonený rokovaniam s Maďarskom o hospodárskych výhodách pre Francúzsko výmenou za územné zisky. Maďarské požiadavky však boli silnou kávou aj pre Paléologuea.[26]

Maďari aj naďalej protestovali, no nepomohlo – Rada veľvyslancov konferencie prijala resumé André Tardieua na základe ktorého potom odpovedala na všetky maďarské poznámky 6. mája 1920, odpoveď zahrňala podmienky mierovej zmluvy

---

[21] HOLEC, Roman. Trianon ako plač nad rozliatym mliekom a Uhorsko ako obeť vojny (globálne záujmy a vojnové ciele Uhorska). In: DEJMEK, Jindřich. *Zrod nové Evropy: Versailles, St-Germain, Trianon a dotváření poválečného mírového systému*. 1.vyd. Praha: 2011, Historický ústav, s. 89-112.
[22] ORMOS, Mária. c. d., s. 152.
[23] HRONSKÝ,Marián. c. d., s. 493.
[24] Tamtiež, s. 496-497.
[25] ORMOS, Mária. c. d., s. 376.
[26] Tamtiež, s. 380-382.

prakticky identické s podmienkami z jej návrhu. Navyše bol k odpovedi pripojený aj sprievodný list predsedu konferencie Alexandra Milleranda.[27] Apponyi dal svoju nespokojnosť s odpoveďou konferencie najavo demisiou celej maďarskej delegácie – s tvrdením, že podmienky uvedené v zmluve sú nespravodlivé a nemôžu mať trvalú platnosť a môžu sa stať iba zdrojom nových konfliktov a vojen[28] - čo bolo potvrdené aj v nóte maďarskej vlády 17. mája 1920. Z tohto dôvodu maďarská vláda 1. júna oznámila, že na podpis zmluvy splnomocnila ministra verejných prác a sociálnej starostlivosti Ágostona Bernárda a splnomocneného ministra zahraničných vecí Alfréda Drasche-Lazára.[29]

623 – stranový dokument bol podpísaný aj československou stranou – Edvardom Benešom a Štefanom Osuským – v sieni Galérie des Cotelle Zámku Trianon 4. júna 1920, do platnosti vstúpil po potrebných ratifikáciách 26. júla 1921, pričom v Československu došlo k jej ratifikácii na prelome rokov 1920 – 1921.[30] Vzhľadom na situáciu, ktorá nastala v medzivojnovom období, respektíve na jeho konci, a ktorá je – ako sa dozvieme v nasledujúcich kapitolách – prítomná aj v súčasnej dobe sa touto zmluvou nenaplnilo „zbožné želanie“ prezidenta USA Thomasa Woodrowa Wilsona, ktorý povedal, že „je potrebné uspokojiť dobre definované národné ašpirácie, a to bez nových či starých prvkov nezhôd a antagonizmov, ktoré by najskôr po nejakom čase rozbili mier v Európe a potom aj na celom svete“.[31] K skutočnosti, že národné záujmy stredoeurópskych národov nebolo možné naplniť v plnom rozsahu sa vo svojej knihe „Umenie diplomacie“ vyjadril aj Henry Kissinger tvrdiac, že „princíp sebaurčenia nie je možné z praktických dôvodov aplikovať tak jednoznačne ako to predvídalo 14 bodov“.[32]

[27] HRONSKÝ, Marián. c. d., s. 522-526.

[28] ROMSICS, Ignác. Průběh jednání o Trianonské dohodě. In: LOUŽEK, Marek a DEJMEK, Jindřich (eds.). Trianonská smlouva. Devadesát let poté: Sborník textů. 1.vyd. Praha: 2010, CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, s. 136.

[29] HRONSKÝ, Marián. c. d., s. 537.

[30] Tamtiež, s. 539-544.

[31] FERENČUHOVÁ, Bohumila. Mierová konferencia, mierové zmuvy a nový európsky systém. In: DEJMEK, Jindřich. *Zrod nové Evropy: Versailles, St-Germain, Trianon a dotváření poválečného mírového systému*. 1.vyd. Praha: 2011, Historický ústav, s. 24.

[32] KOUKAL, Jan. Trianon a my dnes. In: LOUŽEK, Marek a DEJMEK, Jindřich (eds.). Trianonská smlouva. Devadesát let poté: Sborník textů. 1.vyd. Praha: 2010, CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, s. 47.

2. Od pádu režimu k „mečiarizmu“ (1989 – 2004)

Rok 1989 sa zapísal veľkými písmenami do dejín Maďarska a Slovenskej republiky a s pádom režimu sa hneď vytvorili nové podmienky, vzniklo nové politické prostredie pôsobiace nielen na vnútornú politickú scénu štátov, ale aj na ich medzinárodné postavenie. Na oboch brehoch Dunaja tak mohli vystúpiť do popredia otázky primárne národného charakteru, kým na Slovensku sa jednalo o postavenie Slovákov v demokratickom štátnom zriadení, maďarská politická elita vdýchla život takmer polstoročie driemajúcej problematike „maďarstva“. Slovenská otázka v rukách slovenských politikov sa nespájala len s Maďarmi, ale aj s Čechmi, avšak, z pochopiteľných dôvodov dostane v práci priestor subčasť otázky venujúca sa vzťahom slovensko-maďarským.

2. 1 Znovuzrodenie myšlienky starostlivosti o maďarkýsch krajanov žijúcich na Slovensku

Otázka maďarskej menšiny, a nielen tej na území Slovenska si svoju pozíciu v novom demokratickom Maďarsku vybudovávala postupne už počas jesene komunistickej éry v 80 – tych rokoch 20. storočia. „Bezhraničná starostlivosť“ o Maďarov sa stala prirodzene predmetom záujmu demokratických opozičných síl. Všetky novozaložené politické strany či hnutia – ako Fidesz, MDF, SZDSZ, ale aj „potomok“ Maďarskej socialistickej a robotníckej strany – Maďarská socialistická strana venovali časť svojich programov maďarským národnostným menšinám požadujúc pre nich uznanie sebaurčovacieho práva, právo na ich ochranu a taktiež individuálne a kolektívne práva menšín.[33]

Svojím volebným programom zaujalo najviac voličov Maďarské demokratické fórum, ktoré tak spolu s Kresťanskodemokratickou ľudovou stranou a Maloroľníckou stranou vytvorilo po aprílových voľbách v roku 1990 prvú demokratickú vládu na čele s premiérom Józsefom Antallom. „Kultovým hitom“ tejto maďarskej vlády v oblasti národnej zahraničnej politiky voči Slovensku sa stali požiadavky smerujúce na uplatnenie práv maďarskej menšiny žijúcej na území Slovenskej republiky. Za týmto

[33] IRMANOVÁ, Eva. *Maďarská menšina na Slovensku a její místo v zahraniční politice Slovenska a Maďarska o roce 1989*. 1.vyd. Ústí nad Labem: Albis international, 2005, s. 15-20.

účelom bola vláda ochotná podporovať medzinárodnoprávne rámce garancie takýchto práv národnostných menšín, pričom dôraz sa mal klásť na zachovanie kultúrnej identity príslušníkov menšiny, čo bolo možné len za tých podmienok, že maďarská mládež na Slovensku bude mať možnosť absolvovať všetky úrovne škôl vo svojej materinskej reči. Maďarská vláda svoj dôraz na túto oblasť politiky dala najavo aj vytvorením inštitúcie zvanej sekretariát pre zahraničných Maďarov pri úrade predsedu vlády, ktorý bol súčasťou tzv. „národnej politiky" – tá sa netýkala len Maďarov žijúcich v Maďarsku vymedzenom Trianonskou zmluvou, ale aj Maďarov Trianonskou zmluvou „odlúčených z tela národa".[34] Premiér József Antall mal pravdepodobne zámer pričleniť týchto „odlúčených" Maďarov, kedže vyjadril svoju túžbu byť premiérom 15 miliónov Maďarov, a nebol sám, kto sa vyjadril podobným tónom – okrem neho aj podpredseda zahraničného výboru maďarského parlamentu Csóti potvrdil, že maďarská zahraničná politika musí brať ohľad na 15 miliónov Maďarov.[35] Takéto nešťastné vyjadrenia maďarskí predstavitelia - ktorými zrejme nezamýšľali zaviesť politiku spôsobujúcu prudký nárast natalistických štatistík v Maďarsku – neskôr korigovali, a uvádzali do abstraktnej „duchovnej roviny".

Je prirodzené, že slovenskej politickej scéne nemohli byť udalosti objavujúce sa u južných susedov a na južnom Slovensku ľahostajné. A neboli to len politické kruhy, ktoré sa o danú problematiku zaoberali. O tomto fakte svedčí aj list „Pro memoria" slovenskými historikmi adresovaný predsedovi vlády Slovenskej socialistickej republiky Milanovi Čičovi, v ktorom stála žiadosť o to, aby sa zamedzilo akejkoľvek aktivite národným radám spochybňujúcim suverenitu Slovenskej národnej rady a územnú celistvosť Slovenska, a navyše sa protestovalo aj proti zavedeniu federálneho ministerstva pre národnosti, ktorého sa mal zmocniť Gyula Pópely.[36] Slovenskí historici sa mali predviesť aj pri vytvorení spoločného česko-slovensko-maďarského memoranda o prehodnotení spoločnej histórie rokov 1938-1948, ktoré inicioval predseda SNR František Mikloško s predsedom Národného zhromaždenia Maďarskej republiky Györgyom Szabadom na konci roku 1990, no memorandum nakoniec neuzrelo svetlo sveta.[37] Hrozilo to, že sa situácia dostane na bod mrazu, a asi aj z tohto dôvodu sa postupne zaktivizovali samotní

[34] IRMANOVÁ, Eva. c. d., s. 23.
[35] PÁSTOR, Zoltán. Slováci a Maďari v novom geopolitickom prostredí. In: PÁSTOR, Zoltán. *Slováci a Maďari*. 1.vyd. Martin: Matica slovenská, 2011, s. 137.
[36] IRMANOVÁ, Eva. c. d., s. 126.
[37] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 127.

príslušníci maďarskej menšiny na Slovensku. Ako prvý subjekt aktívny v politike sa predstavila Maďarská nezávislá iniciatíva na čele s Károlyom Tóthom pôsobiaca ako súčasť Verejnosti proti násiliu. V marci 1990 vzniká politické hnutie Spolužitie-Együttélés, ktorého prvým predsedom sa stal bývalý politický disident Miklós Duray. Tretím subjektom reprezentujúcim maďarskú menšinu bolo Maďarské kresťanskodemokratické hnutie na čele s lekárom, štátnou bezpečnosťou prenasledovaným Kálmánom Janicsom, ktorý bol v roku 1991 vystriedaný Bélom Bugárom. Tieto subjekty, vzniknuté najmä vďaka zákonu č.15/1990 Zb. z 23. januára 1990 o politických stranách a hnutiach [38], presadzovali okrem „moderných" demokratických princípov požiadavky identické s predstavami straníckych subjektov pôsobiacich v Maďarsku – uplatnenie menšinových práv vrátane kolektívnych práv a boj proti princípom kolektívnej viny.

2. 2 Prvé hlasy volajúce po náprave „historickej krivdy"

Legitímna maďarská politická reprezentácia naďalej komplikovala situáciu svojim prehlásením parlamentných strán z júna 1990, kedy nevylúčila možnosť zmeny hraníc. V danom prehlásení sa poslanci odvolávali na Záverečný dokument Helsinskej konferencie, ktorý explicitne zakazuje násilnú zmenu hraníc, čo však ponechávalo priestor na zmenu hraníc dosiahnutú pomocou prostriedkov bez použitia vojenskej sily. V tejto záležitosti boli maďarské elity inšpirované znovuzjednotením Nemecka. [39] Pravdepodobne sa tak nechali viesť ilúziou, že nastal čas zmien medzinárodného štátoprávneho usporiadania vytvoreného po 2. svetovej vojne (v prípade severných hraníc Maďarska sa de facto jednalo len o potvrdenie Trianonu; pozn. autora). Pre ciele takéhoto charakteru však zrejme maďarská vláda nedisponovala dostatočným diplomatickým kapitálom, čo jej však nebránilo neustále živiť otázku minimálne autonómie južného Slovenska alebo lepšie povedané územia Slovenska obývaného maďarskou menšinou. Už samotná Ústava Maďarskej republiky nás informuje o tom, že „Maďarsko pociťuje zodpovednosť za osud Maďarov žijúcich v zahraničí a prispieva k starostlivosti o ich vzťahy s Maďarskom". [40] Podľa všetkého sa opäť jedná o formulku symbolického, či duchovného charakteru, ktorou si chcela vtedajšia maďarská vláda vydobyť sympatie

[38] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 129.
[39] IRMANOVÁ, Eva. c. d., s. 30.
[40] IRMANOVÁ, Eva. c. d., s. 36.

v radoch zahraničných Maďarov. V októbri 1992 sa Péter Szél, člen zahraničného výboru Národného zhromaždenia Maďarskej republiky, smerom k otázke zmeny hraníc vyjadril: „... v Helsinkách sa nevylúčili možnosti pokojnej zmeny hraníc. Sem by bolo možné zahrnúť prípadne aj to, aby samotné Maďarsko podporilo spravodlivú revíziu hraníc.“[41] Takéto vyjadrenie korešpondovalo s vyššie zmienenými výrokmi maďarského premiéra Antalla a poslanca Csotiho. Ešte ďalej však zašiel podpredseda Maďarského demokratického fóra István Csurka, ktorý tvrdil, že rokom 1995 končí platnosť ustanovení prijatých Jaltskou dohodou, a bude tak možné napraviť historickú nespravodlivosť zvanú Trianon.[42] Csurka sa neskôr rozhodol, že v boji za nápravu historickej krivdy bude pokračovať ako predseda svojej novozaloženej politickej strany zvanej Strana maďarskej spravodlivosti a života (MIÉP – Magyar Igazság és Élet Pártja). Podobnými intenciami sa prezentovali aj Miklós Duray a Béla Bugár, ktorí na stretnutí s prezidentom federácie Václavom Havlom tvrdili, že v prípade zániku ČSFR maďarská menšina okamžite vyhlási na Slovensku autonómiu podľa vzoru Južného Tirolska - Bolzana. Toto sa samozrejme nemohlo zhodovať s názormi predsedu vlády Slovenskej republiky Vladimíra Mečiara, ktorý takúto aktivitu pokladal za anexiu cudzieho územia.[43] Neskôr však Miklós Duray poznamenal, že pod pojmom autonómia jeho politické hnutie malo na mysli samosprávu, ktorá by napĺňala menšinové práva príslušníkov maďarskej menšiny na Slovensku. Aj z týchto dôvodov tak pramenili obavy samotných slovenských politikov z prípadnej samostatnosti Slovenskej republiky. Predseda Kresťanskodemokratického hnutia Ján Čarnogurský povedal: „Nie je isté, či by samostatná Slovenská republika bola schopná v strednodobej perspektíve zabezpečiť integritu slovenského územia“.[44] Priam identicky dal svoje obavy najavo aj sám Vladimír Mečiar, a to tým, že, aj keď žiadal akúsi medzinárodnoporávnu subjektivitu pre Slovensko, tak bol za zachovanie spoločnej československej armády.

2. 3 Krehký začiatok slovenskej samostatnosti

Slovensko si aj napriek týmto obavám postupne razilo cestu k samostatnosti, a s tým prichádzali opäť ďalšie nezhody. Deklarácia zvrchovanosti Slovenskej republiky prijatá 17. júla 1992 nebola v súlade s predstavami politických strán

[41] PÁSTOR, Zoltán, c. d., s. 137.
[42] Tamtiež, s. 137.
[43] Tamtiež, s. 132.
[44] IRMANOVÁ, Eva. c. d., s. 138.

maďarskej menšiny, kedže táto deklarácia údajne pozabudla na národnostné menšiny žijúce na Slovensku. Takáto argumentácia je však prinajmenšom divná, kedže v zmienenom dokumente sa jasne píše: „... budeme rešpektovať práva (...) národnostných menšín...“[45]. Deklarácia bola len začiatkom, po ktorom prišla Ústava Slovenskej republiky, a v nej preambula začínajúca slovami „My, národ slovenský...“, k tomu sa pridalo aj zavedenie pojmu štátny jazyk bez právnych záruk na používanie iných jazykov a možnosti vzdelávania sa v týchto menšinových jazykoch – toto boli hlavné body kritiky maďarských politických subjektov pôsobiacich na Slovensku, ktorých parlamentní členovia opustili rokovaciu miestnosť pri úspešnom hlasovaní o prijatí Ústavy Slovenskej republiky 3. septembra 1992.[46]

Tieto fundamentálne právne záležitosti nakoniec nemohli skončiť inak než vznikom samostatnej suverénnej Slovenskej republiky, ktorá začala písať svoju históriu prvý deň roku 1993. Od tohto momentu mohlo Slovensko produkovať nezávislú zahraničnú politiku, ktorá bola pochopiteľne konfrontovaná s južným susedom. Slovenskí štátnici – premiér Vladimír Mečiar, prezident Michal Kováč a minister zahraničných vecí Jozef Moravčík – sa jednotne vyjadrili za vytvorenie trvalo dobrých vzťahov s Maďarskou republikou[47], čo však nebolo vôbec jednoduché, aj kvôli neustálym predkladaním rôznych sťažností a požiadaviek od predstaviteľov maďarskej menšiny na Slovensku. V tomto smere bol aktívny Miklós Duray, ktorý rozpracoval koncepciu postavenia maďarskej menšiny na Slovensku ako spoluvládnuceho národa, následne 18. mája 1993 podpísali členovia Maďarského kresťanskodemokratického hnutia, Maďarskej ľudovej strany a Maďarskej občianskej strany vyhlásenie, v ktorom podmieňujú prijatie Slovenska do Rady Európy schválením týchto požiadaviek: prijatie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, odporúčania Rady Európy č. 1201/1993, záruky o používaní osobných mien a miestnych názvov v jazyku menšín, odmietnutia nového územného členenia štátu, vypracovanie ústavného zákona o samospráve menšín za účasti ich predstaviteľov pod dohľadom Európskej únie, k čomu Duray pridal aj odstránenie majetkovej diskriminácie maďarského obyvateľstva v rámci reštitúcie a presadenie požiadavky autonómie a politického spojenia maďarskej menšiny s jej materským

[45] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Príloha uznesenia SNR zo 17. Júla 1992: Deklarácia Slovenskej národnej rady o zvrchovanosti Slovenskej republiky.In: Slov-lex.sk. [vid. 2016-03-03]. Dostupné z: https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/prilohy/SK/ZZ/1992/c84-p1/19920828_2101490-2.pdf.
[46] IRMANOVÁ, Eva. c. d., s. 147-149.
[47] Tamtiež, s. 150.

štátom.[48] V tomto prípade sa zdá byť na mieste považovať tieto požiadavky za extrémne, za také, ktoré by výrazným spôsobom ohrozili suverenitu a územnú integritu Slovenskej republiky, aj preto ak mala slovenská vláda nejaký pud sebazáchovy, tak o možnosti schválenia všetkých týchto požiadaviek nemohla prebehnúť čo i len diskusia. Maďarská menšina sa však nevzdávala, a pokračovala v boji za autonómiu, samozrejme, v Durayovom pojatí – jednalo sa teda o samosprávu. Výsledkom tohto boja bolo aj zvolanie Kongresu maďarských poslancov, primátorov a starostov v januári 1994 Združením miest a obcí Žitného ostrova, ktorý sa uskutočnil v Komárne. Kongres prijal zaverečný dokument „SAMOSPRÁVA-ZÁKLAD SEBAURČENIA. Hodnoverná zápisnica valného zhromaždenia na Slovensku zvolených maďarských poslancov“, v ktorej sa žiada aj vznik súvislého regiónu pozdĺž slovensko-maďarských hraníc obývaného maďarským obyvateľstvom, prípadne vznik troch samosprávnych celkov medzi Bratislavou a Šahmi, Šahmi a Košicami a na Zemplíne.[49] Jednou z posledných vecí, ktorú vykonal Vladimír Mečiar počas svojho prvého vládneho obdobia v ére samostatného Slovenska bola aj podľa očakávaní negatívna reakcia na ďalšie zo série požiadaviek maďarskej menšiny. Aj z tohto dôvodu, a aj z dôvodu nedostatočne intenzívnej medzinárodnej angažovanosti v danej problematike zostával maďarský hlas naďalej nevypočutý.

Nesúhlas vlády Vladimíra Mečiara na obrovské a nekonečné penzum požiadaviek zo strany Maďarska a maďarskej menšiny na Slovensku vo veci uplatňovania menšinových práv vyvolal len predĺženie tejto reťazovej reakcie aj za vlády Jozefa Moravčíka.[50] Jedná sa o záležitosť, ktorú vyvolal starosta obce Marcelová (Marcelháza), László Szóoky, ktorý sa vzoprel rozhodnutiu ministerstva vnútra vlády Vladimíra Mečiara o úradnom označovaní obcí, pričom jeho činnosť podporilo 2 000 demonštrantov 14. augusta 1993 v Komárne.[51] Na kauzu okamžite zareagovalo Maďarsko, ktoré pohrozilo širším zmedzinárodnením tejto kauzdy. Aj preto bol v júni 1994 vypracovaný návrh zákona vládnymi stranami – Strana demokratickej ľavice, Demokratická únia, Kresťanskodemokratické hnutie – ktorý bol podporený aj Maďarským kresťanskodemokratickým hnutím, a tento moment odštartoval užšiu spoluprácu maďarských strán na Slovensku - Spolužitie-Együttélés,

[48] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 145.
[49] Tamtiež, s. 149.
[50] Dočasná vláda Jozefa Moravčíka trvala od 15. marca 1994 do 13. decembra 1994.
[51] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 154.

MKDH, Maďarská občianska strana, ktorá zaujala aj generálnu tajomníčku Rady Európy, Fínku Tarju Halonenovú, natoľko, že sama navštívila Slovensko.[52] Po týchto udalostiach nakoniec Národná rada Slovenskej republiky schválila tzv. „tabuľový zákon“, zákon č. 191/1994 Z. z. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín[53]. Stalo sa tak 7. júla 1994, pričom tento zákon sa dotýkal, okrem iných, až 493 obcí s maďarskou menšinou a zahŕňal aj možnosť rozšírenia tohto zoznamu prostredníctvom ľudového hlasovania.

Zaujímava bola aj situácia na druhom brehu Dunaja, kde to, zdá sa, národné menšiny nemali na ružiach ustlané. V roku 1993 tam tamojší maďarský parlament schválil zákon č. 77/1993 o národných a etnických menšinách, ktorý v súčinnosti so zákonmi č. 64/1990 o voľbe poslancov a starostov samospráv a č. 65/1990 o miestnej samospráve priznal príslušníkom národnostných menšín vytvoriť miestne a celoštátne orgány samosprávy. Tieto zákony sú však podľa sociologičky Márie Homišinovej problematické, kedže ich problémom je ich vzájomný nesúlad, ktorá spôsobuje len oklieštenie práv menšinových samospráv, a problematicky vyznieva aj parlamentné zastúpenie menšín.[54]

2. 4 Sústava vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros I

Vzťahy medzi dvoma odvekými susednými národmi nenaštrbovali len rozdielne názory na uplatňovanie práv národnostných menšín, ale do širokej škály nezhôd sa zaradili aj primárne environmentálno-ekonomické záležitosti. Takto môžeme označiť výstavbu a dostavbu Vodného diela Gabčíkovo-Nagymaros,, ku ktorej sa obe krajiny zmluvne zaviazali ešte v roku 1977. V máji 1989 však maďarskí susedia neohlásene zastavili akékoľvek práce na výstavbe ich časti vodného diela, čo samozrejme nenapĺňalo ideály vtedy ešte československej strany. Maďarská vláda nakoniec uznala v máji 1992 za vhodné jednostranne vypovedať zmluvu o výstavbe Sústavy vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros[55], k čomu sa samozrejme slovenská strana neuchýlila, a 18. októbra 1989 pokračovala v dostavbe vodného diela podľa „variantu C“, ktorý začal prehradzovaním dunajského koryta pri Čuňove[56]. Práve

[52] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 155.
[53] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 191/1994 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky zo 7. júla 1994 o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín. In: Zbierka zákonov. 1994, čiastka 58, s. 982. Dostupný z: http://archiv.vlada.gov.sk/ludskeprava/data/files/4233.pdf.
[54] PÁSTOR, Zoltán c. d., s. 144
[55] IRMANOVÁ, Eva. c. d., s. 41.
[56] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 136.

dostavbou na základe „variantu C“ podľa štátneho tajomníka ministerstva zahraničných vecí Maďarskej republiky, Dávida Meisztera, došlo k aktu, ktorý je podľa neho možné označiť za „agresiu a narušenie strategickej rovnováhy síl“, k tomuto stanovisku sa pridali v decembri aj stranícke subjekty maďarských menšín na Slovensku, ktoré s daným problémom oboznámili predsedu Európskej komisie Jacquesa Delorsa, a tým pádom nabrala kauza multilaterálny rozmer.[57] Samotné Maďarsko taktiež od konca roka 1992 „bombardovalo“ medzinárodne organizácie a ich členov s dokumentmi, ktoré hovorili o narušení územnej integrity Maďarska Slovenskom, ako aj o pokuse o zhoršenie postavenia maďarskej menšiny na Slovensku. Na tieto obvinenia zareagoval predseda SNR Ivan Gašparovič odoslaním listu adresovanému predsedovi Európskeho parlamentu Egonovi Alfredovi Klepschovi, kde vyvracia maďarské argumenty.[58] Kauza Sústavy vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros sa za prvej vlády Vladimíra Mečiara ako premiéra samostatného Slovenska posúdenia Medzinárodným súdnym dvorom nedočkala, ďalší posun vo veci nastal až za krátkodobej vlády Jozefa Moravčíka, ktorej požiadavku z 2. mája 1994 na posúdenie celej záležitosti smerom k Medzinárodnemu súdnemu dvoru v Haagu akceptovala aj madarská strana istá si odôvodnenosťou svojej pravdy.[59]

2. 5 Na medzinárodnom poli

Slovensko-maďarské vzťahy neboli ovplyvňované len vnútornou politickou scénou oboch krajín. Veľkým významom boli intencie ako Slovenska, tak aj Maďarska, ktoré sa sústreďovali na integráciu do „západných“ medzinárodných štruktúr. To bol jednoznačný dôvod na to, aby obe krajiny realizovali takú politiku, ktorá bude v súlade s predstavami kľúčových hráčov na medzinárodnom poli. V tomto smere hrala dôležitú úlohu dohoda o česko-slovensko-maďarsko-poľskej spolupráci podpísaná v maďarskom Visegráde 15. februára 1992, ktorá tak vytvorila súčasnú „V4“, pravdaže, v tom čase „V3“. Po vzniku samostatnej Slovenskej republiky sa však názory slovenských a maďarských predstaviteľov rozchádzali, čoho dôkazom bol aj zamietavý postoj Maďarska vo veci prístupu Slovenska do Rady Európy a jeho kritika pre nedodržiavanie menšinových práv. Z tohto dôvodu sa

[57] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 137-138.
[58] IRMANOVÁ, Eva. c. d., s. 154.
[59] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 151-152.

v septembri roku 1993 rozhodol Max von der Stoel, komisár KBSE pre národnostné menšiny, pre návštevu Slovenska, pričom obdržal aj list od ministra zahraničných vecí, Jozefa Moravčíka, v ktorom Moravčík obhajuje slovenskú menšinovú politiku, tvrdí, že slovenská vláda dbá na dodržiavanie všetkých medzinárodných štandardov dotýkajúcich sa práv medzinárodných menšín, a v liste zároveň kritizuje Maďarsko z neposkytnutia záruk garancie nemeniteľnosti hraníc.[60] Slovensko nebolo ušetrené ani zámorskej kritike, o ktorú sa postaral predseda Helsinského výboru Kongresu USA Denis DeConcini[61], opačný názor už mal minister zahraničných vecí USA James Barker, ktorý v januári 1994 povedal: „Nemôže byť členom NATO Maďarsko, ktoré spolupracuje so separatistickými hnutiami v Rumunsku a na Slovensku, a v ktorom sa dostávajú k moci nacionalistické skupiny, aby sa potom pokúsili anektovať tieto územia a tam žijúce národy“. [62] Takúto kritiku si Maďarsko „zaslúžilo“ zrejme aj potom, čo Péter Télgyessi, člen vládnucej strany Zväzu slobodných demokratov vyhlásil, že jeho krajina nebude podporovať „blokový“ vstup štátov „V4“ do Európskej únie.[63] Vzťahy medzi slovenskou a maďarskou vrcholnou politickou reprezentáciou sa mali po májových maďarských parlamentných voľbách roku 1994 obrátiť k lepšiemu, no ako sme sa mohli dočítať v predošlej vete ani ľavicová koalícia vedená MSZP spoločne s SZDSZ situáciu v tomto období neukľudnila. K porozumeniu s najväčšou pravdepodobnosťou neprispelo ani vyjadrenie ministra zahraničných vecí Lászlá Kovácsa, ktorý sa nechal počuť, že hlavným cieľom Maďarskej republiky pri koncipovaní budúcej Základnej zmluvy medzi Maďarskom a Slovenskom má byť reálna možnosť zmeny hranice.[64] Môžeme teda skonštatovať, že tieto situácie obom krajinám ukázali akým smerom by sa rozhodne nemali uberať, ak sa chcú uchádzať o členstvo v euroatlantických štruktúrach.

[60] IRMANOVÁ, Eva. c. d., s. 151.
[61] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 148.
[62] FERKO, Jerguš. *Maďarské (seba)klamy*. 1. vyd. Martin: Matica slovenská, 2010, s. 72.
[63] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 150.
[64] Maďarský minister zahraničných vecí sa v tejto záležitosti odvolával na Záverečný akt KBSE 1975, ktorý pripúšťa možnosť zmeny hraníc.

3. Mečiarova vláda (1994 – 1998)

Po krátkej anabáze vlády premiéra Jozefa Moravčíka sa, na základe výsledkov volieb uskutočnených na prelome septembra a októbra 1994 a následných „interstranických“ rokovaní, ujal slovenského vládneho kormidla opäť Vladimír Mečiar. Vládna zostava, vo funkcii od 13. decembra 1994, na „súpiske“ s HZDS, SNS a ZRS, predznamenávala to, že sa „maďarská“ karta opäť neocitne na periférii pozornosti vládnej politiky. Maďarsko, spoločne so svojou národnostnou menšinou na Slovensku, prirodzene získalo svoje miesto aj v Programovom vyhlásení vlády Vladimíra Mečiara. Vláda sa podľa tohto dokumentu zaručuje zabezpečiť plnohodnotný život príslušníkom národnostných menšín žijúcich na Slovensku rešpektujúc všetky individuálne práva občanov – príslušníkov týchto menšín, a zároveň dodáva, že žiadne garancie práv týchto národnostných menšín nemôžu byť namierené voči integrite a územnej celistvosti Slovenskej republiky a rovnako tak nemôžu v ničom spochybňovať jej existujúce hranice. Vzťah s materskou krajinou najväčšej národnostnej menšiny žijúcej na Slovensku mal byť podľa vyhlásenia vlády determinovaný Základnou zmluvou, na ktorej podobe sa už v danom čase pracovalo.

3.1 Zmluva o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou

Na podpise Základnej zmluvy medzi Slovenskom a Maďarskom mali veľký záujem obe strany, ako ľavicová vláda maďarského premiéra Gyuly Horna, tak aj vláda Vladimíra Mečiara. Spoločná slovensko-maďarská alebo maďarsko-slovenská iniciatíva totiž nebola len v pozornosti slovenskej a maďarskej politickej scény. Nakoľko obe krajiny sa netajili svojimi ambíciami zameranými na integráciu v euroatlantických štruktúrach, vývoj slovensko-maďarských vzťahov bol sledovaný aj väčšími hráčmi medzinárodného poľa, obe dotknuté štáty tak boli pozorované severozápadnou Európou, ale aj spoza mora. Podpisu zmluvy predchádzalo niekoľko rokovaní, plné návrhov a pripomienok nespokojných zástupcov maďarskej politickej scény, ale aj politikov slovenskej vládnej koalície a maďarskej národnostnej menšiny žijúcej na Slovensku. „Osudoví“ susedia sa napokon dočkali podpisu Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou, ktorú podpísali 19. marca 1995 premiéri oboch krajín –

Vladimír Mečiar a Gyula Horn – v Paríži „pod záštitou“ francúzskeho ministerského predsedu Édouarda Balladura. Zmluva bezpochyby znamenala veľký politický úspech pre premiérov oboch zmluvných strán. Avšak, snáď nikto zo zúčastnených sa ani len nedomnieval, že sa podpisom zmluvy zatiahne kohútik, z ktorého prúdi jedna námietka za druhou. Venujme však najprv pozornosť obsahovej stránke zmluvy, ktorou nadobudla fundamentálny význam. Pre Slovensko znamenal značný úspech článok 3, v ktorom sa zmluvné strany zaväzujú rešpektovať neporušiteľnosť spoločných štátnych hraníc a vzájomnú územnú integritu, pričom sa zároveň zriekajú vznášania územných požiadaviek voči sebe. Pre maďarskú stranu má zásadný význam najrozsiahlejší článok zmluvy – článok 15 – zasvätený ochrane národnostných menšín, ich práv a slobôd. V odseku 4 článku 15 zmluvy sa zmluvné strany zaväzujú dodržiavať záväzky uvedené v nasledujúcich dokumentoch: Rámcový dohovor Rady Európy o ochrane národnostných menšín; Dokument z Kodanskej schôdzky Konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe o ľudskej dimenzii; Deklarácia Valného zhromaždenia Spojených národov číslo 47 / 135 o právach osôb patriacich k národnostným alebo etnickým, náboženským a jazykovým menšinám; Odporúčanie Parlamentného zhromaždenia Rady Európy č. 1201 (1993), rešpektujúc individuálne ľudské a občianske práva, vrátane práv osôb patriacich k národnostým menšinám. Práve posledný menovaný dokument sa stal tým najostrejším tŕňom v očiach politických kruhov oboch zmluvných strán.[65] Prakticky hneď po podpise zmluvy sa činil minister zahraničných vecí Slovenskej republiky, Juraj Schenk, ktorý svojmu maďarskému kolegovi Lászlóvi Kovácsovi predal verbálnu nótu, v ktorej stálo: „Vláda Slovenskej republiky zdôrazňuje, že nikdy neprijala a v zmluve nezakotvila formulácie, ktoré by boli postavené na uznaní kolektívnych práv pre menšiny, a ktoré by pripúšťali vytváranie autonómnych štruktúr na etnickom základe.“ Táto verbálna nóta narážala na dokument s názvom v znení „Odporúčanie Parlamentného zhromaždenia Rady Európy č. 1201 (1993) vzťahujúce sa k dodatočnému protokolu k Európskej dohode o ľudských právach a právach národnostných menšín“, v ktorom štáty berú do úvahy, že v dokumente zmienené práva sú práva takého charakteru,

[65] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s.163.
SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Oznámenie č. 115/1997 Z.z. Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky. Zmluva z 19. marca 1995 o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou. In: Zbierka. [vid. 2016-04-03]. Dostupné z: http://www.oslovma.hu/XXX/SloMadZm.pdf.

„ktoré si každá osoba môže nárokovať samostatne, ako aj v združení s ďalšími“. Zásadné je aj znenie článku 11 odporúčania: „V oblastiach, kde sú majoritnými príslušníci národnostnej menšiny, majú títo právo disponovať miestnymi, alebo prispôsobenými autonómnymi úradmi, alebo špeciálnym štatútom, zodpovedajúcim historickej situácii a územným špecifikám, a konformným s národnou legislatívou štátu“.[66] Je zrejmé, že práve tieto časti Odporúčania č. 1201 (1993) boli dôvodom kritiky Základnej zmluvy zo strany slovenských politikov, samozrejme, s výnimkou politických predstaviteľov maďarskej národnostnej menšiny. V radoch najväčších kritikov Základnej zmluvy zo slovenskej strany stál Ján Slota, a takisto aj Eduard Kukan, ktorý sa k Odporúčaniu č. 1201/1993 vyjadril v zmysle, že „môže v budúcnosti veľmi skomplikovať fungovanie ktorejkoľvek vlády na Slovensku a maďarská vláda si týmto vytvorila podmienky na politické využitie tohto dokumentu pre svoje ciele v budúcnosti“.[67] Z „južnejšieho“ uhla pohľadu, konkrétne z južných častí Slovenska sa taktiež ozývala kritika. Bélovi Bugárovi sa nepozdával proces koncipovania Základnej zmluvy, ktorý podľa neho prebehol bez prítomnosti predstaviteľov maďarskej národnostnej menšiny.[68] Nespokojný s nevyjednaním kolektívnych práv externalizovaných územnou autonómiou maďarskej menšiny bol aj jej horlivý zástanca Miklós Duray. Z Budapešti sme okrem relatívne konformných nesúhlasných vyjadrení mohli počuť aj výkriky predsedu v tom čase opozičnej FKGP, Józsefa Torgyána, ktorý celú zmluvu charakterizoval ako „rezignáciu na tisícročné práva a opätovné poníženie maďarského národa“.[69] Podobné kritiky zo strany „národniarov“ z Budapešti, či Bratislavy však nemali úspech. Národná rada Slovenskej republiky ratifikovala Základnú zmluvu a súčasne prijala Vyhlásenie k tejto zmluve, v ktorom je uvedené, že medzinárodné spoločenstvo odmieta koncepciu kolektívnych práv menšín a akékoľvek snahy o vytváranie autonómnych

[66] COUNCIL OF EUROPE. Recommendation 1201 (1993) of the Parliamentary Assembly. Additional Protocol on the rights of minorities to the European Convention on Human Rights. In: Council of Europe Parliamentary Assembly. [vid. 2016-03-05]. Dostupné z: http://semantic-pace.net/tools/pdf.aspx?doc=aHR0cDovL2Fzc2VtYmx5LmNvZS5pbnQvbncveG1sL1hSZWYvWDJILURXLWV4dHIuYXNwP2ZpbGVpZD0xNTIzNSZsYW5nPUVO&xsl=aHR0cDovL3NlbWFudGljcGFjZS5uZXQvWHNsdC9QZGYvWFJlZi1XRC1BVC1YTUwyUERGLnhzbA==&xsltparams=ZmlsZWlkPTE1MjM1.

[67] KUKAN, Eduard. Zložitá voľba medzi menším a väčším zlom. *Národná obroda*. Bratislava: SITA Slovenská tlačová agentúra, 1995, **6**(299).

[68] PÁSTOR, Zoltán. c. d., cit. 628, s. 161.

[69] FÁBRY, Viliam. *Spolunažívanie Slovákov s Maďarmi*. 1.vyd. Bratislava: EKO-KONZULT, 2008, s. 20.

štruktúr či osobitných štatútov na etnickom základe[70]. Zmluva definitívne nadobudla platnosť výmenou ratifikačných listín dňa 15. mája 1996, a tak sa „naplnili“, pravdepodobne nie veľmi premyslené, slová Miklósa Duraya uvedené v jeho článku „Systém metód útlaku“ publikovanom aj Slovenskými národnými novinami o „upieraní práva na sebaurčenie Maďarom na Slovensku“[71], a taktiež nedošlo ani k zrušeniu Benešových dekrétov, ktorého sa domáhal svojrázny zakladateľ MIÉP Strany maďarskej spravodlivosti a života, István Csurka.

3.2 Slovenský jazykový zákon 1995

Ratifikácia Základnej zmluvy medzi Slovenskom a Maďarskom závisela od množstva faktorov. Jedným z nich bolo aj schválenie návrhu jazykového zákona vypracovaného ministerstvom kultúry a podporovaného najmä vládnou SNS a Maticou slovenskou. Diametrálne odlišnú mienku o podobe jazykového zákona mali predstavitelia maďarskej národnostnej menšiny, ktorý disponovali podporou opozičného KDH. Národná rada Slovenskej republiky však 15. novembra 1995 rozhodla, a zákon č. 270/1995 o štátnom jazyku Slovenskej republiky[72] nadobudol účinnosť 1. januára 1996. Zákon obsahoval 13 paragrafov a hneď prvý z nich potvrdzoval obsah článku 6 Ústavy Slovenskej republiky o slovenskom jazyku ako o štátnom jazyku na území Slovenskej republiky. Štát má na základe tohto zákona povinnosť vytvárať adekvátne podmienky pre osvojenie si slovenského jazyka, ktorý má byť jediným komunikačným prostriedkom v úradnom styku. Práve tu našli odporcovia tohto zákona jeho slabinu. Článok 34 Ústavy Slovenskej republiky totiž garantuje právo menšinám žijúcim na území Slovenskej republiky používať ich jazyk aj v úradnom styku.[73] Okrem politikov maďarskej menšiny na to poukázal aj predseda DS Ján Langoš, ktorý sa zasadzoval za riešenie na základe princípu samosprávy. Prezident Michal Kováč so sľubom vlády o následnom vypracovaní zvláštneho zákona o používaní menšinových jazykov zákon podpísal, ale vypracovania sľúbenej právnej normy sa rovnako ako aj „menšinoví“ politici nedočkal. Maďarský parlament

[70] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 166.
[71] FÁBRY, Viliam. c. d., s. 29-30.
[72] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 270/1995 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky z 15. novembra 1995 o štátnom jazyku Slovenskej republiky. In: Zákony pre ľudí. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.zakonypreludi.sk/zz/1995-270/znenie-19960101.
[73] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Ústavný zákon č. 460/1992 Národnej rady Slovenskej republiky z 3. septembra 1992 Ústava Slovenskej republiky. In: Zbierka. [vid. 2016-01-09]. Dostupné z: http://www.nepocujuci.sk/content/files/47-ustava-slovenskej-republiky-zakon-c-460-1992-z-z.pdf.

v spolupráci s politikmi maďarskej menšiny na Slovensku tak znova mali príčinu alebo snáď zámienku ku kritike menšinovej politiky Slovenskej republiky. V tomto smere na seba upozornil Miklós Duray, ktorý v otázke jazyka zastával takýto názor: „Kedže rozhodujúcim jazykom regiónu (juhu Slovenska; pozn. autora) je maďarský jazyk, nie to bude zaujímavé, či vieme po slovensky, alebo nie, ale to, či vieme po maďarsky, a popri tom, či ešte ovládame aj nejaký európsky svetový jazyk“.[74] V auguste 1995 opustil tento vtedajší poslanec Národnej rady Slovenskej republiky za hnutie Spolužitie-Együttélés zasadnutie výboru pre štátnu správu, samosprávu a národnosti, kedže podľa jeho názoru boli zásady prerokúvaného návrhu o jazykovom zákone koncipované vo fašistickom duchu, a o svojej mienke informoval aj v maďarskom Debrecíne. Proti takýmto prehnaným vyjadreniam sa dištancoval aj vtedajší poslanec MKDH a neskorší predseda SMK – MKP Pál Csáky.[75] Predmetný zákon sa dostal až na Ústavný súd Slovenskej republiky na základe návrhu 33 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky zastúpených poslancom Jánom Cuperom a advokátom Štefanom Detvaiom. Ústavný súd napokon v auguste 1997 rozhodol o nesúlade ustanovenia § 3 ods. 5 v spojení s ustanovením § 12 zákona č. 270/1995 v rozsahu, v akom sa vzťahuje na občanov Slovenskej republiky patriacich k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám.[76] Pod zahraničným tlakom, ktorý sa prejavoval otvorenou kritikou Slovenskej republiky na medzinárodných summitoch, bola vláda Slovenskej republiky nútená konať. V novembri 1997 tak došlo uznesením č. 790 k prijatiu memoranda vlády Slovenskej republiky o riešení otázok používania jazykov osôb patriacich k národnostným menšinám, a ministerka zahraničných vecí, Zdenka Kramplová, bola poverená do konca mesiaca november oboznámiť OSN, Radu Európy, Európsku úniu, Organizáciu pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe a vybrané zastupiteľské úrady Slovenskej republiky so stavom používania jazykov národnostných menšín.[77] V zmienenom memorande je uvedené, že vláda Slovenskej republiky garantuje menšinám

[74] FÁBRY, Viliam. c. d., s. 91.

[75] SME. MKDH o podnete na Miklósa Duraya: Nezmyselná demonštrácia sily koalície.*Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 26. 8. 1995, [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2129278/mkdh-o-podnete-na-miklosa-duraya-nezmyselna-demonstracia-sily-koalicie.html.

[76] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Nález č. 260/1997 Z.z. Ústavného súdu Slovenskej republiky z 26. augusta 1997 o nesúlade niekt. ust. zákona o štátnom jazyku s Ústavou SR. In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/45774/1/2.

[77] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 175.

používanie ich materinského jazyka v súkromí, na verejnosti, v úradnom styku, a že úpravou práv pooužívania jazykov menšín sa zaoberá 12 noriem.[78] Ani tieto kroky však zjavne neboli z pohľadu európskych lídrov dostatočne presvedčujúce. Koncom roka 1997 sa konal summit v Luxemburgu, na ktorom bolo - možno aj vďaka aktivitám maďarskej diplomacie, ktorá neustále obracala pozornosť na slovenskú menšinovú politiku - rozhodnuté o vyradení Slovenskej republiky z najbližších rokovaní o rozširovaní Európskej únie najmä o štáty stredovýchodnej Európy.

3.3 Slovenská reforma územnosprávneho členenia 1996

Jazykový zákon nepredstavoval jediný legislatívny akt patriaci do vnútornej politiky Slovenskej republiky, ktorý sa stal predmetom bohatej politickej, a aj nepolitickej debaty. V roku 1996 dosiahla otázka územnosprávneho členenia Slovenska nepochybne jeden zo svojich vrcholov. Táto problematika sa stala témou dní prakticky ihneď po páde komunistického režimu, a bola predmetom zákona č. 517/1990 Zb.z..[79] Až 3. júl 1996 však priniesol novelizáciu právnej normy z roku 1990, a to prijatím zákona č. 221/1996 o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky. Udialo sa tak na základe vládneho uznesenia č. 755/1995, ktorým vláda podporila svoj vlastný návrh dvojstupňového územnosprávneho členenia Slovenskej republiky s vytvorením 8 krajov a 79 okresov.[80] Tento zákon definuje obce a vyššie územné celky ako samosprávne územné celky, a kraje spoločne s okresmi sú správnymi celkami. Pri kreovaní 8 krajov a 79 okresov bol podľa samotnej vlády kladený dôraz primárne na ekonomické aspekty vtedajšieho osídlenia Slovenskej republiky.

Politické strany a hnutia maďarskej národnostnej menšiny na Slovensku neboli dôrazom primárne zameraným na ekonomické aspekty pri územnosprávnom členení Slovenska príliš nadšené. Základom pre „maďarské“ návrhy sa v tejto veci stali

---

[78] Používanie jazykov menšín je legislatívne upravené, tvrdí vláda v Memorande.*Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 5. 11. 1997, [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2047270/pouzivanie-jazykov-mensin-je-legislativne-upravene-tvrdi-vlada-v-memorande.html.

[79] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 517/1990 Z.z. Slovenskej národnej rady z 22. novembra 1990 o územnom a správnom členení Slovenskej republiky. In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/38882/1/2.

[80] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Uznesenie č. 755/1995 Vlády Slovenskej republiky zo 17. októbra 1995 k návrhu postupu prác na reforme miestnej verejnej správy. In: Vláda SR. [vid. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.vlada.gov.sk/uznesenia/1995/1017/u_0755_1995.html.

závery tzv. Komárňanského zhromaždenia z roku 1994. V nich sú totiž obsiahnuté hneď 2 varianty:

A – vytvorenie jedného územného celku tiahnuceho sa pozdĺž južného územia Slovenskej republiky od Bratislavy cez Košice a južný Zemplín k slovensko-ukrajinským hraniciam zahrňujúc tak 511 obcí

B – vytvorenie troch územných celkov (Bratislava – Šahy, Šahy – Košice, južný Zemplín)[81]

K záverom plynúcim zo zhromaždenia uskutočneného v Komárne zaujala stanovisko vláda Slovenskej republiky. To konštatovalo, že rovnako ako aj iné demokratické štáty odmieta presadzovanie koncepcie kolektívnych práv, ktoré môžu byť zárodkom kolektívnej viny. Územnosprávne členenie predstavené v Komárne by navyše spôsobilo len izoláciu maďarskej národnostnej menšiny od ostatného územia Slovenska, a z tohto dôvodu je potrebné presadiť také usporiadanie, ktoré bude reflektovať dopravné, ekonomické, geografické a historické podmienky, narozdiel od etnických, ktoré by mohli znamenať dezintegráciu územia Slovenska.[82]

Každá politická strana reprezentujúca maďarskú národnostnú menšinu vypracovala aj svoj vlastný návrh riešenia územnosprávneho usporiadania Slovenskej republiky. MOS operovala elaborátom vychádzajúc z tzv. „župného“ návrhu, avšak narozdiel od neho ponechávala existenciu 121 obvodov. Pri formovaní žúp mali ekonomické aspekty ustúpiť aspektom etnickým, čím sa malo posilniť zastúpenie maďarskej menšiny v jednotlivých župách – slovensko-maďarskú hranicu by tak lemovali župy: Dolnobratislavská (spojením okresov Galanta a Dunajská Streda), Komárňansko-tekovská (spojením okresov Komárno, Levice a Nové Zámky), Novohradská, Gemersko-malohontská, a Juhozemplínska, ktorá by eventuálne mohla byť spojená s Košicko-turnianskou župou.[83]

---

[81] SZARKA, László. Menšinový politický pluralizmus a budovanie komunitnej identity maďarskej menšiny. Činnosť maďarských strán na Slovensku v rokoch 1989 - 1998. In: FAZEKAS, József a HUNČÍK, Péter (eds.): *Maďari na Slovensku (1989 - 2004): Súhrnná správa. Od zmeny režimu po vstup do Európskej únie*. 1.vyd. Šamorín: Fórum inštitút pre výskum menšín, 2008, s. 103-104.

[82] ŠUTAJOVÁ, Jana. Madarské politické strany na Slovensku po roku 1989 a ich vplyv na reformu verejnej správy. *Sociálne a politické analýzy* [online]. Košice, 2007, **1**(1), s. 34. [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: sapa.ff.upjs.sk/images/files/79_1803537698_5_Sutajova.pdf.

[83] ŠUTAJOVÁ, Jana c. d., s. 36.

Predseda MKDH, Béla Bugár, sa po prijatí vládneho návrhu vyjadril, že strana mala vypracovaný vlastný návrh, ktorý nebol vernou kópiou návrhu z Komárna.[84]

Politické hnutie Spolužitie – Együttélés vedené Miklósom Durayom aj naďalej trvalo na realizácií požiadaviek zmienených v dokumentoch z Komárna. Bolo zjavné, že Miklós Duray túži presadiť autonómiu, a to že si v tomto smere naozaj verí podčiarkol slovami pre belgický denník Le Soir v máji 1996: „Súčasná situácia je už taká, že sme veľmi blízko od prikročenia k vyhláseniu územnej autonómie.“, veru túžba po autonómii bola priam horlivá, najmä keď na Slovensku údajne prebiehalo plánovité rozdrobenie maďarstva a jeho likvidácia „aká prebiehala v nacistických táboroch smrti počas druhej svetovej vojny“[85]. Aj takýmto spôsobom sa prejavil Miklós Duray na demonštrácii v Debrecíne len niekoľko dní pred prijatím zákona č. 221/1996. Miklós Duray bol skrátka toho názoru, že bez autonómie maďarskej národnostnej menšiny nemá na Slovensku demokratické zriadenie šancu.

V roku 1996, v mesiaci február bol predstavený aj spoločný návrh politických strán maďarskej menšiny, teda Maďarskej koalície. Tento návrh prichádzal s 94 okresmi a 8 krajmi, vrátane jedného „Juhoslovenského“ kraja, kde by maďarská menšina bola väčšinou v pomere približne 60:40.[86] Ako jednotlivé návrhy politických strán maďarskej menšiny, tak aj tento spoločný návrh celej Maďarskej koalície sa nestretli s úspechom. Na tomto fakte nič nezmenili ani letáky propagujúce autonómiu a následné pripojenie južných častí Slovenska k Maďarsku, ktoré sa objavili na juhu Slovenska v apríli roku 1997.

Z uvedených informácii týkajúcich sa reformy územnosprávneho usporiadania Slovenskej republiky s ohľadom na návrhy predložené politickou elitou maďarskej národnostnej menšiny vidíme, že dané strany postupovali v súlade s maďarskou národnou politikou.[87] Konkrétnejšie sa jednalo o pokus regionalizácie, ktorý by pôsobil priaznivo na zachovanie etnického zloženia obyvateľstva južnej časti Slovenska. V konečnom dôsledku však maďarské politické strany opustili myšlienku autonómie. Udialo sa tak v decembri 1997 pri podpise spoločného vyhlásenia SDK

[84] Tamtiež, s. 36.
[85] FÁBRY, Viliam. c. d., s. 51.
[86] Ďalší návrh územnosprávneho členenia. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 17. 2. 1996, [cit. 2016-02-17]. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2103843/dalsi-navrh-uzemnospravneho-clenenia.html.
[87] BÁRDI, Nándor. Národná politika Maďarska po roku 1989. In: ZAHORÁN, Csaba, István KOLLAI a Slávka OTČENÁŠOVÁ (eds.). *Neznámy sused: Dvadsať rokov Maďarska (1990 - 2010)*. 1.vyd. Budapest - Bratislava: Terra Recognita Alapítvány - Vydavateľstvo Talentum, 2011, s. 169-171.

Slovenskej demokratickej koalície a MK, kedy sa jej predstavitelia zriekli požiadavky územnej autonómie založenej na etnickom princípe.[88]

3.4 Konferencia „Maďarsko a Maďari za hranicami“ 1996

Prakticky niekoľko týždňov po ratifikácii Základnej zmluvy medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou sa v Budapešti uskutočnila udalosť zvaná Maďarsko a Maďari za hranicami organizovaná Úradom predsedu vlády Maďarska a Úradom pre zahraničných Maďarov. Ako z názvu samotnej konferencie vyplýva, stredobodom pozornosti sa stali podmienky, v rámci ktorých za hranicami Maďarska spolunažívajú maďarské národnostné menšiny s väčšinovými národmi. Účastníci konferencie konanej 4. a 6. júla 1996 prijali 11 – bodové spoločné vyhlásenie, v ktorom konkretizujú a koordinujú maďarskú národnú politiku. V nasledujúcich riadkoch sa dočítame o nosných bodoch vyhlásenia konferencie. Prvý bod potvrdzuje klauzuku zakotvenú v Ústave Maďarska o zodpovednosti Maďarska za osud maďarských spoločenstiev za hranicami Maďarska. „Čo najúplnejšia jednomyseľnosť“ je zakotvená v druhom bode. Prirodzene, jedná sa o jednomyseľnosť medzi vládou Maďarskej republiky a organizáciami, či politickými stranami zahraničných Maďarov. Tretí bod sa sústreďuje na zachovanie identity zahraničných Maďarov, k čomu je podľa tohto bodu potrebná samospráva spoločne s vytvorením autonómie, „v súlade s európskou praxou a s duchom medzinárodných noriem.“[89] Podľa bodu číslo 4 má ísť snaha o autonómiu ruka v ruke so snahou materskej krajiny – Maďarska o úspešnú euroatlantickú integráciu a s ňou spojené dobré vzťahy so susednými štátmi.

Ako môžeme vidieť, znenie bodu číslo 2 je vo vzťahu k politikom maďarskej menšiny, ktorí boli v tom čase členmi Národnej rady Slovenskej republiky viac než diskutabilné. Kedže každý poslanec zvolený Národnej rady Slovenskej republiky je povinný na jej prvej schôdzi, ktorej sa osobne zúčastní zložiť sľub: „Sľubujem na svoju česť a svedomie vernosť Slovenskej republike. Svoje povinnosti budem plniť

[88] SZARKA, László. c. d., s. 117.

[89] MARTINICKÝ, P. a A. MARKO. SPOLOČNÉ VYHLÁSENIE KONFERENCIE „MAĎARSKO A MAĎARI ZA HRANICAMI“, uskutočnenej v dňoch 4. a 5. júla 1996 v Budapešti. In: MARTINICKÝ, P. a A. MARKO. VÝZVA SIGNATÁROM TRIANONSKEJ MIEROVEJ ZMLUVY, PARÍŽSKEJ MIEROVEJ ZMLUVY A ZÁVEREČNÉHO AKTU KBSE V HELSINKÁCH I[online]. 1.vyd. Praha: Křesťanskosociální hnutí, 2002 [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/VyzvaI.htm.

v záujme jej občanov. Budem dodržiavať ústavu a ostatné zákony a pracovať tak, aby sa uvádzali do života“.[90] Bod číslo 2 Spoločného vyhlásenia Konferencie Maďarsko a Maďari za hranicami však hovorí o jednomyseľnosti maďarskej vlády a zahraničných organizácií Maďarov. V tomto prípade tak môže nastať situácia, v ktorej intencie realizované politickými stranami maďarskej menšiny v zmysle jednomyseľnosti s vládou Maďarska môžu byť v rozpore so sľubom poslanca Národnej rady Slovenskej republiky. Túto situáciu vystihol „nadčasovým“ výrokom predseda hnutia Spolužitie – Együttélés, ktorý podľa časopisu Reflex v roku 1995 povedal: „Lojalitu považujeme za prežitý spoločenský prvok“.[91] Na základe tohto výroku by tak hnutie vedené Durayom malo stáť na „pevných“ základoch nelojality minimálne od roku 1995 – už len si vybrať voči komu „zásady“ tohto „progresívneho“ spoločenského prvku uplatňovať.

V predchádzajúcich riadkoch sme mohli byť svedkami skutočností, ktorých delí od významu názvu dokumentu „Zmluva o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci“ podstatná konotačná diaľka. Napriek tomu, je nutné uviesť, že pod toto Spoločné vyhlásenie Konferencie Maďarsko a Maďari za hranicami svoj podpis, napriek svojej účasti, nepridali: premiér Gyula Horn, minister zahraničných vecí László Kovács a štátny tajomník pri úrade vlády Csaba Tabajdi. Aj napriek tomuto ústretovému alebo zdržanlivému kroku maďarských vrcholových politikov si Maďarsko „vykoledovalo“ kritiku „spoza mora“. Predseda Helsinskej komisie Kongresu USA Christopher H. Smith zhodnotil spomínané vyhlásenie takto: „(Spoločné vyhlásenie; pozn. autora) Predstavuje len ťažko skrývanú snahu Budapešti rozšíriť svoj vplyv i za súčasné hranice, či vrátiť čas do dôb, keď všetci Maďari boli zjednotení v jednej krajine“.[92] Nie práve najočakávanejšia reakcia Američanov na ustanovenia plynúce zo zmieňovanej konferencie jasne ukázali Maďarom, že týmto smerom cesta do euroatlantických štruktúr nevedie.

Zrovnanie nezrovnalostí a vzájomnej nedôvery vyskytujúcich sa v medzištátnych vzťahoch je v civilizovanom svete potrebné riešiť dialógom. Aj z tohto dôvodu sa aj počas vlád Vladimíra Mečiara a Gyulu Horna konalo niekoľko stretnutí za účelom vyjasnenia politických krokov dotýkajúcich sa oboch krajín, prípadne ich menšín. Jedno z týchto bilaterálnych jednaní sa konalo aj 15. augusta

[90] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. ref. 73.
[91] FÁBRY, Viliam. c. d., s. 49.
[92] PÁSTOR, Zoltán. c. d., cit. 666, s. 169.

1997 v severomaďarskom Győri. Toto rokovanie sa teda uskutočnilo necelé tri týždne po Summite NATO v španielskom Madride[93], na ktorom sa Maďarsku otvorili brány pre vstup do tejto organizácie. Pre Slovensko sa v tom čase miesto nenašlo, čo bolo pre vládu Vladimíra Mečiara sklamaním. Vzhľadom k tomuto faktu cestoval Horn na rokovanie do Győru v lepšej pozícii než jeho náprotivok. Hlavnou témou schôdze bolo naplňovanie znenia základnej zmluvy medzi Slovenskom a Maďarskom podpísanej v roku 1995. Maďarský premiér predložil dokument obsahujúci body, ktorých realizácia mala byť v súlade so základnou zmluvou. Jeho slovenský náprotivok vyrukoval s nečakaným návrhom. Vladimír Mečiar totiž údajne podľa slov Gyulu Horna navrhol výmenu obyvateľstva obdobnej tej z povojnových štyridsiatych rokov. Mečiar takéto tvrdenia Horna popiera, a tvrdí, že Hornovi navrhol vypracovania „krajanského" zákona, aký už v tom čase pre podporu slovenských krajanov existoval.[94] Obaja premiéri sa predsa len na niektorých veciach zhodli. Jednalo sa o započatie rokovaní o spoločnom využití Dunaja po rozhodnutí Medzinárodného súdneho dvora v Haagu v kauze Sústavy vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros, o realizácii potrebných krokov vedúcich k historickému slovensko-maďarskému zmiereniu a k zvýšeniu vzájomnej dôvery, a nakoniec sa maďarská strana vyjadrila ochotu podporovať vzájomnú spoluprácu za účelom urýchlenia začlenenia Slovenskej republiky do euroatlantických štruktúr.[95]

3.5 Kritika slovenskej a maďarskej menšinovej politiky

Slovensko-maďarské vzťahy a spôsoby zlepšenia vzájomnej dôvery neboli, nie sú a určite ani nebudú len o zhodách. Nezhody sa netýkali len návrhov a túžby po

---

[93] NATO HEADS OF STATE AND GOVERNMENT. *Madrid Declaration on Euro-Atlantic Security and Cooperation*. In: . Madrid, 1997, ročník 1997. Dostupné z: http://www.nato.int/docu/pr/1997/p97-081e.htm.

[94] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 70/1997 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky zo 14. februára 1997 o zahraničných Slovákoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.uszz.sk/sk//zakon-701997-zz-o-zahranicnych-slovakoch/.

SME. Horn: Mečiar navrhol Maďarom výmenu obyvateľstva, a nie krajanský zákon. *Korzár* [online]. Bratislava: Petit Press, 21. 3. 2002, [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: http://korzar.sme.sk/c/4663426/horn-meciar-navrhol-madarom-vymenu-obyvatelstva-a-nie-krajansky-zakon.html.

[95] SME. Mečiar a Horn sa dohodli na realizácii základnej zmluvy. *Denník SME*[online]. Bratislava: Petir Press, 16. 8. 1997, [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2058398/meciar-a-horn-sa-dohodli-na-realizacii-zakladnej-zmluvy.html.

územnej autonómii maďarskej menšiny na južnom Slovensku, odlišných interpretácií tej istej a spoločnej histórie, a rôznych iných oblastí, ale aj v otázkach spôsobu vzdelávania menšín a ich zastúpenia na rôznych úrovniach politiky. V oblasti politického zastúpenia na štátnej úrovni disponovala maďarská menšina reprezentovaná Maďarskou koalíciou 17 poslancami v Národnej rade Slovenskej republiky[96], zatiaľčo v Maďarsku neexistovala platforma politickej organizácie, ktorá by sa úspešne uchádzala o mandáty v maďarskom parlamente. Takisto sa neuplatňovali princípy pozitívnej diskriminácie, vďaka ktorej by bol uľahčený vstup politických predstaviteľov národnostných menšín do parlamentu. Túto situáciu sa pokúsil zmeniť Gyula Horn, ktorého vláda v novembri 1997 schválila novelu volebného zákona, na základe ktorého by bolo umožnené zvolenie 13 poslancov maďarského parlamentu zastupujúcich svoje národnostné menšiny.[97] Nakoniec však z tejto sľubne vyzerajúcej situácie nič nezostalo. Predseda ústavnoprávneho výboru maďarského parlamentu Bihari zastával názor o nesúlade daného návrhu s ústavou, ktorý nakoniec vďaka pravici neprešiel, a založenie „Národnostného fóra“ v januári 1998, kde mali svoje zastúpenie aj maďarskí Slováci taktiež neprinieslo úspech, kedže s volebným ziskom 0, 13% vo voľbách roku 1998 bolo toto fórum značne vzdialené kvóru 5% potrebného pre vstup do parlamentu.[98] Zaujímavosťou však bolo, že maďarský parlament nebol ochotný prijať zákon zabezpečujúci zastúpenie národnostných menšín v parlamente, aj keď v tomto čase nadobudli účinnosť dôležité medzinárodné dokumenty týkajúce sa menšinovej politiky – Rámcový dohovor o ochrane národnostných menšín [99] a Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov[100]. Na druhej strane musíme povedať, že Slovenská republika

---

[96] Maďarskú menšinu v danom období zastupovali v NR SR títo poslanci: László Ásványi, László A. Nagy, Gyula Bárdos, Edit Bauer, Zoltán Boros, Béla Bugár, Pál Csáky, Árpád Duka-Zólyomi, Miklós Duray, Pál Farkas, Barnabás Ferkó, Zsolt Komlósy, László Köteles, József Kvarda, István Pástor, Ernö Rózsa a László Szigeti. Pozri. Národná rada Slovenskej republiky: 1. deň rokovania, 3. novembra 1994. *Národná rada Slovenskej republiky* [online]. Bratislava [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: http://nrsr.sk.sayit.parldata.eu/1-n%C3%A1rodn%C3%A1-rada-1994-1998/1-sch%C3%B4dza/1-de%C5%88-rokovania-3-novembra-1994.

[97] PÁSTOR,Zoltán. c. d., s. 175.

[98] Tamtiež, s. 176.

[99] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Oznámenie č. 160/1998 Z.z. Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky. Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín v mene Slovenskej republiky podpísaný 1. februára 1995. In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer. [vid. 2016-03-03]. Dostupné z http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/46732/1/2.

[100] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Oznámenie č. 588/2001 Z.z. Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky. Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov v mene Slovenskej

takisto vo veci parlamentného zastúpenia národnostných a etnických menšín neuplatňovala princípy pozitívnej demokracie, čo však maďarskú menšinu žiadnym spôsobom neochudobňuje, kedže Maďarská koalícia disponovala dostatočne početným elektorátom pre vstup do parlamentu.

Okrem diskrepancií v otázke miery zastúpenia jednotlivcov národnostných menšín v politickom živote, sa vďačnou témou stalo menšinové školstvo za Dunajom, pričom je nepodstatné, z ktorej strany sa pozeráme, kritika bola dopriata tak slovenskému, ako aj maďarskému menšinovému školstvu. V roku 1995 sa vláda Slovenskej republiky rozhodla pre zavedenie „alternatívneho vyučovania“ [101] v školách národnostných menšín, ktorý bol oživený už začiatkom 90 – tych rokov na základe dokumentov vypracovaných už o desaťročie predtým. Alternatívne vyučovanie malo znamenať „bilingvalizáciu“ maďarských menšinových škôl, teda predmet slovenský jazyk a literatúra sa - v záujme zlepšenia jazykovokomunikačných znalostí a schopností príslušníkov maďarskej menšiny – už nemal vyskytovať len ako predmet, ale v slovenskom jazyku sa mali vyučovať aj niektoré iné odborné predmety. Proti takýmto aktivitám slovenskej vlády, ktoré boli maďarskou menšinou a ich materským štátom vnímané ako pokus o zlikvidovanie maďarského menšinového školstva sa zákonite zdvihla vlna odporu. 22. apríla 1995 sa v Komárne uskutočnilo protestné zhromaždenie zvolané Zväzom maďarských pedagógov na Slovensku a Celoštátnym výborom Csemadoku.[102] Pod tlakom maďarskej menšiny, Maďarska ale aj zahraničných aktérov, napríklad štátnikov USA - ktorých počas svojej cesty v USA informovali politickí predstavitelia maďarskej národnostnej menšiny na Slovensku – sa nakoniec od realizácie alternatívneho školstva upustilo.[103]

Alternatívne školstvo na školách maďarskej národnostnej menšiny teda nebolo v súlade s predstavami maďarskej menšiny, a ani Maďarska. Na druhej strane Dunaja však bol už v roku 1993 prijatý národnostný zákon č. LXXVII, ktorý hovorí aj o tom, že „vyučovanie maďarského jazyka – v počte hodín a na takej úrovni, aby sa dosiahlo

---

republiky podpísaná 20. Februára 2001. In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer. [vid. 2016-03-11]. Dostupné z: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/52152/1/2.

[101] LÁSZLÓ, Béla. Alternatívne vyučovanie a dvojjazyčné vysvedčenia. In: FAZEKAS, József a HUNČÍK, Péter (eds.). *Maďari na Slovensku (1989 - 2004): Súhrnná správa. Od zmeny režimu po vstup do Európskej únie*. 1.vyd. Šamorín: Fórum inštitút pre výskum menšín, 2008, s. 210-216.

[102] Tamtiež, s. 214.

[103] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 163.

jeho osvojenie – je potrebné v menšinovom školstve zabezpečiť“.[104] V praxi to podľa slov predsedu Združenia slovenských spisovateľov v Maďarsku Gregora Papučeka vyzerá nasledovne: „Slovenské školy v pravom zmysle slova v Maďarskej republike neexistujú. Šesť základných a dve stredné školy, ktoré mali Slováci v Maďarsku od roku 1949 sa roku 1961 zmenili na dvojjazyčné (...) výučba v nich je asymetrická na úkor sovenského jazyka“.[105]

Aj „pomocou“ takýchto nezrovnalostí v menšinovej politike následne „idú do sveta“ vyjadrenia poltikov. Niektoré z nich majú značne „štipľavý“ charakter. Ako príklad môžeme uviesť slová maďarského ministra kultúry, Bálinta Magyara, ktorý v januári 1998 pri otváraní Kultúrneho inštitútu Maďarskej republiky v Bratislave prehlásil: „Slovenská republika sa pre svoju menšinovú politiku nikdy nestane členom Európskej únie“. Zahanbiť sa nedala ani slovenská strana – Ján Slota v roku 1997 pri návšteve Jean Marie Le-Pena na Slovensku označil Maďarov za nešťastie Európy.[106]

3.6 Sústava vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros II

V období sledovanom touto kapitolou bola v istých časových úsekoch na programe dňa opäť kauza Vodného diela Gabčíkovo – Nagymaros. Ako sme spomenuli v predchádzajúcej kapitole, už vláda Jozefa Moravčíka iniciovala posúdenie tejto záležitosti medzinárodným súdnym dvorom v Haagu, s čím súhlasilo aj Maďarsko. 25. septembra 1997 sa obe strany dočkali vynesenia rozsudku, ktorý je mnohými považovaný za šalamúnske rozhodnutie. Haag potvrdil neoprávnenosť pozastavenia a následného ukončenia prác na Vodnom diele Maďarskom, zároveň uznal právo Československa iniciovať v novembri 1991 vypracovanie alternatívneho riešenia (varianta C), avšak Československo podľa rozsudku nemalo právo samostatne realizovať túto variantu v roku 1992.[107] Rozsudok konštatuje, že Maďarská republika a Slovenská republika sú povinné viesť o danej veci rokovania,

[104] MAĎARSKÁ REPUBLIKA. 1993. évi LXXVII törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól. In: ASPI. Budapest: Wolters Kluwer [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=99300077.TV.

[105] FÁBRY, Viliam. c. d., s. 74.

[106] SME. Slotovi za výroky o Maďaroch hrozí až rok väzenia. *Denník SME*[online]. Bratislava: Petit Press, 24. 9. 1997 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2055862/slotovi-za-vyroky-o-madaroch-hrozi-az-rok-vazenia.html.

[107] MEDZINÁRODNÝ SÚDNY DVOR. Rozsudok č.92 v spore o Sústavu vodných diel Gabčíkovo-Nagymaros medzi Maďarskou republikou a Slovenskou republikou z 25. septembra 1997. In: Vodohospodárska výstavba. [vid. 2016-01-09]. Dostupné z: http://www.vvb.sk/gabcikovo.gov.sk/index.php?page=rozsudok-msd-z-roku-1997.

v záujme toho, aby splnili záväzky vyplyvajúce zo zmluvy z roku 1977, a taktiež je nutné vytvoriť spoločný systém vzúvadiel na slovenskej strane, v prípade, že sa strany nedohodnú inak.[108] Obe strany sa následne skutočne prostredníctvom slovenského ministra pôdohospodárstva Petra Baca a zástupcu maďarskej vlády János Nemcsóka dohodli – parafovali rámcovú dohodu o spôsobe plnenia rozsudku, ktorá hovorila o výstavbe maďarskej časti, no dohoda nebola nikdy podpísaná.[109] Písal sa totiž rok 1998, a Gyula Horn si podpis takejto dohody krátko pred voľbami nemohol dovoliť, a to isté platilo aj krátko po voľbách, kedže k moci sa po prvýkrát dostal Viktor Orbán.

V danom čase sa zvolebnievalo už aj na Slovensku. V máji 1998 bol Národnou radou Slovenskej republiky schválený návrh novelizácie volebného zákona, ktorý okrem iného zaviedol aj vnútrokoaličné kvórum.[110] Jednalo sa, samozrejme, o pokus najsilnejšej strany – HZDS – o oslabenie postavenia opozície v nasledujúcich voľbách. Strany maďarskej koalície sa preto rozhodli konať, a 21. júna 1998 vznikla v Dunajskej Strede Strana maďarskej koalície zložená z členov bývalých samostatných strán maďarskej národnostnej menšiny.[111] Tento krok môžeme označiť za rozhodujúci, kedže zjavne dopomohol k posilneniu politickej reprezentácie maďarskej menšiny, čo sa výrazne prejavilo už po voľbách 1998.

---

[108] Tamtiež.

[109] Dôvody odporu Maďarska k SVD Gabčíkovo-Nagymaros. *Oslovma.hu: Nezávislý slovenský portál v Maďarsku* [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: http://www.oslovma.hu/index.php/hu/nazory/158-nazory1-nazory1/871-dvody-odporu-maarska-k-vodnemu-dielu.

[110] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 187/1998 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky z 20. mája 1998 ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. *80/1990 Z.z.* o voľbách do Slovenskej národnej rady v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení ďalších zákonov . In: Slov-Lex. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1998/187/vyhlasene_znenie.html.

[111] SME. Vznik SMK a jej kongresy. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 24. 5. 2002, [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: http://domov.sme.sk/c/553538/vznik-smk-a-jej-kongresy.html.

4. Na ceste do Európskej únie (1998 – 2004)

Koncom septembra 1998 slovenskí voliči vyjadrili svoju túžbu po zmene kurzu politického smerovania krajiny. V septembrových parlamentných voľbách síce vyhralo dovtedy prakticky neohrozene vládnuce HZDS Vladimíra Mečiara, no v tesnom závese skončila novozaložená strana SDK, ktorá našla spoločnú reč s ďalšími úspešnými stranami – SDĽ, SMK – MKP, SOP – a utvorila vládnu koalíciu. Do čela vlády zostavenej v duchu výroku Bélu Bugára – „Vládnuť sa dá len vo štvorici.“[112] - sa tak postavil predseda SDK Mikuláš Dzurinda. V roku 1998 sme boli svedkami historického momentu, kedže po prvýkrát sa do vlády prepracovala aj strana maďarskej národnostnej menšiny. Tá zaujala tri vládne posty, z ktorých najdôležitejší bol nepochybne post podpredsedu vlády pre ľudské a menšinové práva a regionálny rozvoj, ktorý zastával vtedajší podpredseda SMK – MKP Pál Csáky. Okrem toho pripadli do rúk SMK – MKP ministerstvo životného prostredia – László Miklós – a ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja spravované Istvánom Harnom. Prítomnosť SMK – MKP vo vládnej koalícii je badať aj v programovom vyhlásení vlády. To sa prirodzene vyslovilo proti akýmkoľvek prejavom národnostnej neznášanlivosti. Okrem tejto frázy bola vláda odhodlaná vypracovať analýzu stavu ľudských a menšinových práv na Slovensku, následne porovnať výsledky tejto analýzy s príslušnými medzinárodnými dokumentmi, a na základe toho vyvodiť dôsledky.[113] Programové vyhlásenie hovorí aj o znovuzavedení dvojjazyčnosti vo veci školských vysvedčení a pedagogickej dokumentácie.[114] Posilnená však mala byť aj výuka slovenčiny na menšinových školách a to „progresívnymi metódami jej vyučovania“. [115] V zahraničnej politike bola politicko-ekonomická priorita nespochybniteľná – členstvo v Európskej únii, ktoré malo byť dosiahnute aj pomocou oživenia spolupráce Vyšehradskej skupiny.

Takto teda zneli postoje novej vládnej koalície k témam s vysokou relevanciou pre túto prácu. Pre úplnosť je nutné uviesť aj to, že SMK – MKP sa stala súčasťou

[112] PÁSTOR, Zoltán, c. d., cit. 656, s. 182.

[113] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky*. In: . Bratislava: Vláda SR, 1998, ročník 1998. Dostupné z: http://www.vlada.gov.sk/data/files/981_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-30-10-1998-do-15-10-2002.pdf.

[114] Dvojjazyčnosť v uvedených školských záležitostiach nebola možná na základe jazykového zákona z roku 1995 a „alternatívnym“ školstvom.

[115] SLOVENSKÁ REPUBLIKA, ref. 113.

vládnej koalície po podpísaní koaličnej dohody, ktorá znamenala, že SMK – MKP bude musieť zanevrieť na isté témy týkajúce sa nezhôd v oblasti menšinovej, či zahraničnej politiky. Podľa koaličnej dohody medzi SDK, SDĽ, SMK – MKP a SOP sa totiž strany zaviazali k naplneniu záväzkov plynúcich z rozhodnutia Medzinárodného súdneho dvora v Haagu ohľadom Sústavy vodného diel Gabčíkovo – Nagymaros, a taktiež strany „nebudú otvárať otázky ako sú Benešove dekréty, územná autonómia na etnickom princípe“.[116] Aj napriek takýmto záväzkom SMK – MKP pri vstupe do vlády mali členovia politických strán vládnucich v rokoch 1994 – 1998 zjavné obavy. Už počas volebnej kampane SNS sa jej predstavitelia na adresu SMK – MKP vyjadrovali ako o „prvotriednych parazitoch“, kedže chceli spochybniť suverenitu Slovenskej republiky.[117] Odvážnejší bol však výrok z 5. marca 1999, kedy Ján Slota počas svojho príhovoru občanom na stretnutí v Kysuckom Novom Meste povedal aj „My pôjdeme do tankoch, a pôjdeme a zrovnáme Budapešť“. [118] Pochybnosti o dôveryhodnosti SMK – MKP prejavil aj vtedajší podpredseda SDĽ Róbert Fico, ktorý sa obával práve problémov v súvislosti s Benešovými dekrétmi a Sústavou vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros.[119] Diametrálne odlišný názor na účasť SMK – MKP v slovenskej vládnej koalícii zastávala, bez akýchkoľvek pochýb, maďarská vláda pravicového lídra Viktora Orbána, ktorého minister zahraničných vecí – János Mártonyi – označil Slovensko za krajinu, ktorá nedodržuje medzinárodné menšinové normy, a preto si od Maďarska zaslúži osobitnú pozornosť.[120]

4.1 Boj o maďarský jazyk

Štvorčlenná slovenská vládna koalícia si záväzky obsahnuté vo svojom programovom vyhlásení začala plniť už od získania dôvery parlamentu – alternácia vládnej koalície totiž bola pozitívne hodnotená zahraničím, čo naznačovalo

---

[116] SDK, SDĽ, SMK a SOP. *Koaličná dohoda medzi Slovenskou demokratickou koalíciou, Stranou demokratickej ľavice, Stranou maďarskej koalície a Stranou občianskeho porozumenia*. Bratislava, 1998. Dostupné z: http://politika.host.sk/Prispevky/dokument_slovensko_koalicnadohoda1998.htm.

[117] SME. Slota označil predstaviteľov maďarských strán na Slovensku za "prvú triedu parazitov". *Denník SME* [online]. Bratislava: Petir Press, 19. 9. 1998. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2165613/jan-slota-oznacil-predstavitelov-madarskych-stran-na-slovensku-za-prvu-triedu-parazitov.html.

[118] Ján Slota: Do tankoch na Budapest - CELÉ. In: Youtube [online]. 30. 11. 2014 [cit. 2016-03-16].Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Xv5yeMQoUt4.

[119] PÁSTOR, Zoltán. c. d., cit. 708, s. 181.

[120] Tamtiež, cit. 705, s. 180.

vymanenie sa z izolácie. Vo vnútornej politike bola na programe dňa aj maďarská menšina. Vláda sa už začiatkom roka 1999 postarala o to, aby bolo možné na školách s menšinovým vyučovacím jazykom vydávanie dvojjazyčných vysvedčení a vedenie pedagogickej dokumentácie jazyku národnostnej menšiny legislatívnym aktom č. 5 z 13. januára 1999.[121] Tento zákon upravuje legislatívu tým spôsobom, aby boli naplnené slová uvedené v predošlej vete. Už ako poslankyňa kritizovala tento zákon bývalá ministerka školstva Eva Slavkovská, ktorá tvrdila, a že tento zákon „ukazuje všetkým Slovákom, že Maďari sa dostali k moci a naša vláda robí všetko preto aby si udržala ich priazeň".[122]

V takýchto intenciách pokračovali vládne strany aj v nasledujúcich mesiacoch roka 1999. V centre pozornosti bola tentokrát právna úprava používania menšinových jazykov na území Slovenskej republiky. Nie je prekvapením, že SMK – MKP v tejto veci vyrukovala s vlastným návrhom zákona. Návrh SMK – MKP sa od návrhu predloženého a nakoniec aj schváleného väčšou časťou vládnej koalície pochopiteľne odlišoval ráznejšími výhodami pre národnostné menšiny. Jednalo sa najmä o stanovenie „menšinovej" kvóty 10% pre používanie jazyka národnostnej menšiny v danej obci, okrese a kraji.[123] Okrem toho „maďarský" návrh požadoval aj právo konania prijímacich skúšok na stredné a vysoké školy v materinskom jazyku, ako aj právo na komunikáciu s ústrednými orgánmi Slovenskej republiky v materinskom jazyku.[124] V súvislosti s návrhmi tohto zákona upozornil poslanec za HZDS, Ján Cuper, na skutočnosť, že Národná obroda priniesla informáciu o rokovaní poslancov SMK – MKP Miklósa Duraya a Bélu Bugára o menšinovom zákone v Budapešti.[125]

---

[121] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 5/1999 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky zo 13. januára 1999 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 29/1984 Z.z. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov, ktorým sa mení zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z.z.o štátnom jazyku Slovenskej republiky a ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č.542/1990 Z.z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v znení neskorších predpisov. In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/47334/1/2.

[122] Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Středa 13. ledna 1999. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. Praha, 1999 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1998nr/stenprot/008schuz/s008003.htm.

[123] SME. Návrh Zákona o používaní jazykov národnostných menšín podľa SMK.*Denník SME* [online]. Bratislava: Petir Press, 14. 6. 1999 [cit. 2016-02-16]. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2191681/navrh-zakona-o-pouzivani-jazykov-narodnostnych-mensin-podla-smk.html.

[124] Tamtiež.

[125] CUPER, Ján. Prejav politika (Ján Cuper, HZDS) v parlamente z dňa 1999-07-01. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.dotankoch.sk/zaznamy/60239/duray?escape=false.

Návrh SMK – MKP nebol vypočutý, a tak 10. júla 1999 došlo k schváleniu zákona č. 184/1999 o používaní jazykov národnostných menšín[126], ktorý bol následne doplnený vládnym nariadením č. 221/1999, ktorým bol vydaný zoznam obcí, kde občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria minimálne 20% obyvateľstva, čo ich oprávňuje užívať práva obsiahnuté v spomínanom zákone.[127] V zozname sa nachádzalo celkovo 512 obcí s príslušným podielom občanov maďarskej národnosti, ktorých sa týkal legislatívny akt preukazujúci prvé nezhody štvorčlennej vládnej koalície. Na platnosti tohto zákona nič nezmenila ani inicitíva opozičných strán - HZDS a SNS – na vypísanie referenda o nepoužívaní jazykov národnostných menšín v úradnom styku, ktoré prezident Rudolf Schuster v súlade s ústavou nevyhlásil.[128]

4.2 Novelizácia Ústavy Slovenskej republiky 2001

Ani po takomto kroku nenastali na vrcholovej politickej scéne Slovenskej republiky kľudné časy. Nová vládna koalícia si totiž pri svojom nástupe do funkcie predsavzala uzákoniť novelizáciu základného zákona štátu – Ústavy Slovenskej republiky. Strana vedená Bélom Bugárom predložila svoj vlastný návrh, ktorý sa dotýkal aj zmeny preambuly ústavy. Podľa očakávaní, jednalo sa o zmenu formulky „My, národ slovenský“ na „My, občania Slovenskej republiky“. Takto by podľa vyjadrenia poslanca za SMK – MKP Arpáda Duka-Zólyomiho znela preambula reálne a vierohodne.[129] Preambula nebola jediným tŕňom v oku poslancov SMK – MKP. Okrem tejto zmeny SMK – MKP trvala aj na prijatí Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, zriadení „maďarskej“ vysokej školy,

[126] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 184/1999 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky z 10. júla 1999 o používaní jazykov národnostných menšín. In: Zákony pre ľudí. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.zakonypreludi.sk/zz/1999-184/znenie-0.

[127] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Nariadenie č. 221/1999 Z.z. Vlády Slovenskej republiky z 25. augusta 1999 ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva. In: Zákony pre ľudí. [vid. 2016-03-09]. Dostupné z: http://www.zakonypreludi.sk/zz/1999-221/znenie-0.

[128] SITA. Chronológia referenda na Slovensku. In: *Politika.host.sk* [online]. 2010 [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: http://politika.host.sk/Prispevky/material_slovensko_sita_referendum.htm.

[129] DOKA-ZÓLYOMI, Arpád. Prejav politika (Árpád Duka-Zólyomi, SMK) v parlamente z dňa 2001-02-14. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.dotankoch.sk/zaznamy/31888/my%20obcania%20slovenskej%20republiky?escape=false.

prevode neidentifikovanej pôdy do správ obcí a zriadením inštitútu ombudsmana.[130] Všetky požiadavky SMK – MKP nemohli byť splnené, a tak jej predstavitelia začali uvažovať o odchode z vládnej koalície. Situácia sa však zmenila po podpise Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov ministrom zahraničných vecí Slovenskej republiky Eduardom Kukanom, ktorý tak učinil 20. februára 2001 v Štrasburgu. O tri dni nato bola prijatá novelizácia Ústavy Slovenskej republiky ako ústavný zákon č. 90/2001.[131] Ratifikácia zmienenej charty prebehla 18. júna 2001, pričom v súvislosti s ňou sa strhla vlna nevôle smerujúca od opozičných poslancov. Poslankyňa za SNS Melánia Kolláriková tvrdila, že touto chartou sa maďarský jazyk stane „vlastne druhým úradným jazykom na národnostne zmiešanom území južného Slovenska“.[132] „Proroctvo“ poslankyne Kollárikovej sa aj napriek ďalším podobným výstrahám nenaplnilo, aj z toho dôvodu, že „charta nestanovuje individuálne alebo kolektívne práva užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov“.[133]

4.3 Slovenská územnosprávna reforma 2001

Lingvistické problémy súvisiace aj s najpočetnejšou národnostnou menšinou na Slovensku nepredstavovali ani počas druhého volebného obdobia jedinú tému, v ktorej sa SMK – MKP aktívne angažovala. Ako sme sa mohli dozvedieť vyššie, v roku 1996 boli obyvatelia Slovenska svedkami územnosprávnej reformy, ktorá nezodpovedala predstavám poslancom politických strán maďarskej národnostnej menšiny. Aj z tohto dôvodu bola na stole otázka decentralizácie a modernizácie verejnej správy už od roku 1999. Najzaujímavejšou z reformného „balíčka“ bola územnosprávna reforma, pri ktorej mohla SMK – MKP, ako jedna z vládnych strán, uplatniť svoje výrazne odlišné, posilnené postavenie oproti prvému volebnému obdobiu. O to sa SMK – MKP aj pokúsila, keď oproti návrhu z vládnych kruhov na vznik 12 vyšších územných celkov, predniesla návrh modelu 12+1, ktorý by v sebe

---

[130] KUSÝ, Miroslav. *Na vlnách slobodnej Európy: 1997-2001*. 1.vyd. Bratislava: Kalligram, 2001, s. 424.

[131] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Ústavný zákon č. 90/2001 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky zo 23. februára 2001 ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov. In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/51131/1/2.

[132] KOLLÁRIKOVÁ, Melánia. Prejav politika (Melánia Kolláriková, SNS) v parlamente z dňa 2001-06-18. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: http://dotankoch.sk/zaznamy/23240/madarsky%20jazyk?escape=false.

[133] PÁSTOR, Zoltán. c. d., cit. 724, s. 184.

zahŕňal aj tzv. „Komárňanskú župu“ so značným podielom občanov maďarskej národnosti. Okrem tohto návrhu poslanci SMK – MKP prišli aj s návrhom „VÚC Veľká Nitra“, kde by maďarská menšina predstavovala takmer 40% obyvateľov.[134] S takýmito návrhmi nevyjadrovali spokojnosť politici iných strán vládnej koalície, a už vôbec nie z opozičných strán HZDS a SNS. Hlavným problémom v súvislosti s návrhmi SMK – MKP bol podľa poslankyne SNS Melánie Kollárikovej etnický princíp prevažujúci nad odborným pri zostavovaním vyšších územných celkov.[135] Z celého „boja“ o podobu tejto reformy vyšli ako víťazné opozičné strany, ktorých návrh podporili aj vládne SDĽ a SOP. Vďaka tomu bol 4. júla 2001 parlamentom schválený zákon č. 302/2001 o samospráve vyšších územných celkov, ktorý hovorí o vzniku 8 vyšších územných celkov identických s hranicami krajov.[136] V kombinácii s dvojkolovou voľbou predsedov VÚC, ktorá sťažovala pozíciu kandidátov SMK – MKP, bol tento tákon pre SMK – MKP jednoznačne nevyhovujúci, a tak začala konať republiková rada SMK. Tá 25. augusta 2001 rozhodla o ultimátnom riešení situácie – ak nebudú splnené požiadavky SMK – MKP súvisiace s reformou verejnej správy do 30. septembra 2001, SMK-MKP opustí vládnu koalíciu. Podmienky SMK – MKP – zvýšenie počtu VÚC na 12, znemožnenie zrušenia všeobecnozáväzných nariadení VÚC vládou, nastolenie jednokolovej voľby predsedov VÚC – neboli splnené, a tak SMK – MKP vyrukovala s novou požiadavkou.[137] Tentokrát sa jednalo o uzákonenie opatrení, ktoré už na radosť SMK – MKP, ale aj celej vládnej koalície splnené boli splnené. Jednalo sa o prijatie „kompetenčného“ zákona, novelizácie zákona o rozpočtových pravidlách, zákona o majetku obcí a zákona o majetku VÚC v súlade s predchádzajúcimi uzneseniami vlády o reforme verejnej správy a stanoviskom ZMOS.[138] SMK – MKP sa tak naďalej podieľala na uskutočňovaní vládnej politiky prvej vlády Mikuláša Dzurindu, a zvýšila si kredit úspechom práve v decembrových voľbách do orgánov samosprávnych krajov 2001, kedy získala 124 mandátov, čo

[134] ŠUTAJOVÁ, Jana. c. d., s. 37.

[135] KOLLÁRIKOVÁ, Melánia. Prejav politika (Melánia Kollárikoví, SNS) v parlamente z dňa 2001-07-01. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: http://dotankoch.sk/zaznamy/24096/komarnanska%20zupa?escape=false.

[136] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 302/2001 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky zo 4. júla 2001 o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch). In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/51659/1/2.

[137] ŠUTAJOVÁ, Jana. c. d., s. 39.

[138] Tamtiež, s. 39.

predstavuje necelých 29% z celkového počtu poslaneckých mandátov.[139] Zdá sa, že politika ultimát, ktorú považovali mnohí opoziční, ale aj vládni poslanci doslova za vydieranie vládnej koalície samotnou vládnou stranou, nebola marná.

4.4 Revizionistické tendencie?

Účasť politickej strany zastupujúcej maďarskú národnostnú menšinu v slovenskej vládnej koalícii zaiste vyčarila úsmev na tvári maďarskej pravicovej vlády na čele s lídrom Fideszu, Viktorom Orbánom. Táto skutočnosť však ešte nezaručovala stabilne priaznivé vzťahy medzi Slovenskom a Maďarskom. Opozícia v slovenskom parlamente obviňovala vládne strany z posluhovania zámerom údajnej maďarskej iredentistickej politiky. Znepokojenie v politických, ale aj občianskych radoch a odkaz výroku premiéra Spojeného kráľovstva Davida Lloyda Georgea z Parížskej mierovej konferencie 1919/1920 „v juhovýchodnej Európe nebude nikdy mier, keď každý z dnes vznikajúcich malých štátov vykazuje významnú maďarskú menšinu“[140] sa zdali byť relevantnými po udalostiach odohraných na prelome milénií.

Do maďarského parlamentu sa po voľbách 1998 prebojovala aj radikálna národná politická strana MIÉP Strana maďarskej pravdy a života vedená umelcom, a zároveň spoluzakladateľ MDF, Istvánom Csurkom, ktorý nevynaložil veľa úsilia na to aby zakryl svoje revizionistické ciele. Práve naopak, okrem negatívneho postoja voči Židom a Cigánom proklamoval aj nemenné body svojho programu, z ktorých ten najextrémnejší hlásal „prinavrátenie všetkých nemaďarských území bývalého Uhorska dnešnému Maďarsku“.[141] To sa malo udiať, ako už názov strany naznačuje, na základe historickej spravodlivosti. V neskorších debatách však nečakane aj samotný István Csurka uznáva, že toto prinavrátenie sa neuskutoční hneď, ale „po desaťročiach sa dozaista vyskytne vhodná príležitosť“.[142] Svoje rázne zásady strana

---

[139] Voľby do orgánov samosprávnych krajov 2001: Zvolení poslanci do zastupiteľstva a predseda samosprávneho kraja. *Štatistický úrad Slovenskej republiky* [online]. Bratislava: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2001 [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://volby.statistics.sk/osk/osk2001/webdata/slov/home.htm

[140] LENDVAI, Paul, Viliam MRUŠKOVIČ a Jitka ROŽŇOVÁ. *Moja premrhaná krajina: Maďarsko na prelome*. 1.vyd. Bratislava: Kalligram, 2012, s. 94.

[141] HANDŽÁRIK, Július. *Trianonská trauma: Sprisahanie proti republike?*. 1.vyd. Bratislava: EKO-KONZULT, 2009, s. 197. -0.

[142] Tamtiež, s. 198.

Istvána Csurku neopustila ani pred voľbami 2002, kedy sa jej opäť ušlo miesto v opozičných radoch maďarského parlamentu.

Vytúženú harmóniu do vzťahov nepridal ani Svetový zväz Maďarov[143], ktorý na svojom piatom kongrese konanom v máji 2000 odhlasoval požiadavku revízie Trianonskej zmluvy, čo môžeme považovať ako jeden z prejavov akéhosi kolektívneho narcizmu.[144] Na veľké prekvapenie mnohých poslancov NR SR sa s takýmto uznesením Svetového zväzu Maďarov o jeho revizionistických zámeroch nestotožnil ani zakladateľ hnutia Spolužitie – Együttélés, Miklós Duray. „Chybou krásy" však bol skutočný význam takejto reakcie. Podľa Durayovej mienky totiž budovanie „Veľkého Maďarska" nepatrí do kompetencie organizácie akou je Svetový zväz Maďarov[145], ale do kompetencií maďarskej vlády a parlamentu.

Je však nutné podotknúť, že slovensko-maďarské vzťahy boli v rámci absolútnej politickej špičky oboch krajín hodnotené mimoriadne pozitívne. Potvrdením tohto, v tom čase zaiste výnimočného stavu, je aj verbálna podpora integrácie Slovenska do Európskej únie a NATO maďarským premiérom Viktorom Orbánom počas rokovania Vyšehradskej štvorky v Poľskom Krakowe roku 2001.[146] Na inú nôtu sa však Viktor Orbán naladil ohľadom témy, ktorej sa obával aj niekdajší podpredseda SDĽ, Robert Fico. Jednalo sa o často zmieňovanú otázku Benešových dekrétov, s ktorou počas druhého volebného obdobia SMK – MKP nemohla operovať. Maďarským politickým silám prekážali najmä nasledujúce dekréty prezidenta Beneša: dekrét č. 5/1945 o neplatnosti niektorých majetkovo-právnych jednaní z doby neslobody a o národnej správe majetkových hodnôt Nemcov, Maďarov, zradcov a kolaborantov a niektorých organizácií a ústavov; dekrét č. 12/1945 o konfiškácií a urýchlení rozdelenia poľnohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov českého a slovenského národa; dekrét č. 33/1945 o úprave československého štátneho občianstva osôb národnosti nemeckej

[143] „Svetový zväz Maďarov" v maďarskom origináli „Magyarok Világszövetsége".

[144] KOVÁCS, Éva. O traumatickej pamäti Trianonu. In: MICHELA, Miroslav a László VÖRÖS. *Rozpad Uhorska a Trianonská mierová zmluva: K politikám pamäti na Slovensku a v Maďarsku*. 1.vyd. Bratislava: Historický ústav SAV, 2013, s. 274.

[145] FÁBRY, Viliam. c. d., s. 25.

[146] Prime Ministers meeting in Krakow (1 June 2001): SUMMIT OF PRIME MINISTERS IN CRACOW. *VISEGRAD GROUP* [online]. International Visegrad Fund, 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: http://www.visegradgroup.eu/2001/prime-ministers-meeting.

a maďarskej.[147] Benešove dekréty neboli na slovensko-maďarskej politickej scéne ničím výnimočným, avšak začiatkom roku 2002 sa dostali až na pôdu Európskeho parlamentu. Postaral sa o premiér Viktor Orbán, ktorý v Európskom parlamente povedal, že si nevie predstaviť aby do EÚ vstúpili štáty, ktorých právne normy sú v rozpore s právnymi zásadami únie.[148] Takýto odkaz, ktorý nebol tým najpriateľskejším, v dobe kedy vrcholili integračné procesy určite nevytváral dobrý obraz o stredoeurópskom priestore. Orbán si týmto vyslúžil kritiku opozície, a spoľahnúť sa nemohol ani na inokedy spriaznenú politickú silu – SMK – MKP, ktorá sa koaličnou zmluvou zaviazala neotvárať otázku Benešových dekrétov. Primerane zareagoval aj premiér Mikuláš Dzurinda, ktorý s podporou svojich českých a poľských kolegov zrušil stretnutie Vyšehradsej štvorky, ktoré sa malo konať v maďarskom Keszthelyi.[149] Reakcia prišla aj z Českej republiky – 24. apríla 2002 poslanecká snemovňa českého parlamentu rozhodla o nespochybniteľnosti, nedotknuteľnosti a nemennosti prezidentských dekrétov z roku 1945.[150] Na aktivity maďarskej vlády a politikov maďarskej menšiny na Slovensku reagovali aj opoziční poslanci slovenského parlamentu. Oslanec Víťazoslav Móric z SNS tvrdil, že takéto aktivity sú „dôkazom toho, že majú (Maďari; pozn. autora) jediný cieľ, a to vytvorenie akéhosi veľkého Uhorska aj za cenu narušenia územnej integrity

[147] ČESKOSLOVENSKO. Dekrét č. 5/1945 presidenta republiky ze dne 19. května 1945 o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organisací a ústavů. In: Zákony pro lidi. [vid. 2016-03-01] Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-5.
ČESKOSLOVENSKO. Dekrét č. 12/1945 presidenta republiky ze dne 21. června 1945 o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa. In: Zákony pro lidi. [vid. 2016-03-01] Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-12.
ČESKOSLOVENSKO. Ústavní dekrét č. 33/1945 presidenta republiky ze dne 2. srpna 1945 o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské. In: Zákony pro lidi. [vid. 2016-03-01] Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-33.
[148] IRMANOVÁ, Eva. c. d., s. 91-92.
[149] SME. Slovensko v ohlasoch zahraničných médií z 22.-24.2.2002. *Dennik SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 25. 2. 2002 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: http://domov.sme.sk/c/250980/slovensko-v-ohlasoch-zahranicnych-masmedii-z-22-24-2-2002.html.
[150] ČESKÁ REPUBLIKA. Usnesení Poslanecké Sněmovny České republiky ze dne 24. dubna 2002 k dekretům prezidenta republiky. In: Digitální repozitář Poslanecké sněmovny České republiky. [vid. 2016-03-09]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/049schuz/s049033.htm.
NR SR nasledovala západných susedov v roku 2007. Pozri. SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Uznesenie č. 1483/2007 Národnej rady Slovenskej republiky z 20. Septembra 2007 o nedotknuteľnosti povojnových dokumentov k usporiadaniu pomerov po II. svetovej vojne na Slovensku (tlač 394). In: NR SR. [vid. 2016-03-09]. Dostupné z: http://www.nrsr.sk/web/?sid=nrsr/dokumenty/vyhlasenia.

susedných zvrchovaných štátov“.[151] Údajný prílišný optimizmus, ktorý vládol v mysliach niektorých slovenských politikov v súvilosti s Maďarskom krotil aj Ján Slota: „Oni (Maďari; pozn. autora) nás kopú do hlavy a my hovoríme o priateľských susedských vzťahoch. Aby sa to nevyfarbilo tak, že na Kriváni a Lomnickom štíte budú viať maďarské farby“.[152]

4.5 Maďarský krajanský zákon 2001

Aká - taká vzájomná dôvera vybudovaná po pribratí SMK – MKP do vládnej koalície a s tým súvisiace zlepšenie vzťahov Slovenska a Maďarska boli narušené kontroverzným legislatívnym aktom pôvodom z *Országházu*. Reč je o zákone č. LXII/2001 o Maďaroch žijúcich v susedných krajinách z 19. júna 2001. Tento legislatívny dokument je výsledkom národne orientovanej politiky vlády Viktora Orbána a takisto aj organizácie s názvom Stála maďarská konferencia – Magyar Állandó Értekezlet (MÁÉRT; pozn. autora), ktorá tvorbu zákona zameraného na podporu krajanov v blízkom zahraničí iniciovala už v roku svojho vzniku, teda v roku 1999. Ako sa presvedčíme v nasledujúcich riadkoch, tento zákon sa stal s vysokou pravdepodobnosťou najčastejšie diskutovanou témou za dané obdobie. Zákon bol problémový už pred tým než vôbec uzrel svetlo sveta, a to ako na maďarskej, tak na slovenskej strane politického spektra. Samozrejme, slovenské a maďarské starosti postrádali spoločný charakter. Kým si maďarskí normotvorcovia lámali hlavu nad tým, na koho sa vlastne daná norma bude vzťahovať, v radoch slovenskej politickej elity, SMK – MKP nevnímajúc, už len príprava tohto zákona spôsobovala znepokojenie. Ako z názvu zákona vyplýva, už jeho návrh bol stavaný na národnom alebo etnickom princípe. To sa vôbec nepozdávalo Ústavu štátu a práva Slovenskej akadémie vied, ktorej členovia tvrdili, že návrh zákona je diskriminačný, lebo v prípade vstupu Maďarska do Európskej únie, a ponechania Slovenska pred jej bránami, by sa slovenskí občania, na ktorých by sa vzťahovala daná norma, bez

---

[151] MÓRIC, Víťazoslav. Prejav politika (Víťazoslav Móric, SNS) v parlamente z dňa 2002-03-13. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: http://www.dotankoch.sk/zaznamy/7368/benesove%20dekrety?escape=false.

[152] Výber niektorých kontroverzných výrokov predsedu SNS Jána Slotu. In:*Správy.Pravda.sk* [online]. Bratislava: P E R E X, [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: http://spravy.pravda.sk/domace/stranka/6642-kontroverzne-vyroky-jana-slotu/.

problémov dostali do krajín Schengenského priestoru, na rozdiel od majoritnej časti slovenských občanov.

Námietky nielen zo slovenskej, ale aj z rumunskej strany neobstáli, a tak premiér Orbán mohol vyhlásiť: „Osemdesiat rokov sme čakali na to, aby aj v právnom zmysle mohlo vzniknúť puto medzi od seba navzájom odtrhnutými časťami maďarského národa. Znova tak môže vzniknúť puto presahujúce existujúce duchovné putá“. [153] Vychádzajúc z preambuly zákona č. LXII/2001 bol tento legislatívny akt vypracovaný z dôvodu naplnenia obsahu článku 6 Ústavy Maďarskej republiky stanovujúcom zodpovednosť Maďarska za osud svojich zahraničných menšín. [154] Preambula tiež hovorí o jednotnom maďarskom národe tvorenom z Maďarov žijúcich v Maďarsku ako aj z Maďarov žijúcich v susedných krajinách, ktorým má tento zákon prospievať k udržaniu si svojej národnej identity v ich rezidenčnej krajine.[155] Zákon je následne tvorený štyrmi kapitolami, a hneď prvá pojednáva o rozsahu jeho pôsobnosti. „Krajanský“ zákon sa tak vzťahuje na všetky osoby nevlastniace maďarské štátne občianstvo, považujúce sa za osoby maďarskej národnosti a sídliace v krajinách susediacich s Maďarskom.[156] Zároveň sa predmetom zákona nemôžu stať osoby, ktoré sa dobrovoľne vzdali maďarského občianstva a osoby vlastniace povolenie na trvalý pobyt na území Maďarska.[157] Právny vzťah s Maďarskou republikou môžu vďaka tejto právnej norme uzavrieť aj osoba, ktorá je s osobou splňajúcou vyššie uvedené podmienky v manželskom zväzku, a rovnako tak aj ich neplnoleté deti vychovávané v spoločnej domácnosti, a to aj v prípade, že národnosť týchto osôb nie je maďarská.[158] Článok 2 tohto zákona hovorí o tom, že zákon sa uplatňuje na území Maďarska, rovnako ako aj v susedných krajinách, s tým, že ustanovenia tohto zákona nemajú byť aplikované v rozpore s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Maďarsko viazané.[159] Druhá kapitola zákona stanovuje výhody, ktorými môže občan maďarskej národnosti disponovať – jedná sa o zvýhodnenia vo viacerých oblastiach, ako napríklad kultúra, zdravotná starostlivosť, či vzdelávanie. Tretia kapitola stanovuje postup za účelom vstúpenia do právneho vzťahu

[153] IRMANOVÁ, Eva. c. d., s. 83.
[154] MAĎARSKÁ REPUBLIKA. Act LXII of 2001 on Hungarians Living in neighbouring Countries. In: Refworld UNHCR The UN Refugee Agency. [vid. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.refworld.org/docid/3f460e764.html.
[155] Tamtiež.
[156] Tamtiež.
[157] Tamtiež.
[158] Tamtiež.
[159] Tamtiež.

s Maďarskou republikou na základe tohto zákona, a to pomocou nadobudnutia „maďarského preukazu“, respektíve „preukazu príbuzného“. Tieto preukazy boli podľa litery zákona vydávané organizáciami maďarskej komunity v susedných krajinách, ktorým bola pre túto činnosť pridelená „akreditácia“ maďarskou vládou.

„Krajanský“zákon nadobudol účinnosť od 1. januára 2002, takže berúc do úvahy jeho schválenie parlamentom 19. júna 2001, naskytol sa slušný priestor pre výmenu názorov. Na prvý pohľad je zrejmé, že isté ustanovenia obsiahnute v zákone č. LXII/2001 nekorešpondovali s predstavami slovenských politikov, a to tentokrát platilo pre opozičné rady, ale aj pre vládnu koalíciu, pochopiteľne, s výnimkou SMK – MKP.

Prvá iniciatíva však prišla z Rumunska, na ktorého území, ako susedného štátu Maďarska, sa mal tento zákon takisto uplatňovať. Na základe rumunskej iniciatívy sa zákonom zaoberala Európska komisia pre demokraciu prostredníctvom práva – Benátska komisia. Tá v októbri 2001 vypracovala Správu o preferenčnom zaobchádzaní národnostnými menšinami príbuzenskými štátmi, ktorej cieľom bolo vyriešiť animozity medzi Maďarskom a jeho susednými krajinami. Benátska komisia v nej uznáva, že príbuzenský štát, v tomto prípade Maďarsko, môže zaviesť jednostranné opatrenia vzťahujúce sa na občanov cudzieho štátu, ktoré budú platiť aj na území daného cudzieho štátu len so súhlasom daného cudzieho štátu.[160] Správa sa tak viacmenej prikláňa k názoru susedov Maďarska, aj keď odkazuje na vzájomné konzultácie.

Po prečítaní litery zákona je zjavné, že Bratislave prekážala najmä exteritorialita maďarského zákona, teda jeho platnosť aj na území Slovenskej republiky, a to najmä v oblasti školstva. Zákon totiž predpokladal materiálne zvýhodňovanie žiakov vzdelávajúcich sa v maďarskom jazyku na Slovensku. Okrem takýchto opodstatnených námietok, bol zákon aj dôvodom vážnejších obáv. Dlhoročný predseda SNS, Ján Slota, upozorňoval, že „maďarskí politici sa netaja tým, že chcú revidovať Trianonskú zmluvu“ a takisto kritizoval vlažný postup slovenskej vlády vyjadrením: „na jednej strane je snaha maďarskej vlády a parlamentu očividne nás Slovákov opakovane nakopať ... a pán minister (minister zahraničných vecí

[160] ĎURÍČEK, Andrej. Benátska komisia o maďarskom zákone. *Hospodárske noviny*[online]. Bratislava: MAFRA Slovakia, 17. 1. 2002 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: http://dennik.hnonline.sk/svet/44732-benatska-komisia-o-madarskom-zakone.

Eduard Kukan; pozn. autora) chce rokovať. Ja sa pýtam: O čom? Asi o tom, kedy vyvesíme na Kriváni maďarskú vlajku.“[161]

Napätá situácia stratila na intenzite po zostavení novej maďarskej vlády po voľbách v apríli 2002, kedy poste premiéra vystriedal Viktora Orbána skúsený ekonóm hájaci farby MSZP, Péter Medgyessy. Aj vďaka nemu došlo k vypracovaniu novely „krajanského“ zákona, čo však nemalo žiadny vplyv na postoj väčšinovej časti novozostavenej vlády Mikuláša Dzurindu[162]. Premiér Dzurinda rokoval s premiérom Medgyessym, kedže chcel dosiahnuť to, aby zákon neplatil pre občanov Slovenskej republiky. Proti týmto aktivitám Dzurindu sa postavila SMK – MKP, a vtedy už Dzurinda stratil trpezlivosť a vyslovil svoj názor na SMK – MKP: „keď vstúpime do EÚ a NATO, tak SMK vykopnem z vlády tak, že sa za ňou ani nezapráši“.[163] Slovenská rekacia ale nebola prekážkou pre maďarský parlament aby zákon v novelizovanej podobe schválil 23. júna 2003. „Osudoví susedia“ si predsa len k sebe našli cestu a na spôsobe uplatnení zákona sa zhodli dohodou zo 7. decembra 2003. Dohoda stanovuje spôsob poskytovania podpory maďarskej komunite v oblasti školstva a kultúry, a aj to, aký typ organizácii bude spôsobilý pre získanie takejto podpory.[164]

Táto dohoda, ktorej text je výsledkom slovensko-maďarskej zmiešanej menšinovej komisie tak ukončila dovtedy azda najvýraznejší spor medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou. Nič na veci nemenil ani výrok premiéra Medgyessyho na ceremoniáli v Aténach v apríli 2003. Péter Medgyessy pri podpise zmluvy o pristúpení k Európskej únii povedal: „Rozšírením Európskej únie sa otvorila možnosť k obnoveniu jednoty maďarského národa, ktorá v duchu a v duši stále trvala“. [165] Týmito slovami zaiste prebudil znepokojenie, ktoré tiež prebývalo minimálne v duchu niektorých politikov. Na radosť vlád Slovenskej republiky a Maďarskej republiky sa však takéto výroky, vzájomné obviňovanie, a viaceré doslova hraničné kauzy nestali prekážkou pre vstup oboch krajín do Európskej únie 1. mája 2004.

---

[161] SLOTA, Ján. 7. deň rokovania, 7. februára 2002. In: *Národná rada Slovenskej republiky: SayIt* [online]. Bratislava: POPLUS, 2002 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: http://nrsr.sk.sayit.parldata.eu/2-n%C3%A1rodn%C3%A1-rada-1998-2002/54-sch%C3%B4dza/7-de%C5%88-rokovania-7-febru%C3%A1ra-2002#s286141.

[162] Nová vládna koalícia bola vytvorená z týchto strán: SDKÚ-DS, SMK, KDH a ANO.

[163] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 187.

[164] IRMANOVÁ, Eva. c. d., s. 213.

[165] Tamtiež, s. 112.

5. Nový rozmer vzťahov? (2004 – 2010)

Po úspešnom procese, ktoré absolvovali obe krajiny, a ktorý bol zavŕšený komplexnou integráciou do euroatlantických štruktúr, sa predpokladalo, že táto skutočnosť napomôže zlepšiť kvalitu slovensko-maďarského spolunažívania. Značná časť „pohraničného maďarstva“ sa ocitla v určitom zmysle „pod jednou strechou“, zákon o zahraničných Maďaroch prakticky stratil vo vzťahu k Slovenskej republike svoj význam, na vláde Slovenska sa nie malou mierou podieľala politická strana maďarskej národnostnej menšiny, no ani tieto faktory nedokázali eliminovať negatívne vlny vysielané spoza oboch strán Dunaja.

5.1 Petícia za rozpustenie SMK 2004

Opozičný Fidesz bojujúci o priazeň národne orientovaného voliča spájal v súvislosti so slovenským juhom neustále myšlienku autonómie, ktorá v slovníku vtedajšieho predsedu vlády – socialistu Pétra Medgyessyho venujúceho sa skôr domácej sociálnej politike než národnej politike týkajúcej sa maďarských menšín za hranicami – nenašla „dôstojné“ uplatnenie. Po výrokoch spomínajúcich autonómiu južného Slovenska bol vždy „oheň na streche“, a inak tomu nemohlo byť ani tentoraz. „Olej“ pridal debutant na poste poslanca Európskeho parlamentu za SMK – MKP Árpád Duka-Zólyomi, ktorý koncom júla 2004 tvrdil, že „SMK neodmieta žiadny druh autonómie“. [166] Táto situácia vytvorila vhodnú atmosféru pre slovenskú parlamentnú, ale aj neparlamentnú opozíciu aby sa chytila svojej šance a získala si priazeň najmä voličov podobného typu o akých bojoval Fidesz. Predseda strany Smer – SD Robert Fico upozorňoval na aktivity pravicového Fideszu, ktoré sa mali týkať pozemkových reštitúcií, a ktoré mali výrazne ohrozovať suverenitu Slovenskej republiky. Takisto obvinil SMK – MKP z „donášania“ dôležitých interných informácií slovenskej vlády priamo do rúk Fideszu.[167] To však na adresu SMK –

[166] SME. Doka-Zólyomi tvrdí, že SMK neodmieta žiadny druh autonómie. *Dennik SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 31. 7. 2004 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/1697471/duka-zolyomi-tvrdi-ze-smk-neodmieta-ziadny-druh-autonomie.html.

[167] SME. SMK: Fico o spolupráci s Fideszom zavádza. *Dennik SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 23. 7. 2004 [cit. 2016-02-26]. Dostupné z: http://domov.sme.sk/c/1688520/smk-fico-o-spolupraci-s-fideszom-zavadza.html.

MKP stále nebolo všetko. Aktivisti Slovenského hnutia obrody sa rozhodli „bojovať“ za rozpustenie SMK – MKP. Začali tak 5. augusta 2004[168], ktorý bol prvým dňom naháňania podpisov pod petíciu za rozpustenie SMK – MKP, ktoré podporovala aj mimoparlamentná zjednotená SNS. Dôvodom tejto aktivity mali byť práve výroky členov SMK – MKP o autonómii, a taktiež aj ďalšej poslankyne Európskeho parlamentu za SMK – MKP, Edit Bauer, ktorá sa rozhodla oboznámiť Európsky parlament s tým, že sa nevie zmieriť so skutočnosťou, že na pôde Národnej rady Slovenskej republiky jej nie je umožnené hovoriť v maďarskom jazyku. Predmetná petícia nepriniesla kvantitatívny, a ani kvalitatívny úspech, čo znamenalo, že SMK – MKP naďalej pokračovala vo svojej činnosti, ktorá - napríklad aj podľa podpredsedníčky SNS Anny Belousovovej - nebola v súlade s „kostolným poriadkom“.

5.2 Dvojaké občianstvo

Aj keď sa to nemusí javiť ako pravda, maďarská vláda sa pod taktovkou Pétra Medgyessyho držala v otázkach menšinovej a národnej politiky nekonfliktnej línii. V septembri 2004 však nastal v danej veci zásadný zvrat – na internom rokovaní MSZP oznámil Péter Medgyessy rezignáciu na svoj post premiéra krajiny, a uvoľnil tak miesto pre politickú kométu, úspešného podnikateľa, menom Ferenc Gyurcsány. Zmena smeru v národnej a menšinovej politike bola naznačená koncom roka 2004. Svetový zväz Maďarov propagoval myšlienku zjednodušenia udeľovania maďarského štátneho občianstva zahraničným Maďarom, a nakoniec - s podporou pravicovej opozície vedenej politickou stranou Fidesz - inicioval referendum o dvojakom štátnom občianstve. Proti bola snáď väčšina členov vládnych socialistov, no to nebránilo prezidentovi Ferencovi Mádlovi vypísať referendum na 5. december 2004. Referendum, v ktorom sa podľa slov Viktora Orbána rozhodovalo o tom, či Maďari spoja to, čo história rozbila na kúsky[169] nedopadlo podľa predstáv politickej pravice.

---

[168] NAŠA NITRA. Kandidát na primátor chce zrušiť SMK. *Naša Nitra* [online]. Bratislava: Petiti press, 9. 8. 2004 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: http://nasanitra.sme.sk/c/4744907/kandidat-na-primatora-chce-zrusit-smk.html.

[169] KURUCZ, Milan. Maďarská diskusia o dvojakom občianstve v rokoch 1998-2010: Podklad k vystúpeniu na okrúhlom stole, ktorý sa uskutočnil dňa 19. októbra 2011 (streda) o 16,00 hod v priestoroch Inštitútu ASA na Gunduličovej ulici č. 12 v Bratislave. In: *Inštitút ASA: Analýzy - strat=gie - alternatívy* [online]. Bratislava, 2011 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: http://www.inst-asa.sk/userfiles/file/KURUCZ_finalyTEXT.pdf.

Referenda sa nezúčastnilo ani 40% voličov, a tak jeho výsledok, síce vyše 51% zúčastnených vyjadrilo súhlas s daným spôsobom udeľovanie dvojitého občianstva, zákonite nemohol byť smerodajný a platný.[170] Lenže jedno hovorí maďarská ústava, druhé opozícia a prezident. Ferenc Mádl, na radosť opozície, vyzval vládu aby sa činila v otázke udeľovania dvojakého občianstva zahraničným Maďarom, kedže si to priala väčšina hlasujúcich voličov. Myšlienku dvojakého občianstva podporoval aj Miklós Duray, ktorý si svojim výrokom „nie v referende by znamenalo potvrdenie trianonského mierového diktátu“[171] opäť získal pozornosť SNS. Jej predseda, Ján Slota tvrdil, že „Slovenská národná strana je pobúrená Durayovým revanšistickým spochybňovaním trianonskej mierovej zmluvy v jeho reakciách na referendum o dvojakom občianstve, a teda aj spochybňovaním slovenskej štátnosti“.[172] Duray tak ďalším svojím nevyberavým výrokom s najväčšou pravdepodobnosťou nechtiac „nahral“ SNS, ktorá to mala po štvorročnej prestávke opäť namierené do parlamentu aj vďaka paušálnemu upozorňovaniu na aktivity maďarských politických síl. Najzjavnejším výsledkom referenda o dvojitom občianstve 2004 tak bolo posilnenie národných a protimaďarských síl nielen na Slovensku, ale aj v Rumunsku, či Srbsku.

5.3 Osobné ospravedlnenie a „zima“ života slovenskej pravicovej vlády

Rok 2005 mohol predstavovať počiatok rázneho obratu na poli slovensko-maďarských vzťahov. Pozitívnym štartom k tejto zmene mohla predstavovať osobná iniciatíva poslanca NR SR za vládne KDH Františka Mikloška. Ten 9. júna 2005 obdržal Cenu sv. Vojtecha za svoj príspevok k rozvoju Európy a integrácii strednej a východnej Európy do Európskej únie z rúk maďarského prezidenta Ferenca Mádla.[173] Pri predávaní ceny sa František Mikloško vo svojom mene rozhodol ospravedlniť sa

---

[170] Országos népsavazás 2004. december 5. *Nemzeti Választási Iroda* [online]. Budapest: Nemzeti Választási Iroda, 2004 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: http://valasztas.hu/nepszav04/main_hu.html.

[171] SCHUTZ, Peter. Za národ a za vlasť. *Dennik SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 26. 11. 2004 [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: http://komentare.sme.sk/c/1836382/za-narod-a-za-vlast.html.

[172] Slovensku hrozí zintenzívnenie autonomistických snáh maďarskej menšiny.*Stropkovská stráž* [online]. Stropkov, 2004 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: http://www.sp-s.wz.cz/clanky/slovenskuhrozizintenzivnenie.htm.

[173] SME. Mikloško sa sám ospravedlnil Maďarom, politici sú zaskočení. *Dennik SME*[online]. Bratislava: Petit Press, 13. 6. 2005 [cit. 2016-02-26]. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2256628/miklosko-sa-sam-ospravedlnil-madarom-politici-su-zaskoceni.html.

Maďarom za krivdy, ktoré sa voči nim udiali v rokoch 1945 – 1948.[174] Kým maďarské médiá nesústredili svoju pozornosť na takýto príspevok k slovensko-maďarskému zmiereniu, diametrálne odlišná situácia nastala na Slovensku. Prekvapenie neskrývala väčšina politikov na Slovensku, až na výnimky z radov SMK – MKP, ktorej predseda Béla Bugár poznamenal, že vedel o snahe Františka Mikloška dospieť k vzájomnému zmiereniu. Okrem prekvapivých reakcií sa miesto našlo aj pre vyhrotenejšie vyjadrenie, za ktorým stál predseda SNS Ján Slota. Podľa jeho mienky totiž František Mikloško „utržil na duši slovenského národa smrteľnú ranu".[175] Sám „páchateľ" svoje rozhodnutie ospravedlniť sa takouto osobnou formou zdôvodnil tým, že na vzájomné politické ospravedlnenie ešte zrejme nedozrel čas, no povedať slovo prepáčte považuje aj za prejav zrelosti.[176]

K vzájomnému zmiereniu nedošlo ani po ďalšom akte z dielne KDH. To sa začiatkom februára 2006 rozhodlo vystúpiť z vládnej koalície,[177] čím bol vytvorený priestor na to, aby SMK – MKP ukončila svoje druhé, a zatiaľ posledné účinkovanie vo vládnej koalícii Slovenskej republiky mierne posilnená. Nástupom Lászla Szigetiho na post ministra školstva Slovenskej republiky sa tak tento vládny rezort – síce len na obdobie piatich mesiacov - dostal po prvýkrát do rúk politického reprezentanta národnostnej menšiny.

Ak si SMK – MKP chcela udržať, prípadne navýšiť svoj koaličný potenciál, tak sme mohli očakávať, že sa pred parlamentnými voľbami konanými s relatívne malým časovým odstupom v Maďarsku a na Slovensku, nebude púšťať do politických hier, ktoré by jej vystavili stopku aj od jej vtedajších koaličných partnerov. Takýto postup sa pravdepodobne nepozdával Miklósovi Durayovi, ktorý sa opäť netajil sympatiami k lídrovi maďarskej politickej pravice – Viktorovi Orbánovi a jeho Fideszu. V tom čase výkonný podpredseda SMK – MKP spoločne s europoslankyňou

---

[174] SME. ref. 173.

[175] PRAVDA. Výroky Mikloška v Maďarsku nehodnotia. *Denník Pravda* [online]. Bratislava: P E R E X, 13. 6. 2005 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/215400-vyroky-mikloska-v-madarsku-nehodnotia/.

[176] SME. Mikloško: Povedať prepáčte je prejavom zrelosti. *Dennik SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 14. 6. 2005 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2258120/miklosko-povedat-prepacte-je-prejavom-zrelosti.html.

[177] SME. Rada KDH schválila vystúpenie z koalície. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 11. 2. 2006 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: http://domov.sme.sk/c/2586758/rada-kdh-schvalila-vystupenie-z-koalicie.html.

Edit Bauer a ďalšími zahraničnými Maďarmi vyjadril podporu Fideszu otvoreným listom, v ktorom sa píše aj nasledovné: „Naši národní druhovia! Prosíme vás (...) v záujme národa, maďarstva celej Karpatskej kotliny, v záujme našej budúcnosti, spojte sa a svojimi hlasmi podporte kandidátov Fideszu“.[178] Podľa predsedu SMK – MKP Bélu Bugára sa však Miklós Duray neprevinil voči straníckemu nariadeniu zakazujúcemu zapájať sa do volebnej kampane v Maďarsku, kedže svoju aktivitu konal na základe individuálneho rozhodnutia.[179] Nezávisle od skutočnosti, či Duray porušil interné stranícke predpisy, otvorené vyjadrenie podpory politickej sile, ktorej predseda jasne deklaroval žiadosť o autonómiu „na územiach, kde žijú Maďari“[180] a potrebu „prekonania traumy Trianonu“[181] v prípade jeho volebného víťazstva, sa nejaví ako krok, ktorým by si jeden z kľúčových členov SMK – MKP získal dôveru na slovenskej politickej scéne.

5.4 Maďarské a slovenské parlamentné voľby 2006 a ich vplyv na vzájomné vzťahy

V poradí piate parlamentné voľby uskutočnené v Maďarsku po páde komunistického režimu priniesli tesné výsledky. Tie mali trpkú príchuť pre pravicový Fidesz, ktorý sa opäť musel uskromniť s pozíciou opozičného lídra, kedže vládu zostavila MSZP spoločne so svojími niekdajšími kritikmi z SZDSZ. Pri kormidle zostal Ferenc Gyurcsány, ktorý nebol v otázkach menšinovej a národnej politiky tak dôrazný ako jeho náprotivok Viktor Orbán, no kto čakal forsírovanie nekonfrontačnej politiky vo vzťahu k Slovensku, ten sa hlboko mýlil. Podobné prognózy vyvrátil už 6. júna Mikós Duray pri príležitosti odhalenia pomníka pripomínajúceho prvú svetovú vojnu v maďarskej Tatabányi. Podľa vtedajšieho podpredsedu SMK – MKP „dnešné

[178] SME. Duray prosí Maďarov voliť Fidesz. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 22. 4. 2006 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2685564/duray-prosi-madarov-volit-fidesz.html.
[179] Tamtiež.
[180] STAHL, Peter. Orbán opäť sľuboval autonómiu. *Hospodárske noviny* [online]. Bratislava: MAFRA Slovakia, 27. 7. 2005 [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: http://dennik.hnonline.sk/svet/100748-orban-opat-sluboval-autonomiu.
[181] Tamtiež.

Maďarsko nie je skutočným domovom ani pre tam žijúcich, ale je iba zvyškovou krajinou“.[182]

Podobnými výrokmi Miklós Duray pred voľbami 2006 nešíril na Slovensku dobré meno SMK – MKP, čo uznal aj jej predseda Béla Bugár. Možno aj z tohto dôvodu bol výsledok júnových volieb do NR SR pre politické subjekty, ktoré stáli pri vstupe Slovenska do euroatlantických štruktúr, nepríjemnou fackou. Do parlamentu sa síce dostala SDKÚ spoločne s SMK – MKP a KDH, no ich volebné zisky nepostačovali na vytvorenie väčšinovej vlády. Svojej šance sa chytil víťaz volieb Smer – SD, ktorého predseda Robert Fico, ktorý už v marci 2006 tvrdil, že „niektoré štátne funkcie, ako napríklad predseda NR SR alebo minister školstva by sa nemali obsadzovať predstaviteľmi SMK, ktorá úzko spolupracuje so stranou Fidesz odmietajúcou Trianon a volajúcou po autonómii pre maďarskú menšinu v SR“.[183] Od 4. júla 2006 tak mala na Slovensku moc v rukách premiéra Roberta Fica zložená z politických strán SMER – SD, SNS a ĽS – HZDS. Pri pohľade na túto vládnu zostavu tak bolo zrejmé, že sa zrejme netrafila do vkusu južného suseda. Nová vláda sa vo svojom programovom vyhlásení zaviazala postupovať voči národnostným menšinám „v duchu schválenej dikcie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov“ a tiež k vytvoreniu podmienok na zriadenie Úradu pre menšiny v SR.[184] Vo vzťahu k Maďarsku sa programové vyhlásenie zmieňuje o vyriešení problematiky Sústavy vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros.[185] Ani s takto skoncipovaným programovým vyhlásením v otázkach súvisiacich s maďarskou národnostnou menšinou však SMK – MKP nevyjadrilo spokojnosť, naopak, ich rozhorčenie nabralo európske rozmery. Europoslanci za SMK – MKP totiž spoločne s europoslancami za MSZP vyvíjali už od leta 2006 tlak na predsedu frakcie európskych socialistov v Európskom parlamente, Paula Nyrupa Rasmusena, čo viedlo 12. októbra 2006 k pozastaveniu členstva Smeru v tejto frakcii.[186]

---

[182] PRAVDA. Podľa Duraya sú tvorcovia Trianonu vojnoví zločinci. *Denník Pravda*[online]. Bratislava: P E R E X, 7. 6. 2006 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/218057-podla-duraya-su-tvorcovia-trianonu-vojnovi-zlocinci/.

[183] FÁBRY, Viliam. c. d., s. 81.

[184] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky*. In: . Bratislava: Vláda SR, 2006, ročník 2006. Dostupné z: http://www.vlada.gov.sk/data/files/979_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-04-07-2006-do-08-07-2010.pdf

[185] Tamtiež.

[186] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 196.

5.5 „Bohatý“ koniec leta 2006

Udalosti odohrané viacmenej bezprostredne po voľbách, ktorých dopad sme mohli zaznamenať až v neskorších mesiacoch roka 2006, v niektorých prípadoch aj neskôr, boli akoby predzvesťou „úctyhodného“ množstva slovensko-maďarských káuz rokov 2006 - 2010, z ktorých niekoľko môžeme nepochybne charakterizovať za prejavy extrémizmu. 25. augusta zarezonovala v médiách informácia o národnostne motivovanom fyzickom útoku v Nitre. Obeťou mala byť študentka Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Hedviga Malinová, ktorú cestou do školy mali napadnúť dvaja muži. Dôvodom útoku, pri ktorej jej páchatelia mali spôsobiť viaceré poranenia a popísať odev nápisom „Maďari za Dunai“ mal byť jej rozhovor vedený v maďarskom jazyku. Orgány činné v trestnom konaní však už 11. septembra 2006 na základe vyšetrovania záležitosť vyhodnotili tak, že skutok sa nestal, a údajná obeť si mala celú udalosť vymyslieť, začo na ňu bolo viackrát podané trestné oznámenie pre podozrenie z krivej výpovede. Predseda vládnej SNS, Ján Slota sa domnieval, že celý útok bol zinscenovaný s cieľom vyvolať v zahraničí dojem, že na Slovensku sú prenasledované menšiny.[187] Celý prípad sa dostal až na európsku úroveň[188], no do dnešných dní nie je definitívne vyriešený.

Údajný útok z 25. augusta 2006 vyvolal reakcie pochopiteľne aj v Maďarsku. V posledných augustových dňoch boli totiž poškodené tabule so slovenským názvami obcí Pilisszentkereszt (Mlynky) a Pilisszentlászló (Svätý Václav), v ktorých s Maďarmi spolunažíva početná slovenská národnostná menšina.[189] Zo strany maďarských extrémistov však bola plánovaná aj ďalšia akcia. Líder maďarského krajne pravicového národného zoskupenia zvaného Mládežnícke hnutie 64 žúp, László Toroczkai, bol - po demonštrácií v Budapešti nesúcej sa v znamení pálenia portrétov Jána Slotu - plný odhodlania zorganizovať 16. septembra 2006

---

[187] ALIANCIA FAIR-PLAY. Hedviga: Chronológia prípadu. In: *Aliancia Fair-play*[online]. Bratislava: Aliancia Fair-play, 2015 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: http://hedviga.fair-play.sk/chronologia/.

[188] Tamtiež.

[189] HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. V Maďarsku začerňují slovenské názvy obcí.*Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 31. 8. 2006 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: http://zahranicni.ihned.cz/c1-19202110-v-madarsku-zacernuji-slovenske-nazvy-obci.

demonštráciu pred ministerstvom vnútra Slovenskej republiky v Bratislave[190]. Táto demonštrácia nebola povolená, k čomu zaujal pozitívne stanovisko aj predseda SMK – MKP Béla Bugár, a tak sa László Toroczkai mohol prihovoriť jedine slovenským policajným zložkám.[191]

Ako môžeme vidieť vzťahy medzi Slovenskom a Maďarskom počas obdobia bezprostredne po zostavení ľavicovo – národnej vlády Slovenskej republiky nemožno označiť za ideálne. Príčinou boli tentoraz okrem maďarských námietok na zloženie slovenskej vlády konania spôsobené jednotlivcami, ale aj skupinami, ktorých postoje sa neniesli v duchu snahy o dosiahnutie vzájomného porozumenia. Situácii neboli nápomocné ani politické animozity maďarskej pravice a ľavice, z ktorých druhá menovaná utržila silnú ranu 17. septembra 2006, po ktorej upadla do stavu politickej kómy, z ktorej sa do dnešných dní ťažko spamätáva.

5. 5 Maďarská krajná pravica

Skutočnosti, ktorým bola venovaná pozornosť v predchádzajúcich riadkoch neboli len dielom náhody, nejednalo sa o akési ojedinelé a bezduché „výkriky". Naopak, tieto udalosti boli do istej miery odrazom politickej situácie prítomnej v Maďarsku. Po úspešnej, avšak krátkej anabáze politickej strany MIÉP Istvána Csurku v maďarskom parlamente v rokoch 1998 – 2002 strane postupne dochádzal dych, a tak sa vytvoril priestor pre oživenie tejto časti politického spektra. Šance sa v roku 2003 chopil bývalý člen Fideszu - rodák z mesta Gyöngyös, a v tom čase študent histórie - Gábor Vona[192], ktorý je jedným zo zakladajúcich členov krajne pravicového politického zoskupenia menom Jobbik Magarországért Mozgalom[193]. Strana sa v roku 2006 do parlamentu neprebojovala, no to jej nebránilo strhnúť na seba pozornosť iným spôsobom, a to nielen v rámci Maďarska.

Zlomovým momentom pre stranu, ktorej pozornosti sa nevyhlo ani Slovensko, boli udalosti odohrávajúce sa pri 50. výročí Maďarského ľudového povstania. 23.

---

[190] PRAVDA. Polícia nedovolila vystúpiť šéfovi 64 žúp. *Denník Pravda* [online]. Bratislava: P E R E X, 16. 9. 2006 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/151633-policia-nedovolila-vystupit-sefovi-64-zup/.

[191] PRAVDA. Maďarskí extrémisti hrozia Bratislave. *Denník Pravda* [online]. Bratislava: P E R E X, 11. 9. 2006 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/151593-madarski-extremisti-hrozia-bratislave/.

[192] Pôvodné meno súčasného predsedu Jobbiku Gábora Vonu je „Gábor Zázrivecz".

[193] „Jobbik Magyarországért Mozgalom" v slovenskom preklade znamená „Vpravo/Lepšie Hnutie za lepšie Maďarsko".

októbra 2006 totiž maďarská polícia v Budapešti zasiahla nevyberavým spôsobom aj proti pokojným protivládnym demonštrantom a občanom, ktorí si prišli uctiť pamiatku revolúcie z roku 1956. Práve tieto osoby zastupovala právnička Krisztina Morvai, ktorá sa v roku 2009 stala poslankyňou Európskeho parlamentu.[194] Od tohto momentu bola teda strana volajúca aj po zrušení Trianonskej zmluvy, a teda po obnovení „Veľkého Maďarska" na vzostupe. Strana však robila všetko preto, aby „nezaspala na vavrínoch" a v auguste 2007 založila svoju polovojenskú zložku – Maďarskú gardu[195]. 25. augusta 2007 tak pod oknami Budapeštianskeho hradu, „s požehnaním" predstaviteľov katolíckej, reformovanej a evanjelickej cirkvi zložilo prísahu prvých 56 členov Maďarskej gardy.[196] Svoju podporu pri obrane Maďarska im pri tejto príležitosti vyjadril aj bývalý minister obrany Lajos Für.

Pochopiteľne, jedna garda na obranu nestačila, a tak sa zrodu dočkala aj Národná stráž[197], ktorej členovia s návštevou Slovenska dlho neotáľali. Udialo sa tak po futbalovom zápase v Dunajskej Strede, ktorá hostila bratislavský Slovan 1. novembra 2008. Podporiť svojich krajanov prišli aj „tiežfanúšikovia" z Maďarska s vlajkami znázorňujúcimi „Veľké Maďarsko" a nezdržali sa ani hanlivých odkazov na adresu Slovenska, ktoré si navzájom vymieňali s fanúšikmi hostí. Výsledkom napätej atmosféry bolo organizačne nezvládnuté stretnutie prepuknuté v chaos na tribúnach, ale aj na ihrisku, na ktorý doplatili viacerí diváci. „Reakciou"[198] bola už spomínaná „návšteva" Slovenska, konkrétne východoslovenského Kráľovského Chlmca, 40 príslušníkmi maďarskej Národnej stráže dňa 8. novembra 2008. Tí prišli položiť veniec na Námestie hrdinov, ktorým si chceli uctiť výročie Viedenskej arbitráže 1938, „vďaka" ktorej bola Maďarsku – podľa maďarského výkladu – prinávratená časť územia odlúčeného Trianonskou zmluvou. Olej do ohňa pridal aj nápis na danom venci v znení „*Hiszek Magyarország feltámadasában*".[199] Členovia Národnej stráže sa tak neprekvapujúco stotožnili s tým, čo píše István Borsody vo

---

[194] KISZELLY, Zoltán. Politický systém v Maďarsku. In: ZAHORÁN, Csaba, István KOLLAI a Slávka OTČENÁŠOVÁ (eds.). *Neznámy sused: Dvadsať rokov Maďarska (1990 - 2010)*. 1.vyd. Budapest - Bratislava: Terra Recognita Alapítvány - Vydavateľstvo Talentum, 201, s. 37.

[195] Pomenovanie „Maďarská garda" v maďarskom jazyku ako „Magyar Gárda".

[196] *Magyar gárda avatás 2007 hvg.hu*. 2007. In: Youtube [online]. 26. 8. 2007 [cit. 2014-04-19]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=eD5EUUF-oFg.

[197] „Národná stráž" v ma'darskom origináli „Nemzeti Örsereg".

[198] TÝŽDEŇ. Tak trochu fašisti .*týždeň* [online]. Bratislava: W Press, 15. 11. 2008 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: http://www.tyzden.sk/casopis/3612/tak-trochu-fasisti/.

[199] „Hiszek Magyarország feltámadasában" v slovenskom jazyku „Verím v znovuzrodenie Maďarska" (v zmysle *Nagymagyarországu*; pozn. autora)

svojej knihe „Maďarsko-slovenské zblíženie“[200]: „bolo by nepredstaviteľné aby sa ktorákoľvek maďarská vláda mohla vzdať myšlienky revízie Trianonskej mierovej zmluvy“.[201] Nakoniec bolo až 28 maďarských „výletníkov“ zadržaných slovenskou políciou z dôvodu propagácie etnickej neznášanlivosti, ktorej sa mali dopustiť nosením kópií „nyilásiovských“[202] uniforiem. Udalosť odsudili obe vlády, no kým maďarská strana požadovala vyšetrenie oprávnenosti zásahu na futbalovom zápase, slovenská vládnuce kruhy mali prirodzene iný názor. Premiér Robert Fico okomentoval túto situáciu takýmto spôsobom: „Ak niekto tvrdí, že za zhoršenými slovensko-maďarskými vzťahmi stoja obe strany, vytvára falošný obraz.“ [203] Maďarskí národovci v danom čase skutočne hýrili aktivitou namierenou proti svojmu severnému susedovi. V novembri 2008 sa odohralo niekoľko demonštrácií pred slovenskou ambasádou v Budapešti, pri ktorých došlo aj na pálenie slovenských štátnych symbolov, a zaujala aj blokáda niekoľkých hraničných priechodov Jobbikom a Maďarskou gardou.

Podobne ako Národná stráž, nezaháľala ani Maďarská garda, ktorá svoje rady rozšírili 15. marca 2009 – teda na výročie začiatku revolúcie 1848 – 1849 – o 600 nových členov na budapeštianskom Námestí hrdinov.[204] Ich radosť z členstva však mala krátke trvanie, kedže 2. júla 2009 bola činnosť Maďarskej gardy zakázaná budapeštianskym odvolacím súdom, ktorý podľa slov predsedu Jobbiku a Maďarskej gardy, Gábora Vonu, neodolal domácemu a medzinárodnému politickému tlaku.[205] Žiadnym tlakom ale rozhodne nepodľahli bývalí členovia tejto polovojenskej organizácie, si ihneď zriadili novú organizáciu – *Új Magyar Gárda Mozgalom*[206] disponujúcou začiatkom roka 2010 údajne troma tisíckami členov.[207]

---

[200] Kniha „Maďarsko-slovenské zblíženie“ v origináli ako „Magyar-Szlovák kiegyezés“.

[201] FÁBRY, Viliam. c. d., s. 116.

[202] „Nyilásiovci“ je označenie pre Hnutie Šípových krížov (Nyiláskeresztes Párt Hungarista Mozgalom; pozn.), fašistický politický subjekt založený košickým rodákom Ferencom Szalasim kolaborujúci s režimom Adolfa Hitlera.

[203] SME. V Chlmci zatkli maďarských extrémistov. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 8. 11. 2008 [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: http://domov.sme.sk/c/4166238/v-chlmci-zatkli-madarskych-extremistov.html.

[204] LENDVAI, Paul, Viliam MRUŠKOVIČ a Jitka ROŽŇOVÁ. c. d., s. 143.

[205] SME. Odvolací súd potvrdil zákaz Maďarskej gardy. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 2. 7. 2009 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: http://svet.sme.sk/c/4917324/odvolaci-sud-potvrdil-zakaz-madarskej-gardy.html.

[206] „Új Magyar Gárda Mozgalom“ v slovenskom preklade „Hnutie nová maďarská garda“.

[207] LENDVAI, Paul, Viliam MRUŠKOVIČ a Jitka ROŽŇOVÁ, c. d., s. 145.

Pravicové sily tak aj naďalej zostali verné svojej povesti, pričom kvôli rázne zhoršeným vzťahom a obzvlášť napätej situácii zvolal Robert Fico koncom marca 2009 Bezpečnostnú radu.[208] Obavy Slovenska z politických nálad gradujúcich v Maďarsku nemohli pominúť ani po voľbách do Európskeho parlamentu konaných v júni 2009. Vtedy sa prejavil rozmach Jobbiku, ktorý v Európskom parlamente získal tri kreslá. Jeden z jeho europoslancov, Csanád Szegedi, ihneď stanovil hlavnú agendu svojej strany na pôde Európskeho parlamentu – boj proti Benešovým dekrétom.[209]

5.7 „Kosovo, či Palestína?"

Okrem vyššie zmieňovaných organizácií maďarskej krajnej pravice sa pozornosť slovenských politikov, ale aj občanov sústreďovala aj na aktivity SMK – MKP. Jej predtsvaitelia sa už niekoľkokrát stretli so svojimi maďarskými kolegami v rámci Fóra maďarských poslancov Karpatskej kotliny.[210] Tá sa v marci 2008 transformovala z pôvodne „konzultačného fóra parlamentnej diskusie" na stálu inštitúciu maďarského parlamentu. Táto skutočnosť znepokojila slovenských poslancov, ale aj členov vlády. Jej podpredseda, Dušan Čaplovič, tvrdil, že účasť poslancov NR SR za SMK – MKP na FMPKK je nezlučiteľná s činnosťou FMPKK, v rámci ktorej sú presadzované „autonómne koncepcie vrátane teritoriálnej autonómie" a predsedovi SMK – MKP Pálovi Csákymu na pôde NR SR odkázal: „Zo Slovenska nové Kosovo neurobíte!".[211] Kosovo nebolo v prejave Dušana Čaplovič zmienené náhodne a neopodstatnene. Už v roku 2006 sa totiž o Kosove v súvislosti s južnou časťou Slovenska vyjadril aj Miklós Duray. V centre jeho „záujmu" stálo právo na sebaurčenie, ktoré „kosovskí Albánci ho možno budú mať skôr (než Maďari na Slovensku; pozn. autora), držíme im palce".[212] Prípad Kosova bol skloňovaný aj inými politikmi pôsobiacimi na najvyšších pozíciách. Slovenský minister zahraničných vecí, Ján Kubiš, tvrdil, že samostatnosť Kosova nebude príkladom pre podobné kroky na Slovensku, kedže „Kosovo je veľmi špecifický prípad, ktorý

[208] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 211.
[209] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 213.
[210] „Fórum maďarských poslancov Karpatskej kotliny" v maďarskom origináli ako „Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fóruma".
[211] ČAPLOVIČ, Dušan. Prejav politika (Dušan Čaplovič) v parlamente z dňa 2008-11-03. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: http://dotankoch.sk/zaznamy/146782/fora%20madarskych%20poslancov?escape=false.
[212] FÁBRY, Viliam. c. d., s. 127.

nezakladá nijaký precedens“.[213] Iného názoru bol predseda zahraničného výboru maďarského parlamentu, Zsolt Németh, ktorý podľa slov Júliusa Handžárika vyzýval zahraničných Maďarov žijúcich v susedných štátoch aby využili vyhlásenie nezávislosti Kosova „pre svoje zámery“.[214]

So „zaujímavým“ nápadom vyrukoval László Tőkés – predseda a zakladateľ Rady pre autonómiu Karpatskej kotliny[215]– na stretnutí s Pálom Csákym. Rumunský europoslanec a reformovaný biskup odporúčal Csákymu inšpirovať sa palestínskym modelom uplatňovaným voči Izraelu – „územie za mier“.[216] Takéto rozhovory odsúdili azda všetky relevantné politické sily na Slovensku vrátane bývalého predsedu SMK – MKP Bélu Bugára. Podľa jeho názoru je „hlúposť prísť so strašiakom autonómie teraz, keď sú ohrozené veci, ktoré sú pre Maďarov na Slovensku existenčne dôležité...“.[217] Vo veci Fóra maďarských poslancov Karpatskej kotliny sa však Béla Bugár postavil na stranu tejto inštitúcie maďarského parlamentu. NR SR totiž reagovala na zmenu štatútu tejto inštitúcie a na návrh predsedu NR SR, Pavla Pašku, prijala 4. novembra 2008 uznesenie č. 1780/2008, v ktorom vyjadruje hlboké znepokojenie nad uznesením č. 17/2008 Národného zhromaždenia Maďarskej republiky, pomocou ktorého sa spomínané fórum stalo stálou inštitúciou maďarského parlamentu.[218] Väčšina poslancov NR SR považovala za neakceptovateľné to, že sa poslanci NR SR stáli permanentnými poradcami legislatívneho orgánu inej republiky. S takouto interpretáciou situácie však Béla Bugár nesúhlasil, a tvrdil, že FMPKK nepredstavuje žiadnu radikálnu organizáciu, čím sa de facto postavil na stranu maďarského parlamentu, ktorého predsedníčka, Katalin Szili, povedala, že „pre Maďarsko by bolo dôležité, keby slovenská strana odvolala uznesenie o krokoch

[213] Tamtiež, s. 135.
[214] HANDŽÁRIK, c. d., s. 209.
[215] „Rada pre autonómiu Karpatskej kotliny“ v maďarskom origináli ako „Kárpát Medence Autonómia Tanácsa“.
[216] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 205.
[217] SME. Csáky narušil tabu. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 29. 9. 2008 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/4098065/csaky-narusil-tabu.html.
[218] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Uznesenie č. 1780/2008 Národnej rady Slovenskej republiky zo 6. novembra 2008 k informácii o vzťahoch a možných negatívnych dopadoch inštitucionalizácie Fóra maďarských poslancov Karpatskej kotliny pri maďarskom parlamente na politický a spoločenský vývoj strednej Európy. In: NRSR. [vid. 2016-03-06]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?url=https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/NRSR/Doc/v_Us281121.rtf&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ved=0ahUKEwj4hJu8sIHMAhUmMZoKHdMyDEEQFggaMAE&usg=AFQjCNHlqjdohdsxCoHfA5bxGifHE7mZrg

a vzťahu k Fóru maďarských poslancov Karpatskej kotliny, ktoré stavia Maďarov na Slovensku do ťažkej pozície.“[219]

Ako sme sa v predošlých riadkoch mohli presvedčiť, slovensko-maďarské vzťahy dosiahli v roku 2008 bod mrazu, a ich stav možno v dejinách druhej Slovenskej republiky považovať za najvyhrotenejší vôbec. Bohužiaľ udalosti odohrávajúce sa po tomto období nenapomohli k priaznivému zvratu, ba skôr nasmerovali charakter atmosféry medzi Slovákmi a Maďarmi tým nesprávnym smerom. O tomto poľutovaniahodnom fakte - respektíve o skutočnostiach, ktoré ho zapričínili - sa dozvieme viac v posledných statiach tejto práce.

5.8 Slovenský jazykový zákon 2009

Ďalšie vášne medzi dvoma osudovými susedmi vzplanuli aj počas roka 2009. Stredobodom záujmu sa tentokrát stal „jazykový zákon“, teda zákon č. 318/2009 o štátnom jazyku Slovenskej republiky z 30. júna 2009. Zákon stanovuje povinnosť používať slovenský jazyk v úradnom styku, a takisto nápis v inom než slovenskom jazyku musí byť zaopatrený aj slovenskou verziou, pričom za porušenie jeho ustanovení hrozí peňažný trest až do výšky 5 000 eur.[220] Táto právna norma pochádzajúca z dielne ministra kultúry, Mareka Maďariča, predstavovala problém už pred svojím zrodom. Samotný návrh tohto zákona prirodzene kritizovali poslanci NR SR maďarskej národnosti. Ako príklad môžeme uviesť prejav Ágnes Biró – poslankyne NR SR za SMK – MKP, ktorá na pôde NR SR 14. apríla 2009 skriitizovala návrh zákona, a rovnako aj dôvodovú správu, pričom tvrdila, kedže takýto zákon bude naďalej obmedzovať individuálne práva príslušníkov národnostných menšín žijúcich na Slovensku.[221] Tŕňom v oku boli taktiež štáty, respektíve ich právne úpravy uvedené v dôvodovej správe návrhu zákona. József Berényi – taktiež poslanec NR SR za SMK – MKP– upozorňoval na to, že sa slovenský jazykový zákon odvoláva na obdobnú úpravu zaužívanú vo Francúzsku,

[219] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 208.

[220] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 318/2009 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky z 30. júna 2009 ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z.z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: Zákony pre ľudí. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.zakonypreludi.sk/zz/2009-318.

[221] BIRÓ, Ágnes. Prejav politika (Ágnes Biró, SMK – MKP) v parlamente z dňa 2009-04-14. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: http://dotankoch.sk/zaznamy/137233/jazykovy%20zakon?escape=false.

ktoré je podľa jeho slov často kritizované Radou Európy práve kvôli „gleischaltujúcim“ právnym úpravám týkajúcich sa používania jazyka.[222] Okrem reakcií pochádzajúcich z domácej politickej scény, sa ihneď dostavila aj reakcia z Budapešti. Vládny predáci Maďarskej republiky sa totiž rozhodli zrušiť pozvanie pre Roberta Fica na stretnutie s jeho maďarským kolegom Gordonom Bajnaiom, práve kvôli predmetnému návrhu zákona.[223]

Po týchto prvotných prejavoch nespokojnosti a rozhorčenia nad novým jazykovým zákonom alebo len jeho návrhom je možné badať snahu o „multilateralizáciu" problematiky slovesnkého jazykového zákona, ktorá mala svoj pôvod v Budapešti, či v radoch SMKP – MKP. Maďarský prezident László Sólyom prejednal celú záležitosť s ministrom zahraničných vecí Pétrom Balázsom, predsedom zahraničného a krajanského výboru maďarského parlamentu Zsoltom Némethom a nechal sa počuť, že „premena viacnárodného štátu na homogénny národný štát a násilná jazyková asimilácia je nezlučiteľná s hodnotvým systémom Európskej únie a v rozpore s medzinárodným právom, ktoré chráni menšiny". [224] Vrcholoví predstavitelia Maďarska taktiež odporúčali osobám sankcionovaným ustanoveniami tohto zákona obrátiť sa na kompetentné fóra OSN. Situáciu zhoršila aj udalosť z 21. augusta 2008. Vláda Slovenskej republiky rozhodla o neumožnení vstupu Lászla Solyóma na územie Slovenskej republiky, v ktorého záujme bolo zúčastniť sa na odhalení sochy svätého Štefana v Komárne. Maďarský prezident tak svoju plánovanú návštevu musel ukončť už na moste spájajúcom mestá Komárno a Komárom. Žiada sa poznamenať, že na takýto „verdikt" si od slovenskej vlády maďarský prezident „zarobil" pravdepodobne svojím vyhlásením týkajúcim sa slovenského jazykového zákona.

Vyššie „nakusnuté" zmedzinárodnenie témy ohľadom slovenského jazykového zákona sa stalo realitou už v letných mesiacoch roku 2009. Už v mesiaci august bolo známe, že Maďari budú hľadať pomoc „v boji" proti jazykovému zákonu

---

[222] BERÉNYI, József. Prejav politika (József Berényi, SMK – MKP) v parlamente z dňa 2009-04-14. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: http://dotankoch.sk/zaznamy/137209/jazykovy%20zakon?escape=false.

[223] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 213.

[224] PAPUCSEK, Gregor Martin. Maďarsko pokračuje v ostrej kritike novely zákona o štátnom jazyku. In: *Kancelária NR SR Oddelenie komunikácie s médiami a verejnosťou* [online]. Bratislava: NR SR, 2009 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: file:///Users/apple/Downloads/monitoring%2005-08-09.html#mesg34.

na Slovensku hlavne u svojich krajanov žijúcich v USA. A veru Slovensko sa „vďaka" aktívnemu prístupu lídrov SMK – MKP a maďarskej politickej elity dostalo aj do Kongresu USA. Pravou rukou maďarských záujmov sa v USA stal prezident Maďarsko-americkej koalície Maximilian Teleki, ktorý lobuje v USA za Maďarsko prakticky od pádu komunistického režimu. Slovenský jazykový zákon si všimol aj 53. guvernér štátu New York George Pataki. Ten počas svojej súkromnej návštevy Maďarska a Slovenska kritizoval daný jazykový zákon, ktorý podľa neho „vytvára nebezpečenstvo pre maďarskú menšinu na Slovensku."[225] Z dôvodu narastajúceho tlaku z Maďarska, ale aj spoza mora sa obrátila na Benátsku komisiu, teda Európsku komisiu pre demokraciu prostredníctvom práva, aby vypracovala odborné stanovisko vo veci jazykového zákona č. 318/2009.[226] Politickí lídri SMK – MKP takúto iniciatívu rozhodne privítali, no tlak z Budapešti neutíchal. Jeden z posledných pokusov o ovplyvnenie mienky politikov USA vo veci slovenského jazykového zákona bolo vystúpenie predsedu krajanského a zahraničného výboru maďarského parlamentu, Zsolta Németha, počas jeho návšetvy v USA, kedy kritizoval prezidenta Barracka Obamu, ktorého vláda sa podľa Németha nezapojila do aktivít proti „diskriminačnému slovenskému jazykovému zákonu".[227] Nuž „prekvapujúco" sa problematika slovenského jazykového zákona nestala jednou z priorít severoamerickej politickej elity, a tak boli Maďari v tomto prípade nútení zaknihovať diplomatický neúspech. Jazykový zákon svoju podobu počas vlády Roberta Fica nezmenil, stalo sa tak až za vlády Ivety Radičovej aj vďaka novej „maďarskej" strane Bélu Bugára – Most – Híd.

5.9 „Orbánova hra s ohňom"

V roku 2010 právoplatní voliči ako na Slovensku, tak aj v Maďarsku rozhodli o značnej zmene na politickej scéne. V aprílových voľbách 2010 konaných v Maďarsku zvíťazila jednoznačným spôsobom pravicová koalícia Fidesz – KDNP so

---

[225] PRAVDA. USA budú veľmi znepokojené, ak vraj SR nezmení jazykový zákon.*Denník Pravda* [online]. Bratislava: P E R E X, 12. 10. 2009 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/163734-usa-budu-velmi-znepokojene-ak-vraj-sr-nezmeni-jazykovy-zakon/.

[226] SME. Jazykový zákon preskúma Benátska komisia. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 25. 9. 2009 [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: http://domov.sme.sk/c/5033174/jazykovy-zakon-preskuma-benatska-komisia.html.

[227] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 216.

ziskom 263 mandátov v parlamente. Zdrvujúca porážka ľavice znamenala zisk dvojtretinovej väčšiny pre mimoriadne nadaného lídra Viktora Orbána, podľa slov ktorého je výsledok maďarských parlamentných volieb 2010 revolúciou po 20 rokoch prechodného obdobia, a preto „rok 2010 dáva zmysel roku 1990".[228] Slovenské parlamentné voľby sa konali 12. júna 2010 a taktiež priniesli ráznu zmenu – ukončili vládu koalície Smeru, SNS a ĽS – HZDS, pričom posledné dva menované subjekty sa nedostali ani do NR SR[229]. Obdobie po slovenských parlamentných voľbách 2010 už nespadá objektov záujmu tejto práce, no ešte pred touto udalosťou nebola núdza o ďalší rozruch v slovensko-maďarských vzťahoch.

Po rokoch viacmenej vlažnejšieho prístupu vlády k otázkam zahraničných Maďarov sa tak k moci dostala pravica na čele s Viktorom Orbánom, ktorý slovami na adresu osudu svojich zahraničných krajanov nikdy nešetril. Po maďarských parlamentných voľbách si medzi prioritami politiky týkajúcej sa zahraničných Maďarov dostala aj otázka dvojakého občianstva. Tú začal vládny blok Fidesz – KDNP prejednávať už v polovici mája, a tak muselo Slovensko reagovať. Na základe maďarskej novely zákona o štátnom občianstve totiž môže osoba nadobudnúť maďarské občianstvo aj bez trvalého pobytu za podmienok maďarského pôvodu a ovládania maďarského jazyka.[230] Hneď 17. mája 2010 zvolal Robert Fico Bezpečnostnú radu, ktorá sa mala zaoberať práve aktivitami Budapešti v súvislosti s novelou zákona o štátnom občianstve, a už niekoľko dni pred týmto zasadnutím na tlačovej konferencii povedal: „cez poskytnutie maďarského štátneho občianstva sa má posilniť maďarská identita občanov Slovenskej republiky maďarskej národnosti, to snáď žartujú! (...) to znamená, ak chcú posilniť maďarskú identitu občanov Slovenskej republiky maďarskej národnosti, na druhej strane chcú oslabiť identitu so Slovenskou republikou, to je proti našim národným záujmom!".[231] Maďarskí lídri si zo slov slovenského premiéra ťažkú hlavu nerobili a už 26. mája 2010 schválili

---

[228] ZAHORÁN, Csaba. Dvadsať rokov zmeny systému v Maďarsku – úvaha na úvod. In: ZAHORÁN, Csaba, István KOLLAI a Slávka OTČENÁŠOVÁ (eds.). *Neznámy sused: Dvadsať rokov Maďarska (1990 - 2010)*. 1.vyd. Budapest - Bratislava: Terra Recognita Alapítvány - Vydavateľstvo Talentum, 2011, s.9 a s. 20.

[229] Vláda slovenskej republiky tak bola vytvorená z nasledujúcich subjektov: SDKÚ, SaS, KDH, MOST – HÍD.

[230] PRAVDA. Maďari schválili dvojaké občianstvo. *Denník Pravda* [online]. Bratislava: P E R E X, 26. 5. 2010 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/233887-madari-schvalili-dvojake-obcianstvo/.

[231] *Zákon o dvojitom občianstve v Maďarsku 13.05.2010.mpg*. In: Youtube [online]. 13. 5. 2010 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=jvO72WYZ5jY

novelu zákona o štátnom občianstve[232], ktorá výrazným spôsobom uľahčuje nadobudnutie maďarského občianstva.[233] Tento akt privítala opozičná SMK – MKP, začo si od premiéra Roberta Fica vyslúžila kritiku: „Je nepredstaviteľné aby v najvyššom štátnom orgáne Slovenskej republike, v zákonodarnom zbore Slovenskej republiky sedeli ľudia, ktorí budú prisahať vernosť Maďarskej republiky (...) je to koordinovaný postup SMK a Fideszu (...) ak teda sa niekto pokúša vytvoriť vládnu koalíciu – nejaký zlepenec s SMK – tak vytvára možnosť vážneho ohrozenia Slovenskej republiky."[234] Ficova vláda však takúto situáciu správne predvídala, a z toho dôvodu okamžite prijala opatrenie, ktorým sa malo predísť možným hrozbám prameniacim z maďarského zákona. Už 26. mája bol na svete zákon č. 250/2010, ktorý taktiež novelizoval zákon o štátnom občianstve Slovenskej republiky z roku 1993.[235] Na základe tohto zákona „štátny občan Slovenskej republiky stráca štátne občianstvo Slovenskej republiky dňom, ktorým na základe výslovného prejavu vôle, ktorým je žiadosť, vyhlásenie alebo iný úkon smerujúci k nadobudnutiu cudzieho štátneho občianstva, dobrovoľne nadobudne cudzie štátne občianstvo" .[236]

„Orbánova hra s ohňom", ako uviedli Neue Zürcher Zeitung[237], však pokračovala ďalej. Zákonite tak v radoch slovenských politikov panovala,či skôr – predsa len už bolo tesne pred parlamentnými voľbami - bola rozširovaná obava z uplatnenia doktríny s heslom „štát je tam, kde je národ", ktorá vzrástla po poslednom májovom dni. Mesiac lásky zakončilo Národné zhromaždenie Maďarskej republiky schválením zákona o národnej spolupatričnosti č. XLV/2010[238], v ktorom sa hovorí o jednotnom maďarskom národe zahrňujúcom aj maďarstvo oddelené od Budapešti Trianonskou zmluvou, pričom 4. jún sa stal Dňom národnej spolupatričnosti.[239] Bleskovo reagovala SNS, ktorá sa práve 4. júna 2010 rozhodla

[232] MAĎARSKÁ REPUBLIKA. 2010. évi XLIV. törvény a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosításáról. In: ASPI. Budapest: Wolters Kluwer [vid. 2016-03-08]. Dostupné z: http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=a1000044.TV
[233] PRAVDA. ref. 230.
[234] PRAVDA. ref. 230.
[235] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 250/2010 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky z 26. mája 2010 ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z.z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/71189/1/2.
[236] Tamtiež.
[237] LENDVAI, Paul, Viliam MRUŠKOVIČ a Jitka ROŽŇOVÁ, c. d., s. 91.
[238] MAĎARSKÁ REPUBLIKA. 2010. évi XLV törvény a Nemzeti Összetartozás melletti tanúságtételről. In: Ministry of Foreign Affairs. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.mfa.gov.hu/kulkepviselet/CZ/hu/hirek/T%C3%B6rv%C3%A9ny+a+Nemzeti+%C3%96sszetartoz%C3%A1s+melletti+tan%C3%BAs%C3%A1gt%C3%A9telr%C5%91l.htm?printable=true.
[239] MAĎARSKÁ REPUBLIKA. ref. 238.

v Komárne odhaliť pamätník „oslavujúci mierovú Trianonskú zmluvu“, pričom pri tejto príležitosti sa rázne vyjadrila podpredsedníčka strany Anna Belousovová, podľa ktorej sa „z Maďarska sa na Slovensko začína šíriť voči Slovákom čierny mor“.[240] Je tiež žiaduce dodať, že tento pamätník bol behom niekoľkých dní značne poškodený vandalmi. V oficiálnom stanovisku slovenskej vlády z 9. júna 2010 sa v súvislosti s maďarským zákonom o národnej spolupatričnosti hovorí, že „politika revizionizmu vráža klin do priateľského a pokojného súžitia medzi národmi a štátmi, a je prejavom otvorenej neúcty a nerešpektovania medzinárodných mierových zmlúv a modernej európskej politiky 21. storočia“.[241] Slovensko získalo podporu aj od českého prezidenta Václava Klausa a premiéra Jana Fischera, ktorý považovali maďarský zákon za neprijateľný.[242]

V konečnom dôsledku sa jednalo o jednu z posledných aktivít 1. vlády Roberta Fica pred parlamentnými voľbami konanými 12. júna 2012. V nich sa slovenskí voliči nečakane „postarali“ o možnosť vytvoriť vládnu koalíciu diametrálne odlišnú od koalície vládnucej v období 2006 – 2010. Prítomnosť „maďarskej“ strany Most – Híd v zostave novej vládnej koalície napovedala deeskaláciu politického napätia štátov spolunažívajúcich v osudovom susedstve.

[240] *4.6.2010 SNS a výročie Trianonu v Komárne*. In: Youtube [online]. 12. 1. 2012 [cit. 2014-01-03]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Roh-__TB-AY.

[241] HOSPODÁRSKE NOVINY. Slovenská vláda dnes obvinila Maďarsko z revizionistických snáh. *Hospodárske noviny* [online]. Bratislava: MAFRA Slovakia, 9. 6. 2010 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: http://dennik.hnonline.sk/slovensko/360109-slovenska-vlada-dnes-obvinila-madarsko-z-revizionistickych-snah.

[242] KLAUS, Václav a Jan FISCHER. Prohlášení k maďarskému zákonu o národní soudržnosti. In: LOUŽEK, Marek a DEJMEK, Jindřich (eds.). Trianonská smlouva. Devadesát let poté: Sborník textů. 1.vyd. Praha: 2010, CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, s. 193.

Záver

Jednou zo zmlúv ukončujúcich vojenský konflikt – dovtedy najväčších rozmerov vôbec – je aj mierová zmluva zo podpísaná na Zámku Trianon. Trianonská mierová zmluva bola potvrdená aj po konci druhej svetovej vojny na Parížskej mierovej konferencii roku 1946. Následkom tejto zmluvy sa rozpadol politický celok, „tisícročná spoločná vlasť niekoľkých národov" zvaná Uhorsko, Maďarské kráľovstvo, či „Nagymagyarország". V dôsledku tohto javu bolo v maďarskej terminológií a interpretácii Maďarské kráľovstvo nespravodlivo obrané o vyše 70% územia, obývanom vyše 64% populácie „tisícročnej vlasti". Trianonská zmluva sa tak výrazným dielom prispela nielen k existencii dnešného samostatného Slovenska, ale má kardinálny význam aj pre podobu politickej mapy štátnych celkov strednej a východnej Európy.

Pri podpise Trianonu nastal v Maďarsku veľký zármutok, ktorý sa následne pretavil na snahu o prinávratenie politických pomerov platných na samom začiatku 20. storočia. Už v roku 1922 zložil možno najväčší maďarský básnik 20. storočia, József Attila, báseň s názvom „*Nem, nem, soha!*"[243], ktorá je ukončená slovami: „Maďarskými rovinami, kopcami ozýva sa krik: Nepustíme nikdy! Nikdy Arpádovu vlasť".[244] V predvečer svetovej vojny zasa na popularite naberalo heslo „*Mindent vissza!*"[245], ktoré Miklós Horthy čiastočne naplnil, no po vojne nasledoval návrat do reality. Tá bola razená najmä pod vlajkou komunizmu, ktorého internacionalistická idea znamenala tabuizáciu prípadných slovensko-maďarských diskrepancií. Aj z tohto dôvodu bolo viselo vo vzduchu očakávanie akým smerom sa budú uberať slovensko-maďarské vzťahy v novom ráme tzv. liberálnej demokracie západného typu.

Rok 1989 so sebou priniesol udalosti vedúce k politickým, ale aj geopolitickým zmenám, s ktorými sa zákonite musel zmeniť aj charakter vnútornej a zahraničnej politiky Maďarska a Československa. Duch komunistickej internacionály bol razom minulosťou, a tak mohla prvá pravicovo ladená maďarská vláda

[243] „Nem, nem, soha!" v slovenskom preklade „Nie, nie, nikdy!".

[244] „Maďarskými rovinami, kopcami ozýva sa krik: Nepustíme nikdy! Nikdy Arpádovu vlasť." V maďarskom origináli „Magyar rónán, hegyen kiáltás zúg át: Nem engedjük soha! Soha Árpád honát!" Pozri. ATTILA, József. *Nem, nem, soha!*. 1.vyd. 1922. Dostupné z: https://hu.wikipedia.org/wiki/Nem,_nem,_soha!.

[245] „Mindent vissza!" v slovenskom preklade „Všetko naspäť!".

zakomponovať do zoznamu svojich priorít aj otázku ochrany „maďarstva“, ktorá bola po desaťročia zanedbávaná, si razom našla svoje miesto aj v Ústave Maďarskej republiky. Výrok maďarského premiéra Józsefa Antalla o túžbe byť premiérom 15 miliónov Maďarov však nemohol nevzbudiť nedôveru v slovenských radoch. Kriticky sa voči maďarským aktvitám postavili najmä slovenskí intelektuáli. Naopak s úmyslom zastupovať hlas vyše polmiliónovej maďarskej menšiny na Slovensku založili československí občania maďarskej národnosti hneď tri politické subjekty – Maďarská nezávislá iniciatíva, Spolužitie – Együttélés a Maďarské kresťanskodemokratické hnutie. Obavy slovenskej politickej elity však určite zvrástli potom, čo Národné zhromaždenie Maďarskej republiky nevylúčilo možnosť zmeny hraníc, čím sa ponechával priestor pre „spravodlivú revíziu hraníc“.[246] Viera v plnohodnotnú svojbytnosť samostatného Slovenska klesla aj po vyjadreniach politikov maďarskej národnosti pôsobiacich v Československu, Miklósa Duraya a Bélu Bugára, ktorí v prípade zániku federácie mali v pláne vyhlásiť autonómiu podľa vzoru Južného Tirolska – Bolzana. Aj napriek tomu 1. januára 1993 vznikla druhá samostatná Slovenská republika, ktorá musela čeliť autonómnym tendenciám emanujúcim najmä z myšlienok predsedu hnutia Spolužitie-Együttélés, Miklósa Duraya. S tými sa na základe historických skúseností prirodzene vynárala aj obava o slovenskú integritu a politickú stabilitu garantovanú Trianonskou mierovou zmluvou. S autonómiou súvisí aj „politický evergreen“ slovensko-maďarských vzťahov, ktorým je nepochybne vzájomné obviňovanie z nedodržiavania práv národnostných menšín. Vzájomné útoky - týkajúce sa ochrany práv národnostných menšín, či otázok enviromentálnych - nezanechávali ten najlepší dojem na medzinárodnom fóre už pred obdobím tzv. „mečiarizmu“.

Prvé parlamentné voľby v samostatnej Slovenskej republike poskytli možnosť vytvorenia koalície v zložení HZDS, SNS a ZRS na čele s premiérom Vladimírom Mečiarom. Ten spolu so svojim kolegom, či náprotivkom – maďarským premiérom ľavicovej koalície Gyulom Hornom – dosiahli významný úspech roku 1995 – podpis Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou. V nej stojí aj zmienka o zrieknutí sa vzájomných územných nárokov, ktorá by mohla predstavovať záruku nemennosti „trianonských“ hraníc, ale aj zmienka odkazujúca na kolektívne práva menšín. Text zmluvy sa nakoniec netešil

[246] PÁSTOR, Zoltán. c. d., s. 137.

všeobecnému konsenzu, a tak mohol byť aj popudom smerujúcim k aktivizácii radikálnych síl na oboch stranách Dunaja. V roku 1995 došlo aj k ďalšiemu významnému právnemu aktu, a to k schváleniu zákona č. 270/1995 o štátnom jazyku Slovenskej republiky. Tento zákon sa stal terčom ostrej kritiky politikov reprezentujúcich hlas maďarskej národnostnej menšiny na Slovensku a samotného Maďarska. V tomto prípade mali - okrem iných záležitostí - úsilie maďarskej diplomacie a zahraničná kritika Slovenska ďalekosiahle následky, ktoré spočívali vo vyradení Slovenskej republiky z rokovaní o vstupe do Európskej únie v roku 1997 na summite v Luxemburgu. Tŕňom v oku politikov maďarskej národnostnej menšiny sa stala aj územnosprávna reforma z roku 1996, ktorá podľa vtedajšej vlády zohľadnila pri kreovaní 8 krajov a 79 okresov najmä ekonomické aspekty, čo pravdepodobne zapríčinilo miernu rezignáciu na aspekty národnostné, čoho následkom bolo nevytvorenie kraja s početnejším zastúpením obyvateľov maďarskej menšiny. Zdá sa, že vláda tak viacmenej z obáv z eventuálnych iredentistických snáh nereflektovala požiadavky politických lídrov maďarskej menšiny. Tieto obavy nemohla zmierniť ani konferencia „Maďarsko a Maďari za hranicami“ konanej v júli 1996, na ktorej bola deklarovaná aj jednomyseľnosť maďarskej vlády a „maďarských“ zahraničných organizácií, čo je možné charakterizovať ako koordináciu politických síl maďarských menšín (aj) na Slovensku s budapeštianskymi nariadeniami. Ani v „mečiarizme“ nemohli chýbať narážky na nedostatočné zakotvenie práv národnostných menšín, a otázky Vodného diela Gačbíkovo-Nagymaros. Ku koncu izolácie Slovenska a s ním spojeným postupným politickým pádom Vladimíra Mečiara však prispel aj vznik jednotnej politickej sily maďarskej menšiny na Slovensku - SMK – MKP - pred voľbami 1998, ktorej skoncipovanie pramenilo viacmenej z „existenčných problémov“ zapričinených novelizáciou volebného zákona.[247]

Výsledok parlamentných volieb konaných v roku 1998 ponúkol v oboch štátoch priestor pre zmenu politického spektra držiaceho sa štátnych kormidiel. V oboch prípadoch sa moci chopili pravicoví politici, kým v Maďarsku to bol líder Fideszu Viktor Orbán, na Slovensku sa tejto pocty dostalo Mikulášovi Dzurindovi z novovytvoreného politického subjektu SDK. Podstatný je aj fakt, že slovenskú vládnu koalíciu tvorila aj SMK – MKP, čo mohlo byť signálom k zmierneniu napätia medzi Slovenskom a Maďarskom. Jediná relevnatná „maďarská“ politická strana na

[247] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. ref. 110.

Slovensku tak mohla výraznejšie prehovoriť do záležitostí týkajúcich sa predovšetkým maďarskej menšiny. Príležitosť na to mala už pri zákone pojednávajúcom a menšinových jazykoch, no táto situácia len ukázala nezhody v rámci štvorčlennej vládnej koalície, a inak tomu nebolo ani pri ústavnej novelizácii z roku 2001. Okrem jazykových otázok sa na program dňa dostali aj záležitosti teritoriálneho charakteru, a to pri územnosprávnej reforme uskutočnenej v roku 2001. Hlavným záujmom maďarských zákonodarcov bolo vytvorenie tzv. „Komárňanskej župy", s početným zastúpením obyvateľov maďarskej národnosti. Táto požiadavka splnená nebola, a tak SMK – MKP hrozila odchodom z vládnej koalície. Medzirepublikové vzťahy sa po začlenení SMKP – MKP do vládnej koalície výrazne zlepšili, no nebolo tomu tak na všetkých úrovniach politického diania. Medzi takéto nešťastné momenty patrí nepremyslené vyjadrenie Jána Slotu o zrovnaní Budapešti, no väčším významom disponovali udalosti v Maďarsku. Do tamojšieho Národného zhromaždenia sa dostala radikálna strana Istvána Csurku – MIÉP – trvajúca na kompletnej revízii „trianonských hraníc". V rovnakých intenciách prebehol aj kongres Svetového zväzu Maďarov roku 2000. Pohodu za rokovacie stoly nepriniesli sťažnosti premiéra Viktora Orbána voči Benešovým dekrétom, ktoré však SMK – MKP zaviazala vo funkčnom období 1998 – 2002 „nerozpitvávať". Azda najzapeklitejším problémom Slovenska a Maďarska na začiatku milénia bol maďarský „krajanský" zákon z júna 2001. Porit vytvoreniu „puta presahujúceho to duchovné" ostro vystúpili nielen opozičné, ale aj strany vládnej koalície, prirodzene s výnimkou SMK – MKP. Situácia sa našťastie po mesiacoch rokovaní a nezhôd vyriešila k vzájomnej spokojnosti vlád oboch krajín, ktorým už nič nebránilo vo vstupe do Európskej únie.

Posledné obdobie monitorované touto prácou – roky 2004 – 2010 – bolo na úvod poznačené petíciou za zrušenie SMK – MKP, ktorej iniciátori sa však k úspechu nedopracovali. Začiatkom decembra 2004 priniesol rovnako neúspešné maďarské referendum o dvojakom občianstve. Tento výsledok bol sklamaním okrem iných aj pre maďarského prezidenta Ferenca Mádla a Miklósa Duraya, pre ktorého to znamenalo „potvrdenie trianonského diktátu". Aj napriek tomuto spochybňovaniu Trianonskej zmluvy Miklósom Durayom následne došlo k individuálnemu počinu poslanca KDH Františka Mikloška, ktorý sa rozhodol ospravedlniť sa Maďarom za udalosti odohrané v rokoch 1945 – 1948. V inom svetle sa zasa prezentoval Miklós Duray, ktorý v záujme celého maďarstva vyzýval na podporu kandidátov Fideszu –

strany, ktorá propagovala prekonanie traumy trianonu - pred maďarskými parlamentnými voľbami 2006. Týmto a inými podobnými vyjadreniami sa Duray „postaral“ len o mobilizáciu protimaďarských nálad, ktoré sa po voľbách roku 2006 a istých udalostiach len a len zvyšovali, a to aj vďaka protislovenským silám prítomných na maďarskej politickej scéne. Nielen im sa totiž nepozdávalo nové zloženie slovenskej vlády v zostave Smer, ĽS – HZDS a SNS, ktorá musela čeliť slušnému množstvu „národnostných“ káuz. Koncom augusta 2006 sa ne/uskutočnil útok na vysokoškolskú študentku maďarskej národnosti, Hedvigu Malinovú, a v rovnakom období došlo aj poškodeniu slovenskojazyčných tabúľ v maďarských obciach so slovenskou národnostnou menšinou. Takéto udalosti boli len vodou na mlyn radikálnejším zoskupeniam vzniknutým v Maďarsku. Jedná sa o – v súčasnosti etablovanú – politickú stranu *Jobbik Magyarországért Mozgalom*, ktorá mala zásluhu na vytvorení polovojenských zložiek s názvom *Magyar Gárda* a *Nemzeti Örsereg*. Práve tieto zoskupenia svojimi heslami - ako napríklad „Vesszen Trianon!“[248] – priamočiaro vyjadrujú zamietavý postoj k potrianonskému usporiadaniu, a teda aj k samotnej existencii Slovenskej republiky. Tento postoj vyjadrili členovia „Nemzeti Örsereg“ v novembri 2008 návštevou Kráľovského Chlmca za účelom „uctenia“ si pamiatky Viedenskej arbitráže 1938. Z podobných revizionistických úmyslov bolo podozrievané aj Fórum maďarských poslancov Karpatskej kotliny, na ktorom participovala aj SMK – MKP. Práve jej participácia a inštitucionalizácia FMPKK prinášala do slovenských radov obavy o južné Slovensko v súvislosti s vtedy čerstvým vyhlásením nezávislosti časti územia Srbska – Kosova. Slovensko-maďarské vzťahy, nielen na politickej úrovni, boli v tomto období azda najvyhrotenejšie od pádu režimu a na rovnakej vlne sa viezli aj po prijatí slovenského jazykového zákona č. 318/2009, ktoré okrem maďarského prezidenta kritizovali aj jeho krajania politicky aktívni a žijúci v USA. Nečinná nebola ani maďarská strana, konkrétnejšie nová vláda Viktora Orbána vzišlá z volieb konaných v apríli 2010. Jej prvými krokmi bolo prijatie novely zákona o štátnom občianstve a zákon o národnej spolupatričnosti. Kým prvá zmienená právna norma mala podľa slov slovenských politických špičiek ohrozovať integritu Slovenskej republiky, tak druhá si na paškál vzala Trianonskú zmluvu. Podľa zákona o národnej spolupatričnosti existuje jednotný

[248] „Vesszen Trianon“ v slovenskom preklade „Preč s Trianonom“.

maďarský národ, vrátane menšín žijúcich v „pohraničí“, ktorý si svoju jednotu pripomína aj Dňom národnej spolupatričnosti symbolicky stanoveným na 4. jún.

Pomocou informácií a údajov obsiahnutých v dokumentoch nevyhnutných pre vznik tejto práce môžeme jednoznačne potvrdiť, že Trianonská zmluva nie je len hudbou minulosti. Táto mierová zmluva má na jednej strane kardinálny význam pre samotnú existenciu Slovenskej republiky, no z maďarskej strany je, a pravdepodobne vždy bude vnímaná ako symbol obrovskej krivdy, ktorej sa dopustili svetové mocnosti, tým, že rozbili „*Nagymagyarország*“. Polemizovať o miere revizionizmu v medzivojnovom Maďarsku je zbytočné. Avšak, ako môžeme vidieť, idea „veľkomaďarstva“ aj po desaťročiach predstavuje nezanedbateľný mobilizujúci prvok, vďaka čomu si našiel svoje miesto aj na vrchole politickej scény. Už pred vznikom samostatnej Slovenskej republiky bola spochybňovaná jej životaschopnosť, a to aj kvôli ohlasom spoza prichádzajúcim spoza Dunaja. Kým sa začiatkom milénia zdalo, že radikálne národnej sile dochádza v maďarskom parlamente para, tak priestor uvoľnený po páde strany MIÉP zabral opäť radikálny nacionalizmus menom jobbik. Práve tento politický subjekt prispel vytvorením Maďarskej gardy a Národnej stráže k oživeniu spomienky na Trianon. Etablovanie Jobbiku v maďarskej politike len potvrdzuje vyššie zmienenú vysokomobilizačnú schopnosť nacionalizmu.

Historická udalosť odohraná 4. júna 1920 tak naďalej zostáva trňom v oku istých politických síl s pôsobiacich v Maďarsku domáhajúcich sa „spravodlivosti“ pre Maďarsko. Vrchol protitrianonských, protislovenských, no súčasne aj protimaďarských nálad sme mohli zaznamenať počas obdobia vlády Roberta Fica 2006 – 2010. Avšak v čase, kedy vzniká táto práca[249] čelia obe krajiny spoločnej výzve, ktorou je ochrana bezpečnosti obyvateľov a hraníc pri súčasnej migračnej kríze. Je teda možné očakávať, že sa animozity súvisiace s Trianonom na určitý čas vytratia aj z programu dňa radikálnejších relevantných politických subjektov.

[249] Jadro práce bolo vytvorené počas zimných a jarných mesiacov roka 2016.

Summary

The main aim of this thesis is to analyze the Slovak-Hungarian relations in a time period ranging from 1989 to 2010 with a special focus on the Treaty of Trianon repercussions present at the up-to-date political scene of Slovakia and Hungary.

Regarding the acquired information used for the purposes of this thesis, it is obvious that the Treaty of Trianon does not only represent a simple outdated paper document. On the one side of the coin this treaty possesses a significant meaning for the existence of the Slovak Republic, whereas on the other, Hungarian, side it represents an injustice embodiment that was the cause of the Kingdom of Hungary dissolution. As proven in the thesis, the Hungarian revisionist ideas – even nearly hundred years after the Treaty of Trianon adoption – still diposes of unprecedented mobilizing power, which naturally brings it to the highest levels of the political scene. Thus, the viability of an independent Slovak Republic was questionned by many of the Slovak political leaders. Nevertheless, Slovakia experienced relatively stably the challenging political reforms. Hungarian extreme right-wing national powers seemed to be losing its influence and power shortly after the beginning of the 21. century, however the reality differed considerably from this anticipation. The MIÉP political party was replaced by new right-wing natonalist party called Jobbik. Its establishment at the Hungarian political scene and creation of semi-military organizations such as *Magyar Gárda* and *Nemzeti Őrsereg* demonstrates the aforementioned mobilizing power in connection with of the Treaty of Trianon repercussion.

The historical event of June 4, 1920, remains to be regarded as a splinter they eyes of certain Hungarian political organizations calling for „justice for Hungary“. The peak of the anti-Trianon, anti-Slovak tendencies, as well as the peak of anti-Hungarian tendencies was reached between 2006 – 2010, during the first government led by Robert Fico. Although Slovak and Hungarian points of view on the Treaty of Trianon are to remain diametrically different, the contemporary challenges of the migration crisis may result in temporary exclusion of the eternal discrepancies emmanating from controversial historical decisions.

Použitá literatúra

Knižné zdroje

BÁRDI, Nándor. Národná politika Maďarska po roku 1989. In: ZAHORÁN, Csaba, István KOLLAI a Slávka OTČENÁŠOVÁ (eds.). *Neznámy sused: Dvadsať rokov Maďarska (1990 - 2010)*. 1.vyd. Budapest - Bratislava: Terra Recognita Alapítvány - Vydavateľstvo Talentum, 2011, s. 145-175. ISBN 978-80-8123-016-5.

BUGÁR, Béla. *Žijem v takej krajine*. 1.vyd. Bratislava: Kalligram, 2004, s. 102-103. ISBN 8071496278.

FÁBRY, Viliam. *Spolunažívanie Slovákov s Maďarmi*. 1.vyd. Bratislava: EKO-KONZULT, 2008. ISBN 978-80-8079-088-2.

FERENČUHOVÁ, Bohumila. Mierová konferencia, mierové zmuvy a nový európsky systém. In: DEJMEK, Jindřich. *Zrod nové Evropy: Versailles, St-Germain, Trianon a dotváření poválečného mírového systému*. 1.vyd. Praha: 2011, Historický ústav, s. 21-56. ISBN 978-80-7286-188-0.

FERKO, Jerguš. *Maďarské (seba)klamy*. 1. vyd. Martin: Matica slovenská, 2010, s. 72. ISBN 9788081150241.

GYURICSEK, Piroska.Analýza k implemantácii Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov.In: *Stav menšinovej legislatívy na Slovensku 2001/2002*. 1.vyd. Bratislava: Nadácia Kalligram, 2003, s. 48. ISBN 80-968886-2-5.

HANDŽÁRIK, Július. *Trianonská trauma: Sprisahanie proti republike?*. 1.vyd. Bratislava: EKO-KONZULT, 2009. ISBN 978-80-8079-110-0.

HOLEC, Roman. Trianon ako plač nad rozliatym mliekom a Uhorsko ako obeť vojny (globálne záujmy a vojnové ciele Uhorska). In: DEJMEK, Jindřich. *Zrod nové Evropy: Versailles, St-Germain, Trianon a dotváření poválečného mírového systému*. 1.vyd. Praha: 2011, Historický ústav, s. 89-112. ISBN 978-80-7286-188-0.

HRONSKÝ, Marián. *Trianon: vznik hraníc Slovenska a problémy jeho bezpečnosti (1918-1920)*. 1. vyd. Bratislava: Veda, 2011. ISBN 978-80-224-1183-7.

IRMANOVÁ, Eva. *Maďarská menšina na Slovensku a její místo v zahraniční politice Slovenska a Maďarska o roce 1989*. 1.vyd. Ústí nad Labem: Albis international, 2005. ISBN 80-86067-67-X.

IRMANOVÁ, Eva. Nepřátelé Trianonu. Maďarská zahraniční politika ve 20. letech. In: DEJMEK, Jindřich. *Zrod nové Evropy: Versailles, St-Germain, Trianon a dotváření poválečného mírového systému*. 1.vyd. Praha: 2011, Historický ústav, s. 321-356. ISBN 978-80-7286-188-0.

KARLSON, Ingmar. *Európa a národy - európsky národ alebo Európa národov?*. 1.vyd. Bratislava: Slovenský inštitút medzinárodných štúdií, 1998, s. 146. ISBN 80-800-22-X.

KISZELLY, Zoltán. Politický systém v Maďarsku. In: ZAHORÁN, Csaba, István KOLLAI a Slávka OTČENÁŠOVÁ (eds.). *Neznámy sused: Dvadsať rokov Maďarska (1990 - 2010)*. 1.vyd. Budapest - Bratislava: Terra Recognita Alapítvány - Vydavateľstvo Talentum, 201, s. 21-45. ISBN 978-80-8123-016-5.

KLAUS, Václav a Jan FISCHER. Prohlášení k maďarskému zákonu o národní soudržnosti. In: LOUŽEK, Marek a DEJMEK, Jindřich (eds.). Trianonská smlouva. Devadesát let poté: Sborník textů. 1.vyd. Praha: 2010, CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, s. 193. ISBN 978-80-86547-92-3.

KOUKAL, Jan. Trianon a my dnes. In: LOUŽEK, Marek a DEJMEK, Jindřich (eds.). Trianonská smlouva. Devadesát let poté: Sborník textů. 1.vyd. Praha: 2010, CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, s. 43-52. ISBN 978-80-86547-92-3.

KOVÁCS, Éva. O traumatickej pamäti Trianonu. In: MICHELA, Miroslav a László VÖRÖS. *Rozpad Uhorska a Trianonská mierová zmluva: K politikám pamäti na Slovensku a v Maďarsku*. 1.vyd. Bratislava: Historický ústav SAV, 2013, s. 274. ISBN 978-80-89396-24-5.

KREJČÍ, Oskar. Trianonská smlouva a současnost. In: LOUŽEK, Marek a DEJMEK, Jindřich (eds.). Trianonská smlouva. Devadesát let poté: Sborník textů. 1.vyd. Praha: 2010, CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, s. 103-122. ISBN 978-80-86547-92-3.

KUSÝ, Miroslav. *Na vlnách slobodnej Európy: 1997-2001*. 1.vyd. Bratislava: Kalligram, 2001, s. 424. ISBN 8071494445.

LÁSZLÓ, Béla. Alternatívne vyučovanie a dvojjazyčné vysvedčenia. In: FAZEKAS, József a HUNČÍK, Péter (eds.). *Maďari na Slovensku (1989 - 2004): Súhrnná správa. Od zmeny režimu po vstup do Európskej únie*. 1.vyd. Šamorín: Fórum inštitút pre výskum menšín, 2008, s. 210-216. ISBN 978−80−89249−16−9.

LENDVAI, Paul, Viliam MRUŠKOVIČ a Jitka ROŽŇOVÁ. *Moja premrhaná krajina: Maďarsko na prelome*. 1.vyd. Bratislava: Kalligram, 2012. ISBN 978-80-8101-489-5.

LEŠKO, Marián. *Masky a tváre novej elity*. 1.vyd. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2000, s. 133 a 147. ISBN 80-88935-19-9.
MARÉS, Antoine. Od nové Evropy k Evropě diktátorů: Střední Evropa ve dvacátých letech 20. století. In: DEJMEK, Jindřich. *Zrod nové Evropy: Versailles, St-Germain, Trianon a dotváření poválečného mírového systému*. 1.vyd. Praha: 2011, Historický ústav, s. 255-263. ISBN 978-80-7286-188-0.

MICHELA, Miroslav. Podoby maďarského revizionismu a ČSR. In: DEJMEK, Jindřich. *Zrod nové Evropy: Versailles, St-Germain, Trianon a dotváření poválečného mírového systému*. 1.vyd. Praha: 2011, Historický ústav, s. 435-448. ISBN 978-80-7286-188-0.

NĚMEC, Jiří. Trianonská trauma a revizionismus meziválečného Maďarska. In: LOUŽEK, Marek a DEJMEK, Jindřich (eds.). Trianonská smlouva. Devadesát let poté: Sborník textů. 1.vyd. Praha: 2010, CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, s. 53-68. ISBN 978-80-86547-92-3.

ORMOS, Mária. *From Padua to the Trianon 1918-1920*. Budapest: Akademiai, 1990.

PÁSTOR, Zoltán. Slováci a Maďari v novom geopolitickom prostredí. In: PÁSTOR, Zoltán. *Slováci a Maďari*. 1.vyd. Martin: Matica slovenská, 2011, s. 125-227. ISBN 978-80-8128-004-7.

SCHUSTER, Rudolf. *Návrat do veľkej politiky*. 1.vyd. Košice: PressPrint, 1999, s. 144. ISBN 80-968272-0-0.

SZARKA, László. Menšinový politický pluralizmus a budovanie komunitnej identity maďarskej menšiny. Činnosť maďarských strán na Slovensku v rokoch 1989 - 1998. In: FAZEKAS, József a HUNČÍK, Péter (eds.): *Maďari na Slovensku (1989 - 2004): Súhrnná správa. Od zmeny režimu po vstup do Európskej únie*. 1.vyd. Šamorín: Fórum inštitút pre výskum menšín, 2008, s. 89-116. ISBN 978−80−89249−16−9.

ŠUTAJOVÁ, Jana. Madarské politické strany na Slovensku po roku 1989 a ich vplyv na reformu verejnej správy. *Sociálne a politické analýzy* [online]. Košice, 2007, **1**(1), 24-46 [cit. 2016-02-22]. ISSN 1337 5555. Dostupné z: sapa.ff.upjs.sk/images/files/79_1803537698_5_Sutajova.pdf

VESELÝ, Zdeněk. ZÁVĚREČNÝ AKT HELSINSKÉ KONFERENCE O BEZPEČNOSTI A SPOLUPRÁCI V EVROPĚ (1. 8. 1975). In: VESELÝ, Zdeněk. *Světová politika 20. století v dokumentech (1945-1990)*. 1.vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2001, s. 421-440. ISBN 80-245-0145-7. Dostupné z: http://smsjm.vse.cz/wp-content/uploads/2008/10/sp23.pdf

ZAHORÁN, Csaba. Dvadsať rokov zmeny systému v Maďarsku – úvaha na úvod. In: ZAHORÁN, Csaba, István KOLLAI a Slávka OTČENÁŠOVÁ (eds.). *Neznámy sused: Dvadsať rokov Maďarska (1990 - 2010)*. 1.vyd. Budapest - Bratislava: Terra Recognita Alapítvány - Vydavateľstvo Talentum, 2011, s. 9-20. ISBN 978-80-8123-016-5.

Legislatívne dokumenty

COUNCIL OF EUROPE. Recommendation 1201 (1993) of the Parliamentary Assembly. Additional Protocol on the rights of minorities to the European Convention on Human Rights. In: Council of Europe Parliamentary Assembly. [vid. 2016-03-05]. Dostupné z: http://semantic-pace.net/tools/pdf.aspx?doc=aHR0cDovL2Fzc2VtYmx5LmNvZS5pbnQvbncveG1sL1hSZWYvWDJILURXLWV4dHIuYXNwP2ZpbGVpZD0xNTIzNSZsYW5nPUVO&xsl=aHR0cDovL3NlbWFudGljcGFjZS5uZXQvWHNsdC9QZGYvWFJlZi1XRC1BVC1YTUwyUERGLnhzbA==&xsltparams=ZmlsZWlkPTE1MjM1.

ČESKÁ REPUBLIKA. Usnesení Poslanecké Sněmovny České republiky ze dne 24. dubna 2002 k dekretům prezidenta republiky. In: Digitální repozitář Poslanecké sněmovny České republiky. [vid. 2016-03-09]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/049schuz/s049033.htm.

ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 15/1990 Sb. ze dne 23. ledna 1990 o politických stranách. In: *Sbírka zákonů*. 1990, částka 4, s. 39-40. Dostupný také z: http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=15&r=1990.

ČESKOSLOVENSKO. Dekrét č. 5/1945 presidenta republiky ze dne 19. května 1945 o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organisací a ústavů. In: Zákony pro lidi. [vid. 2016-03-01] Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-5.

ČESKOSLOVENSKO. Dekrét č. 12/1945 presidenta republiky ze dne 21. června 1945 o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa. In: Zákony pro lidi. [vid. 2016-03-01] Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-12.

ČESKOSLOVENSKO. Mírová smlouva 102/1922 Sb. Mezi mocnostmi spojenými i sdruženými a Maďarskem, Protokol a Deklarace (Trianon) dne 4. června 1920 z dne

28. března 1922. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer. [vid. 2016-01-09]. Dostupné z: http://ftp.aspi.cz/opispdf/1922/029-1922.pdf.

ČESKOSLOVENSKO. Ústavní dekrét č. 33/1945 presidenta republiky ze dne 2. srpna 1945 o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské. In: Zákony pro lidi. [vid. 2016-03-01] Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-33.

MAĎARSKÁ REPUBLIKA. 1993. évi LXXVII törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól. In: ASPI. Budapest: Wolters Kluwer [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=99300077.TV.

MAĎARSKÁ REPUBLIKA. Act LXII of 2001 on Hungarians Living in neighbouring Countries. In: Refworld UNHCR The UN Refugee Agency. [vid. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.refworld.org/docid/3f460e764.html.

MAĎARSKÁ REPUBLIKA. 2010. évi XLV törvény a Nemzeti Összetartozás melletti tanúságtételről. In: Ministry of Foreign Affairs. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.mfa.gov.hu/kulkepviselet/CZ/hu/hirek/T%C3%B6rv%C3%A9ny+a+Nemzeti+%C3%96sszetartoz%C3%A1s+melletti+tan%C3%BAs%C3%A1gt%C3%A9telr%C5%91l.htm?printable=true.

MAĎARSKÁ REPUBLIKA. 2010. évi XLIV. törvény a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosításáról. In: ASPI. Budapest: Wolters Kluwer [vid. 2016-03-08]. Dostupné z: http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=a1000044.TV.

MEDZINÁRODNÝ SÚDNY DVOR. Rozsudok č.92 v spore o Sústavu vodných diel Gabčíkovo-Nagymaros medzi Maďarskou republikou a Slovenskou republikou z 25. septembra 1997. In: Vodohospodárska výstavba. [vid. 2016-01-09]. Dostupné z: http://www.vvb.sk/gabcikovo.gov.sk/index.php?page=rozsudok-msd-z-roku-1997.

NATO HEADS OF STATE AND GOVERNMENT. *Madrid Declaration on Euro-Atlantic Security and Cooperation*. In: . Madrid, 1997, ročník 1997. Dostupné z: http://www.nato.int/docu/pr/1997/p97-081e.htm.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Deklarácia Slovenskej národnej rady zo 17. júla 1992 o zvrchovanosti Slovenskej republiky. In: NR SR. [vid. 2016-03-08]. Dostupné z: https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/NRSR/Doc/v_deklaracia-o-zvrchovanosti.htm.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Nariadenie č. 221/1999 Z.z. Vlády Slovenskej republiky z 25. augusta 1999 ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva. In: Zákony pre ľudí. [vid. 2016-03-09]. Dostupné z: http://www.zakonypreludi.sk/zz/1999-221/znenie-0.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Nález č. 260/1997 Z.z. Ústavného súdu Slovenskej republiky z 26. augusta 1997 o nesúlade niekt. ust. zákona o štátnom jazyku s Ústavou SR. In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/45774/1/2.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Oznámenie č. 115/1997 Z.z. Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky. Zmluva z 19. marca 1995 o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou. In: Zbierka. [vid. 2016-04-03]. Dostupné z: http://www.oslovma.hu/XXX/SloMadZm.pdf.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Oznámenie č. 160/1998 Z.z. Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky. Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín v mene Slovenskej republiky podpísaný 1. februára 1995. In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer. [vid. 2016-03-03]. Dostupné z http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/46732/1/2.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Oznámenie č. 588/2001 Z.z. Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky. Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov v mene Slovenskej republiky podpísaná 20. Februára 2001. In: ASPI. Bratislava:

Wolters Kluwer. [vid. 2016-03-11]. Dostupné z: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/52152/1/2.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Príloha uznesenia SNR zo 17. Júla 1992: Deklarácia Slovenskej národnej rady o zvrchovanosti Slovenskej republiky.In: Slov-lex.sk. [vid. 2016-03-03]. Dostupné z: https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/prilohy/SK/ZZ/1992/c84-p1/19920828_2101490-2.pdf.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky*. In: . Bratislava: Vláda SR, 1998, ročník 1998. Dostupné z: http://www.vlada.gov.sk/data/files/981_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-30-10-1998-do-15-10-2002.pdf.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky*. In: . Bratislava: Vláda SR, 2006, ročník 2006. Dostupné z: http://www.vlada.gov.sk/data/files/979_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-04-07-2006-do-08-07-2010.pdf.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Uznesenie č. 755/1995 Vlády Slovenskej republiky zo 17. októbra 1995 k návrhu postupu prác na reforme miestnej verejnej správy. In: Vláda SR. [vid. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.vlada.gov.sk/uznesenia/1995/1017/u_0755_1995.html.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Uznesenie č. 1483/2007 Národnej rady Slovenskej republiky z 20. Septembra 2007 o nedotknuteľnosti povojnových dokumentov k usporiadaniu pomerov po II. svetovej vojne na Slovensku (tlač 394). In: NR SR. [vid. 2016-03-09]. Dostupné z: http://www.nrsr.sk/web/?sid=nrsr/dokumenty/vyhlasenia.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Uznesenie č. 1780/2008 Národnej rady Slovenskej republiky zo 6. novembra 2008 k informácii o vzťahoch a možných negatívnych dopadoch inštitucionalizácie Fóra maďarských poslancov Karpatskej kotliny pri maďarskom parlamente na politický a spoločenský vývoj strednej Európy. In: NRSR. [vid. 2016-03-06]. Dostupné z:

https://www.google.cz/url?url=https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/NRSR/Doc/v_Us281121.rtf&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ved=0ahUKEwj4hJu8sIHMAhUmMZoKHdMyDEEQFggaMAE&usg=AFQjCNHlqjdohdsxCoHfA5bxGifHE7mZrg.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Ústavný zákon č. 90/2001 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky zo 23. februára 2001 ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov. In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/51131/1/2.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Ústavný zákon č. 460/1992 Národnej rady Slovenskej republiky z 3. septembra 1992 Ústava Slovenskej republiky. In: Zbierka. [vid. 2016-01-09]. Dostupné z: http://www.nepocujuci.sk/content/files/47-ustava-slovenskej-republiky-zakon-c-460-1992-z-z.pdf.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 5/1999 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky zo 13. januára 1999 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 29/1984 Z.z. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov, ktorým sa mení zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z.z.o štátnom jazyku Slovenskej republiky a ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č.542/1990 Z.z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v znení neskorších predpisov. In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/47334/1/2.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 70/1997 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky zo 14. februára 1997 o zahraničných Slovákoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.uszz.sk/sk//zakon-701997-zz-o-zahranicnych-slovakoch/.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 184/1999 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky z 10. júla 1999 o používaní jazykov národnostných menšín. In: Zákony pre ľudí. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.zakonypreludi.sk/zz/1999-184/znenie-0.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 187/1998 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky z 20. mája 1998 ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. *80/1990 Z.z.* o voľbách do Slovenskej národnej rady v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení ďalších zákonov. In: Slov-Lex. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1998/187/vyhlasene_znenie.html.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 191/1994 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky zo 7. Júla 1994 o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín. In: Zbierka zákonov. 1994, čiastka 58, s. 982. Dostupný z: http://archiv.vlada.gov.sk/ludskeprava/data/files/4233.pdf.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 221/1996 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky z 3. júla 1996 o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky. In: Zákony pre ľudí. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.zakonypreludi.sk/zz/1996-221/znenie-0.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 250/2010 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky z 26. mája 2010 ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z.z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/71189/1/2.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 270/1995 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky z 15. novembra 1995 o štátnom jazyku Slovenskej republiky. In: Zákony pre ľudí. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.zakonypreludi.sk/zz/1995-270/znenie-19960101.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 302/2001 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky zo 4. júla 2001 o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch). In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/51659/1/2.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 318/2009 Z.z. Národnej rady Slovenskej republiky z 30. júna 2009 ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z.z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: Zákony pre ľudí. [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.zakonypreludi.sk/zz/2009-318.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 428/1990 Zb. z 25. októbra 1990 o úradnom jazyku v Slovenskej republike. In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/38789/1/2.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 517/1990 Z.z. Slovenskej národnej rady z 22. novembra 1990 o územnom a správnom členení Slovenskej republiky. In: ASPI. Bratislava: Wolters Kluwer [vid. 2016-03-01]. Dostupné z: http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/38882/1/2.

Novinové články

ĎURÍČEK, Andrej. Benátska komisia o maďarskom zákone. *Hospodárske noviny*[online]. Bratislava: MAFRA Slovakia, 2002 [cit. 2016-03-07]. ISSN 1336-1996. Dostupné z: http://dennik.hnonline.sk/svet/44732-benatska-komisia-o-madarskom-zakone.

HOSPODÁRSKE NOVINY. Slovenská vláda dnes obvinila Maďarsko z revizionistických snáh.*Hospodárske noviny* [online]. Bratislava: MAFRA Slovakia, 2010 [cit. 2016-03-07]. ISSN 1336-1996. Dostupné z: http://dennik.hnonline.sk/slovensko/360109-slovenska-vlada-dnes-obvinila-madarsko-z-revizionistickych-snah.

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. V Maďarsku začerňují slovenské názvy obcí.*Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2006 [cit. 2016-03-15]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: http://zahranicni.ihned.cz/c1-19202110-v-madarsku-zacernuji-slovenske-nazvy-obci.

KUKAN, Eduard. Zložitá voľba medzi menším a väčším zlom. *Národná obroda*. Bratislava: SITA Slovenská tlačová agentúra, 1995, **6**(299). ISSN 1335-4671.

MKDH o podnete na Miklósa Duraya: Nezmyselná demonštrácia sily koalície.*Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 1995 [cit. 2016-04-02]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2129278/mkdh-o-podnete-na-miklosa-duraya-nezmyselna-demonstracia-sily-koalicie.html.

NAŠA NITRA. Kandidát na primátor chce zrušiť SMK. *Naša Nitra* [online]. Bratislava: Petiti press, 2004 [cit. 2016-03-10]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://nasanitra.sme.sk/c/4744907/kandidat-na-primatora-chce-zrusit-smk.html.

PRAVDA. Maďari schválili dvojaké občianstvo. *Denník Pravda* [online]. Bratislava: P E R E X, 2010 [cit. 2016-03-11]. ISSN 1335-4051. Dostupné z: http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/233887-madari-schvalili-dvojake-obcianstvo/.

PRAVDA. Maďarskí extrémisti hrozia Bratislave. *Denník Pravda* [online]. Bratislava: P E R E X, 2006 [cit. 2016-03-12]. ISSN 1335-4051. Dostupné z: http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/151593-madarski-extremisti-hrozia-bratislave/.

PRAVDA. Podľa Duraya sú tvorcovia Trianonu vojnoví zločinci. *Denník Pravda*[online]. Bratislava: P E R E X, 2006 [cit. 2016-03-11]. ISSN 1335-4051. Dostupné z: http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/218057-podla-duraya-su-tvorcovia-trianonu-vojnovi-zlocinci/.

PRAVDA. Polícia nedovolila vystúpiť šéfovi 64 žúp. *Denník Pravda* [online]. Bratislava: P E R E X, 2006 [cit. 2016-03-12]. ISSN 1335-4051. Dostupné z: http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/151633-policia-nedovolila-vystupit-sefovi-64-zup/.

PRAVDA. USA budú veľmi znepokojené, ak vraj SR nezmení jazykový zákon.*Denník Pravda* [online]. Bratislava: P E R E X, 2009 [cit. 2016-03-11]. ISSN

1335-4051. Dostupné z: http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/163734-usa-budu-velmi-znepokojene-ak-vraj-sr-nezmeni-jazykovy-zakon/.

PRAVDA. Výroky Mikloška v Maďarsku nehodnotia. *Denník Pravda* [online]. Bratislava: P E R E X, 2005 [cit. 2016-03-10]. ISSN 1335-4051. Dostupné z: http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/215400-vyroky-mikloska-v-madarsku-nehodnotia/.

SCHUTZ, Peter. Za národ a za vlasť. *Dennik SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 2004 [cit. 2016-02-27]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://komentare.sme.sk/c/1836382/za-narod-a-za-vlast.html.

SME. Csáky narušil tabu. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 2008 [cit. 2016-03-23]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/4098065/csaky-narusil-tabu.html.

SME. Duka-Zólyomi tvrdí, že SMK neodmieta žiadny druh autonómie. *Dennik SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 2004 [cit. 2016-02-24]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/1697471/duka-zolyomi-tvrdi-ze-smk-neodmieta-ziadny-druh-autonomie.html.

SME. Duray prosí Maďarov voliť Fidesz. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 2006 [cit. 2016-03-26]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2685564/duray-prosi-madarov-volit-fidesz.html.

SME. Ďalší návrh územnosprávneho členenia. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 1996 [cit. 2016-02-17]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2103843/dalsi-navrh-uzemnospravneho-clenenia.html.

SME. Horn: Mečiar navrhol Maďarom výmenu obyvateľstva, a nie krajanský zákon. *Korzár* [online]. Bratislava: Petit Press, 2002 [cit. 2016-02-24]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://korzar.sme.sk/c/4663426/horn-meciar-navrhol-madarom-vymenu-obyvatelstva-a-nie-krajansky-zakon.html.

SME. Jazykový zákon preskúma Benátska komisia. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 2009 [cit. 2016-03-24]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://domov.sme.sk/c/5033174/jazykovy-zakon-preskuma-benatska-komisia.html.

SME. Mečiar a Horn sa dohodli na realizácii základnej zmluvy. *Denník SME*[online]. Bratislava: Petir Press, 1997 [cit. 2016-03-17]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2058398/meciar-a-horn-sa-dohodli-na-realizacii-zakladnej-zmluvy.html.

SME. Mikloško: Povedať prepáčte je prejavom zrelosti. *Dennik SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 2005 [cit. 2016-03-26]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2258120/miklosko-povedat-prepacte-je-prejavom-zrelosti.html.

SME. Mikloško sa sám ospravedlnil Maďarom, politici sú zaskočení. *Dennik SME*[online]. Bratislava: Petit Press, 2005 [cit. 2016-02-26]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2256628/miklosko-sa-sam-ospravedlnil-madarom-politici-su-zaskoceni.html.

SME. Návrh Zákona o používaní jazykov národnostných menšín podľa SMK.*Denník SME* [online]. Bratislava: Petir Press, 1999 [cit. 2016-02-16]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2191681/navrh-zakona-o-pouzivani-jazykov-narodnostnych-mensin-podla-smk.html.

SME. Odvolací súd potvrdil zákaz Maďarskej gardy. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 2009 [cit. 2016-03-23]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://svet.sme.sk/c/4917324/odvolaci-sud-potvrdil-zakaz-madarskej-gardy.html.

SME. Používanie jazykov menšín je legislatívne upravené, tvrdí vláda v Memorande.*Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 1997 [cit. 2016-02-09]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2047270/pouzivanie-jazykov-mensin-je-legislativne-upravene-tvrdi-vlada-v-memorande.html.

SME. Rada KDH schválila vystúpenie z koalície. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 2006 [cit. 2016-03-26]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://domov.sme.sk/c/2586758/rada-kdh-schvalila-vystupenie-z-koalicie.html.

SME. SMK: Fico o spolupráci s Fideszom zavádza. *Dennik SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 2004 [cit. 2016-02-26]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://domov.sme.sk/c/1688520/smk-fico-o-spolupraci-s-fideszom-zavadza.html.

SME. Slota označil predstaviteľov maďarských strán na Slovensku za "prvú triedu parazitov". *Denník SME* [online]. Bratislava: Petir Press, 1998 [cit. 2016-03-16]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2165613/jan-slota-oznacil-predstavitelov-madarskych-stran-na-slovensku-za-prvu-triedu-parazitov.html.

SME. Slotovi za výroky o Maďaroch hrozí až rok väzenia. *Denník SME*[online]. Bratislava: Petit Press, 1997 [cit. 2016-03-17]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://www.sme.sk/c/2055862/slotovi-za-vyroky-o-madaroch-hrozi-az-rok-vazenia.html.

SME. Slovensko v ohlasoch zahraničných médií z 22.-24.2.2002. *Dennik SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 2002 [cit. 2016-02-24]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://domov.sme.sk/c/250980/slovensko-v-ohlasoch-zahranicnych-masmedii-z-22-24-2-2002.html.

SME. V Chlmci zatkli maďarských extrémistov. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 2008 [cit. 2016-03-24]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://domov.sme.sk/c/4166238/v-chlmci-zatkli-madarskych-extremistov.html.

SME. Vznik SMK a jej kongresy. *Denník SME* [online]. Bratislava: Petit Press, 2002 [cit. 2016-03-20]. ISSN 1335-4418. Dostupné z: http://domov.sme.sk/c/553538/vznik-smk-a-jej-kongresy.html.

STAHL, Peter. Orbán opäť sľuboval autonómiu. *Hospodárske noviny* [online]. Bratislava: MAFRA Slovakia, 2005 [cit. 2016-03-06]. ISSN 1336-1996. Dostupné z: http://dennik.hnonline.sk/svet/100748-orban-opat-sluboval-autonomiu.

TÝŽDEŇ. Tak trochu fašisti. .*týždeň* [online]. Bratislava: W Press, 2008 [cit. 2016-03-20]. ISSN 1336-653X. Dostupné z: http://www.tyzden.sk/casopis/3612/tak-trochu-fasisti/.

Internetové zdroje

ALIANCIA FAIR-PLAY. Hedviga: Chronológia prípadu. In: *Aliancia Fair-play*[online]. Bratislava: Aliancia Fair-play, 2015 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: http://hedviga.fair-play.sk/chronologia/.

ATTILA, József. *Nem, nem, soha!*. 1.vyd. 1922. Dostupné z: https://hu.wikipedia.org/wiki/Nem,_nem,_soha!.

BERÉNYI, József. Prejav politika (József Berényi, SMK – MKP) v parlamente z dňa 2009-04-14. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: http://dotankoch.sk/zaznamy/137209/jazykovy%20zakon?escape=false.

BIRÓ, Ágnes. Prejav politika (Ágnes Biró, SMK – MKP) v parlamente z dňa 2009-04-14. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: http://dotankoch.sk/zaznamy/137233/jazykovy%20zakon?escape=false.

CUPER, Ján. Prejav politika (Ján Cuper, HZDS) v parlamente z dňa 1999-07-01. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.dotankoch.sk/zaznamy/60239/duray?escape=false.

ČAPLOVIČ, Dušan. Prejav politika (Dušan Čaplovič) v parlamente z dňa 2008-11-03. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: http://dotankoch.sk/zaznamy/146782/fora%20madarskych%20poslancov?escape=false.

Dôvody odporu Maďarska k SVD Gabčíkovo-Nagymaros. *Oslovma.hu: Nezávislý slovenský portál v Maďarsku* [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z:

http://www.oslovma.hu/index.php/hu/nazory/158-nazory1-nazory1/871-dvody-odporu-maarska-k-vodnemu-dielu.

DUKA-ZÓLYOMI, Árpád. Prejav politika (Árpád Duka-Zólyomi, SMK) v parlamente z dňa 2001-02-14. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.dotankoch.sk/zaznamy/31888/my%20obcania%20slovenskej%20republiky?escape=false.

KOLLÁRIKOVÁ, Melánia. Prejav politika (Melánia Kolláriková, SNS) v parlamente z dňa 2001-06-18. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: http://dotankoch.sk/zaznamy/23240/madarsky%20jazyk?escape=false.

KOLLÁRIKOVÁ, Melánia. Prejav politika (Melánia Kolláriková, SNS) v parlamente z dňa 2001-07-01. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: http://dotankoch.sk/zaznamy/24096/komarnanska%20zupa?escape=false.

KURUCZ, Milan. Maďarská diskusia o dvojakom občianstve v rokoch 1998-2010: Podklad k vystúpeniu na okrúhlom stole, ktorý sa uskutočnil dňa 19. októbra 2011 (streda) o 16,00 hod v priestoroch Inštitútu ASA na Gunduličovej ulici č. 12 v Bratislave. In: *Inštitút ASA: Analýzy - strat=gie - alternatívy* [online]. Bratislava, 2011 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: http://www.inst-asa.sk/userfiles/file/KURUCZ_finalyTEXT.pdf.

MARTINICKÝ, P. a A. MARKO. SPOLOČNÉ VYHLÁSENIE KONFERENCIE „MAĎARSKO A MAĎARI ZA HRANICAMI“, uskutočnenej v dňoch 4. a 5. júla 1996 v Budapešti. In: MARTINICKÝ, P. a A. MARKO. *VÝZVA SIGNATÁROM TRIANONSKEJ MIEROVEJ ZMLUVY, PARÍŽSKEJ MIEROVEJ ZMLUVY A ZÁVEREČNÉHO AKTU KBSE V HELSINKÁCH I*[online]. 1.vyd. Praha: Křesťanskosociální hnutí, 2002 [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/VyzvaI.htm.

MÓRIC, Víťazoslav. Prejav politika (Víťazoslav Móric, SNS) v parlamente z dňa 2002-03-13. In: *DoTankoch.sk* [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: http://www.dotankoch.sk/zaznamy/7368/benesove%20dekrety?escape=false.

Národná rada Slovenskej republiky: 1. deň rokovania, 3. novembra 1994. *Národná rada Slovenskej republiky* [online]. Bratislava [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: http://nrsr.sk.sayit.parldata.eu/1-n%C3%A1rodn%C3%A1-rada-1994-1998/1-sch%C3%B4dza/1-de%C5%88-rokovania-3-novembra-1994.

Országos népsavazás 2004. december 5. *Nemzeti Választási Iroda* [online]. Budapest: Nemzeti Választási Iroda, 2004 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: http://valasztas.hu/nepszav04/main_hu.html.

PAPUCSEK, Gregor Martin. Maďarsko pokračuje v ostrej kritike novely zákona o štátnom jazyku. In: *Kancelária NR SR Oddelenie komunikácie s médiami a verejnosťou* [online]. Bratislava: NR SR, 2009 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: file:///Users/apple/Downloads/monitoring%2005-08-09.html#mesg34.

Prime Ministers meeting in Krakow (1 June 2001): SUMMIT OF PRIME MINISTERS IN CRACOW. *VISEGRAD GROUP* [online]. International Visegrad Fund, 2015 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: http://www.visegradgroup.eu/2001/prime-ministers-meeting.

SDK, SDĽ, SMK a SOP. *Koaličná dohoda medzi Slovenskou demokratickou koalíciou, Stranou demokratickej ľavice, Stranou maďarskej koalície a Stranou občianskeho porozumenia*. Bratislava, 1998. Dostupné z: http://politika.host.sk/Prispevky/dokument_slovensko_koalicnadohoda1998.htm.

SITA. Chronológia referenda na Slovensku. In: *Politika.host.sk* [online]. 2010 [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: http://politika.host.sk/Prispevky/material_slovensko_sita_referendum.htm.

SLOTA, Ján. 7. deň rokovania, 7. februára 2002. In: *Národná rada Slovenskej republiky: SayIt* [online]. Bratislava: POPLUS, 2002 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z:

http://nrsr.sk.sayit.parldata.eu/2-n%C3%A1rodn%C3%A1-rada-1998-2002/54-sch%C3%B4dza/7-de%C5%88-rokovania-7-febru%C3%A1ra-2002#s286141.

Slovensku hrozí zintenzívnenie autonomistických snáh maďarskej menšiny.*Stropkovská stráž* [online]. Stropkov, 2004 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: http://www.sp-s.wz.cz/clanky/slovenskuhrozizintenzivnenie.htm.

Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Středa 13. ledna 1999. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. Praha, 1999 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1998nr/stenprot/008schuz/s008003.htm.

Voľby do orgánov samosprávnych krajov 2001: Zvolení poslanci do zastupiteľstva a predseda samosprávneho kraja. *Štatistický úrad Slovenskej republiky* [online]. Bratislava: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2001 [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://volby.statistics.sk/osk/osk2001/webdata/slov/home.htm.

Výber niektorých kontroverzných výrokov predsedu SNS Jána Slotu. In:*Správy.Pravda.sk* [online]. Bratislava: P E R E X [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: http://spravy.pravda.sk/domace/stranka/6642-kontroverzne-vyroky-jana-slotu/.

Audiovizuálne zdroje

4.6.2010 SNS a výročie Trianonu v Komárne. In: Youtube [online]. 12. 1. 2012 [cit. 2014-01-03]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Roh-__TB-AY.

Ján Slota: Do tankoch na Budapest - CELÉ. In: Youtube [online]. 30. 11. 2014 [cit. 2016-03-16].Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Xv5yeMQoUt4.

Magyar gárda avatás 2007 hvg.hu. 2007. In: Youtube [online]. 26. 8. 2007 [cit. 2014-04-19].
Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=eD5EUUF-oFg.

Zákon o dvojitom občianstve v Maďarsku 13.05.2010.mpg. In: Youtube [online]. 13. 5. 2010 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=jvO72WYZ5jY.

Zoznam použitých skratiek

EÚ	Európska únia
DS	Demokratická strana
Fidesz	Fiatal Demokraták Szövetsége (Zväz mladých demokratov)
Fidesz – KDNP	Fidesz – Kereszténydemokrata Néppárt (Fidesz – Kresťanskodemokratická ľudová strana)
FKGP	Független Kisgazdapárt (Nezávislá maloroľnícka strana)
FMPKK	Fórum maďarských poslancov Karpatskej kotliny
HZDS	Hnutie za demokratické Slovensko
KDH	Kresťanskodemokratické hnutie
ĽS – HZDS	Ľudová strana – Hnutie za demokratické Slovensko
MÁÉRT	Magyar Állandó Értekezlet (Stála maďarská konferencia)
MDF	Magyar Demokrata Forum (Maďarské demokratické fórum)
MIÉP	Magyar Igazsága és Élet Pártja (Maďarská strana pravdy a života)
MK	Maďarská koalícia
MKDH	Maďarské kresťanskodemokratické hnutie
MOS	Maďarská občianska strana
MSZP	Magyar Szocialista Párt (Maďarská socialistická strana)
NATO	The North Atlantic Treaty Organization (Organizácia Severoatlantickej zmluvy)
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OSN	Organizácia Spojených národov
Pplk.	Podplukovník
SaS	Sloboda a Solidarita
SDĽ	Strana demokratickej ľavice
SDK	Slovenská demokratická koalícia
SDKÚ	Slovesnká demokratická a kresťanská únia
Smer – SD	Smer – Sociálna demokracia
SMK	Strana maďarskej koalície/komunity
SMK – MKP	Strana maďarskej koalície/komunity – Magyar Koalíció/Közösség Pártja

SNS	Slovenská národná strana
SOP	Strana občianskeho porozumenia
SR	Slovenská republika
SZDSZ	Szabad Demokraták Szövetsége (Zväz slobodných demokratov)
TÉVEL	Magyarország Térületi Épsegének Védelmi Ligája (Liga pre ochranu teritoriálnej jednoty Maďarska)
VÚC	Vyšší územný celok
ZMOS	Združenie miest a obcí Slovenska